

त्रिवर्षीय क्षमता विकास योजना

(२०८०/८१-२०८२/८३)

अन्तिम प्रतिवेदन

वैशाख, २०८०

बाणगङ्गा नगरपालिका

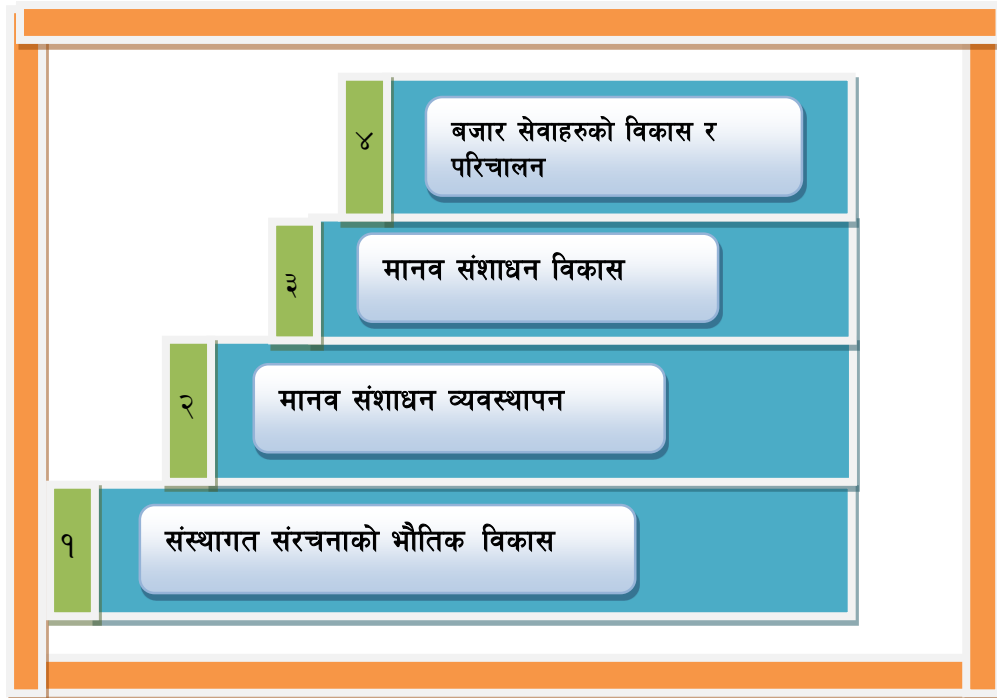
लुम्बिनी प्रदेश, कपिलवस्तु

प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोग : प्रदेश सुशासन केन्द्र, नेपालगञ्ज, बाँके

त्रिवर्षीय क्षमता विकास योजना

(२०८०/८१-२०८२/२०८३)

पालिकाको क्षमता विकासका मूल क्षेत्रहरु

बाणगङ्गानगरपालिका

लुम्बिनी प्रदेश

बाणगङ्गा, नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
बाणगङ्गा, कपिलवस्तु
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

नगर प्रमुखको तर्फबाट

नेपालको संविधानले निर्दिष्ट गरेको सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको माध्यमद्वारा दीगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धिको आकाङ्क्षा पुरा गर्न नेपाली जनताको व्यापक सहभागितामा निर्मित नेपालको संविधानले शासन व्यवस्थाको नयाँ ढाँचा प्रस्तुत गरे बमोजिम तीन तहका सरकार राज्यमा रहने व्यवस्था अनुरूप जनताबाट प्रत्यक्ष निर्वाचित भई स्थानीय सरकारको नेतृत्व वहन गर्दै स्थानीय तहको शासन व्यवस्था सञ्चालन हुँदै आईरहेको छ ।

पूर्वपश्चिम राजमार्गसंग जोडिएको स्थानीय तह मध्ये बाणगङ्गा नगरपालिका एक स्थानीय सरकारको रूपमा स्थापित भएको धार्मिक एवम् पर्यटकीय महत्व समेत बोकेको नगरपालिका हो । स्थानीय तहमा जनताको माया र विश्वासको मतबाट निर्वाचित भएसँगै जनअपेक्षा अनुरूप कार्यसम्पादन गर्नुपर्ने हामी जनप्रतिनिधिहरूको दायित्वलाई इमान्दारितापूर्वक निर्वाह गर्न हाम्रो यात्रा अविरल रूपमा अगाडि बढी रहेको छ ।

समाजमा देखिने विकृति र विसंगतीलाई न्यूनिकरण गर्दै सुशासन कायम गर्ने कुरामा सक्षम स्थानीय सरकारको यात्रा तय भएको कुरामा म विश्वस्त छु । ऐन कानूनको परीधि भित्र रहि भावी कार्यदिशाको यात्रा तय गर्न आर्थिक विकास, भौतिक पूर्वाधार विकासको अवस्था, सामाजिक विकासको अवस्था, वन-वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन, सुशासन र सेवा प्रवाहको समिक्षासँगै भौतिक तथा वित्तीय प्रगतिको विश्लेषणगरी भावी कार्यक्रम तय गर्ने यस नगरपालिका भित्रका बहुआयामिक क्षेत्रको अध्ययन हुँदै आएका छन् ।

यसै क्रममा संस्थागत क्षमता विकास र सक्षम जनशक्तिको व्यवस्थापन तथा विकासको लागि बाणगङ्गा नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना प्रदेश सरकारको आर्थिक सहयोगमा निर्माण भएको छ । यसमा उल्लेख भएका योजना तथा कार्यक्रमहरूलाई उच्च प्राथमिकताका साथ नगरको नीति तथा कार्यक्रममा समाबेस गर्ने सोसंग आवश्यक पर्ने कार्यक्रमहरूलाई बजेट तथा कार्यक्रममा समावेस गर्दै कार्यान्वयन गर्ने प्रतिवद्धता साथै कार्यान्वयनको लागि सबै तह तप्काबाट पूर्ण सहयोगको अपेक्षा गर्दै यो क्षमता विकास योजना निर्माण गर्न सहयोग पुराउनुहुने सरोकारवाला सबै प्रति विशेष धन्यवाद दिन चाहान्छु ।

चक्रपाणि अर्याल
नगर प्रमुख

बाणगङ्गा, नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
बाणगङ्गा, कपिलवस्तु
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको तर्फबाट

लुम्बिनी प्रदेशका १२ जिल्लाहरू मध्ये कपिलवस्तु जिल्ला तराईका जिल्लाहरूमा अधिकांस भूमि कृषिको लागि अति उर्वर भएको मानिन्छ। धार्मिक एवं पर्यटकिय क्षेत्रमा पनि यसको आफ्नै महत्व रहेको छ। छ वटा नगरपालिका र चार वटा गाउँपालिका गरी जम्मा दश वटा स्थानीय तहहरू मध्ये बाणगङ्गा नगरपालिका कपिलवस्तु जिल्लाको उत्तर-पूर्वी भागमा अवस्थित यस नगरपालिकाको क्षेत्रफल २३३.६८ वर्ग कि.मि. छ भने जनसंख्या ९७११४ रहेको छ। कपिलवस्तु जिल्लाका अन्य स्थानीय तहहरू भन्दा यो नगरपालिका जनसंख्यामा पहिलो र क्षेत्रफलमा तेस्रो रहेको छ। यहाँको भूमि कृषि एवं पशुपालन व्यवसायको लागि अनुकूल मानिन्छ।

नेपालको संविधान जारी भए पछि सङ्घीयता कार्यान्वयनको क्रममा स्थानीय तहको संरचना निर्माण भई प्रथम पटक निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरूको पाँच वर्षको कार्यबधि पुरा भइ दोस्रो कार्यकालको लागि निर्वाचन सम्पन्न भएको छ। स्थानीय तहले स्थानीय सरकारको प्रतिनिधित्व साथै भावि कार्यदिशा तय गर्नका लागि नगरपालिकाको भौतिक पूर्वाधार, आर्थिक विकास, सामाजिक विकास, वन तथा विपद् व्यवस्थापन, सुशासन र सेवा प्रवाहको अवस्था लगायत विकासका सबै आयामहरूको विषयमा अति ध्यान दिनु पर्ने अवस्था छ। नगरपालिका भित्रका बहुआयामिक क्षेत्रहरूको विश्लेषण गरी अल्पकालीन, मध्यमकालीन तथा दीर्घकालीन, रणनीतिक र आवधिक योजनाहरू तय गर्नुपर्ने आवश्यकतालाई महसुस गरी सो अनुरूप गतिविधिहरू संचालन गर्नु पर्ने अवस्था छ।

संस्थागत क्षमता विकास र सक्षम जनशक्तिको व्यवस्थापन पनि हरेक स्थानीय तहको उच्च प्राथमिकताको विषय भएकोले यस बाणगङ्गा नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना प्रदेश सरकारको आर्थिक सहयोग र मा निर्माण भएको छ। यसमा उल्लेख भएका योजना तथा कार्यक्रमहरूलाई उच्च प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्ने प्रतिवद्धता साथै कार्यान्वयनको लागि सबै तह तर्फकाबाट पूर्ण सहयोगको अपेक्षा गर्दै यो क्षमता विकास योजना (CD Plan) निर्माण गर्न संलग्न सबै प्रति र यसलाई स्वीकृत गर्ने सबै कार्यपालिका सदस्यहरू प्रति विशेष धन्यवाद दिन चाहान्छु।

खिमानन्द भुसाल
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

क्षमता विकास योजना तयारी प्रकृयाको एक झलक

प्रतिवेदनको संरचना

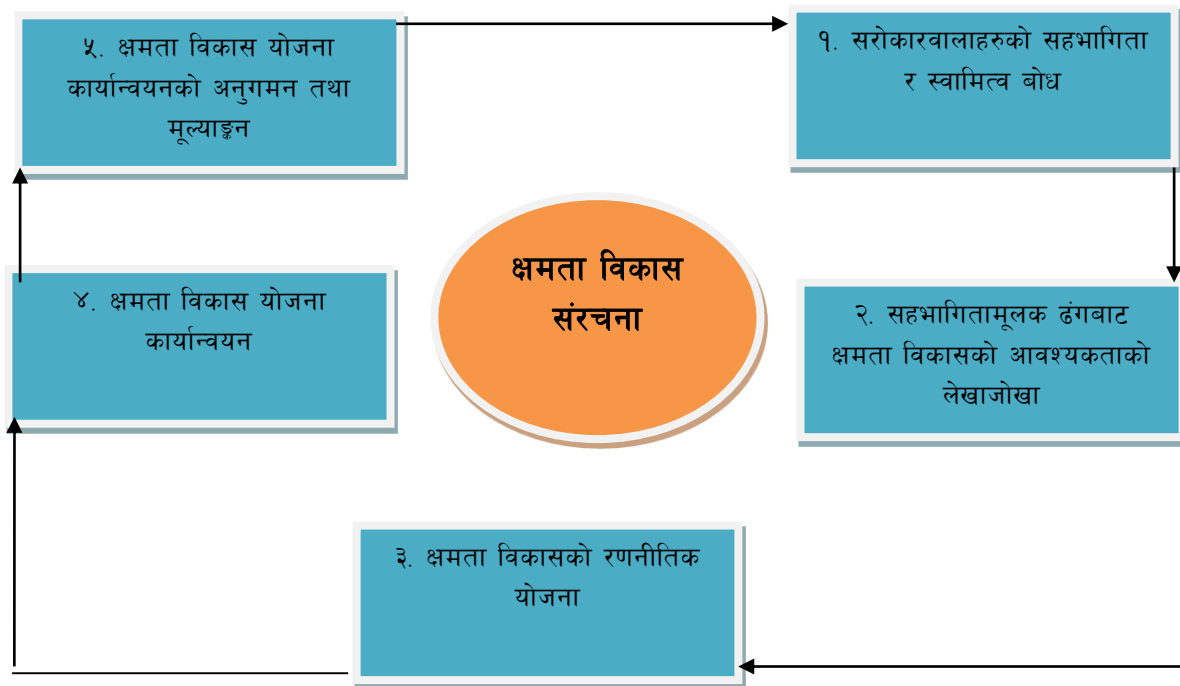
क्षमता विकास योजना ६ परिच्छेदमा विभाजित छ । परिच्छेद एकमा परिचय अन्तर्गत पृष्ठभूमि, क्षमता विकास योजनाको औचित्य, उद्देश्य, क्षमता विकास योजना तयारीको नीतिगत तथा कानूनी आधारहरू, संघ, प्रदेश र नगरपालिकाको क्षमता विकासको अन्तरसम्बन्ध, योजना तर्जुमाको विधि तथा प्रकृया र योजना तर्जुमाका सीमाहरू उल्लेख छ ।

त्यसैगरी परिच्छेद दुईमा नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय र परिच्छेद ३ मा क्षमता विकासको समग्र लेखाजोखा गरिएको छ जस अन्तर्गत संस्थागत क्षमता विकासका तिन आयाम, संस्थागत, मानव संसाधन, बजार सेवाहरूको क्षमता लेखाजोखा गरिएको छ ।

परिच्छेद चारमा समग्र योजना खाका उल्लेख छ । यस परिच्छेदमा संस्थागत क्षमता विकासको परिचय र पालिकाको क्षमता विकास योजना उल्लेख छ । त्यसैगरी, मानव संसाधन विकासको परिचय र स्थानीय सरकारको मानव संसाधन विकास योजना र क्षमता विकाससँग सम्बन्धित स्रोत व्यक्ति सरोकारवालाहरूको पहिचान उल्लेख छ ।

परिच्छेद पाँच योजना कार्यान्वयनको रणनीतिसँग सम्बन्धित छ भने परिच्छेद ६ मा योजनाको व्यवस्थापन, अनुगमन तथा मूल्यांकनको विधि र जिम्मेवारी उल्लेख छ ।

क्षमता विकास प्रकृयागत संरचना

क्षमता विकास योजना एक झलक

प्रदेश	लुम्बिनी			
जिल्ला	कपिलवस्तु			
गाउँ/नगरपालिका	नगरपालिका			
योजना तयारीको नेतृत्व	बाणगङ्गा नगरपालिका			
आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग	प्रदेश सुशासन केन्द्र, लुम्बिनी प्रदेश			
सहजिकरण	मनकामना अध्ययन अनुसन्धान केन्द्र, सानोठिमी, भक्तपुर			
कार्यक्रम अवधि	३ वर्ष (आ.व. २०८०/८१—२०८२/८३)			
कार्यान्वयन गर्ने मुख्य निकाय	बाणगङ्गा नगरपालिका			
मुख्य सरोकारवालाहरु	स्वयं बाणगङ्गा नगरपालिका लगायत संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, प्रदेश सुशासन केन्द्र, लुम्बिनी प्रदेश र विकास साझेदार संस्थाहरु			
सि.नं	क्षमता विकास क्षेत्र	जम्मा रकम रु.	आन्तरिक योगदान	बाह्य सहयोग
१	संस्थागत क्षमता विकास तर्फ			
१.१	भौतिक स्रोत साधन व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित	२१०५०००	२१०५०००	०
१.२	नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि प्रक्रियासँग सम्बन्धित	२६५००००	९५००००	१७०००००
१.३	मानव संसाधन प्राप्तिसँग सम्बन्धित	१९२००००	१९२००००	०
	जम्मा	६६७५०००	४९७५०००	१७०००००
	प्रतिशत	१००.	७४५.	२५५.
२	मानव संसाधन विकास तर्फ			
२.१	निर्वाचित पदाधिकारीहरूका लागि	३४३५०००	८५८७५०	२५७६२५०
२.२	समिति, उपसमितिहरूका लागि	२६८००००	६७००००	२०१००००
२.३	कर्मचारीहरूका लागि	५६२५०००	१४०६२५०	४२१८७५०
२.४	सेवाग्राही लक्षित क्षमता विकास	३८८५०००	९७१२५०	२९१३७५०
२.५	साझेदारहरूको क्षमता विकास	११३००००	२८२५००	८४७५००
	जम्मा	१६७५५०००	४१८८७५०	१२५६६२५०
	प्रतिशत	१००	२५	७५
	कूल जम्मा रु.	२३४३००००	९१६३७५०	१४२६६२५०
	प्रतिशत	१००.	०३९.	०६१.

विषय सूची

परिच्छेद १: परिचय	७
१.१ पृष्ठभूमि	७
१.२ क्षमता विकास योजनाको औचित्य	९
१.३ क्षमता विकास योजनाको उद्देश्य	९
१.४ क्षमता विकास योजनाको तयारीका नीतिगत तथा कानुनि आधारहरू	१०
१.५ क्षमता विकास योजना तर्जुमा प्रकृया	११
परिच्छेद २: बाणगङ्गा नगरपालिकाको परिचय	१६
२.१ बाणगङ्गा नगरपालिकाको परिचय	१६
२.३ संस्थाको चल अचल सम्पत्ति विवरण:	२८
परिच्छेद ३: क्षमता विकासको समग्र लेखाजोखा	२९
३.१ संस्थागत क्षमता विकास तीन आयाम	२९
३.२ बाणगङ्गा नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास लेखाजोखा	२९
३.३ मानव संशाधनको क्षमता विकास लेखाजोखा	३०
३.४ सेवा बजारहरूको क्षमता विकास लेखाजोखा	३१
परिच्छेद ४: समग्र योजना खाका	३२
४.१ स्थानीय सरकारको क्षमता विकास एक परिचय	३२
४.१.२ संस्थागत क्षमता विकास एक परिचय	३२
४.१.२ मानव संशाधन विकास एक परिचय	३२
४.२ वर्तमान अवस्था:	३३
४.४ समस्या तथा चुनौती	३३
४.५ सोच:	३३
४.६ क्षमता विकासको लक्ष्य	३४
४.७ क्षमता विकासको उद्देश्य	३४
४.८ संस्थागत क्षमता विकासको रणनीति तथा कार्यनीति	३४
४.९ संस्थागत क्षमता विकासका प्रमुख योजनाहरू	३५
४.१० मानव संशाधन विकासका प्रमुख योजनाहरू	३७
४.११ प्रमुख अपेक्षित उपलब्धिहरू	४४
४.४.बजेट बाँडफाँड	४४
४.५.स्रोत व्यक्ति र सरोकारवाला पक्षहरू	४५
परिच्छेद ५ क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन रणनीति र कार्ययोजना	४६
५.१ पृष्ठभूमि	४६
५.२ उद्देश्य	४६
५.३ कार्य क्षेत्र	४६
५.४ योजना कार्यान्वयनको रणनीति:	४७
५.५ क्षमता विकास कार्यान्वयनका मूल्य मान्यता तथा सिद्धान्तहरू	४९
५.६ कार्यान्वयन तालिका प्रथम वर्ष	४९
परिच्छेद ६: कार्यक्रम व्यवस्थापन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	५२
६.१ कार्यक्रम व्यवस्थापन	५२
६.२ योजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	५२
सन्दर्भ सामाग्रीहरू	५४
अनुसूचिहरू	५५

तालिकाहरुको सूची

तालिका १ वडागत जनसंख्या वितरण.....	१७
तालिका २ उमेर समूह तथा लिङ्गको आधारमा बाणगङ्गा नगरपालिकाको जनसङ्ख्या विवरण.....	१८
तालिका ४ भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण.....	२०
तालिका ५ परिवारले कृषि कार्यका लागि जग्गा प्रयोग गरेको छ वा छैन विवरण.....	२१
तालिका ६ विभिन्न कृषि उत्पादन गर्ने घरपरिवार सम्बन्धी विवरण.....	२१
तालिका ७ विभिन्न कृषि उत्पादन गर्ने घरपरिवार सम्बन्धी विवरण.....	२२
तालिका ८ चौपाया तथा पशुपक्षी छ वा छैन सम्बन्धी विवरण.....	२२
तालिका ९ गाई, गोरुको सङ्ख्या, दुध उत्पादन, विक्रि परिमाण सम्बन्धी विवरण.....	२३
तालिका १० भैसी, राँगोको सङ्ख्या, दुध उत्पादन, विक्रि परिमाण सम्बन्धी विवरण.....	२३
तालिका ११ बाख्रा, खसीको सङ्ख्या, मासु उत्पादन, विक्रि परिमाण सम्बन्धी विवरण.....	२३
तालिका १२ बुङ्गुर, सुङ्गुरको सङ्ख्या, मासु, विक्रि परिमाण सम्बन्धी विवरण.....	२४
तालिका १३ हाँस, कुखुराको सङ्ख्या, मासु, विक्रि परिमाण सम्बन्धी विवरण.....	२४
तालिका १४ छानाको किसिमका आधारमा घरधुरी विवरण.....	२६
तालिका १५ सेवा बजारको विवरण.....	३१
तालिका १६ नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास योजनाको ढाँचा (अनुसूची ७ मा आधारित).....	३५
तालिका १७ नगर पालिकाको मानव संशाधन विकास योजनाको ढाँचा (अनुसूची १० मा आधारित).....	३७
तालिका १८ स्थानीय तहको क्षमता विकासको खर्च सारांस.....	४४
तालिका १९ क्षमता विकाससँग सम्बन्धित स्रोत व्यक्ति र सरोकारवाला पक्षहरू (अनुसूची ६ सँग सम्बन्धित).....	४५
तालिका २० पहिलो वर्षको कार्य योजना.....	५०

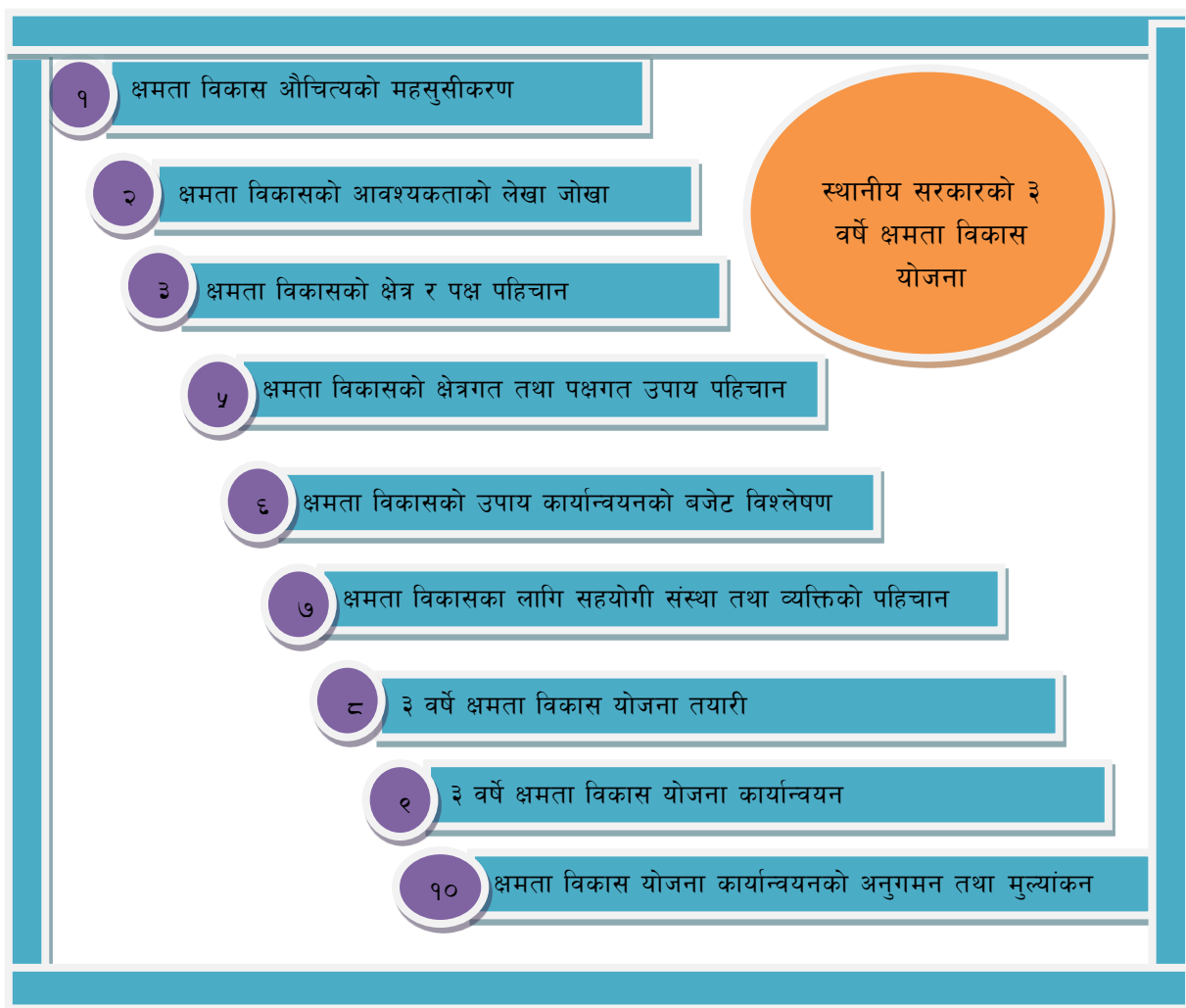
अनुसूचीहरुको सूची

अनुसूची १ पालिकाको संस्थागत क्षमता (सञ्चालन व्यवस्थापन) लेखाजोखा संक्षिप्त विवरण.....	५५
अनुसूची २ पालिकाको संस्थागत क्षमता (नेतृत्व तह) लेखाजोखा.....	६१
अनुसूची ३ आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकता पहिचानका फारम.....	६३
अनुसूची ४ स्थानीय सरकारको विद्यमान मानव संशाधनको क्षमता लेखाजोखा फारम.....	७२
अनुसूची ५ स्थानीय सरकारको विद्यमान मानव संशाधनको क्षमता लेखाजोखा फारम.....	७९
अनुसूची ६ योजना प्रस्तुतिकरणमा सहभागीको विवरण.....	८३
अनुसूची ७ क्षमता विकास योजना तयारीको क्रममा लिइएका प्रतिनिधिमुलक तस्वीरहरू.....	८५

परिच्छेद १: परिचय

१.१ पृष्ठभूमी

स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता विकास एक प्रकृया हो जसका माध्यमबाट स्थानीय गाउँ वा नगरपालिकाको संस्थागत विकास र कार्यरत कर्मचारी, प्रतिनिधि र साझेदार लगायत लक्षित समूह सम्मका सेबालाई प्रभावकारी बनाउँने उपायहरूको खोजि गरी योजना बनाएर सोको कार्यान्वयनबाट संस्थागत सेवा प्रवाहलाई चुस्त, छिटो, सरल, कम झणझटिलो तथा पारदर्शी बनाउन सकिन्छ । सामान्यतया: क्षमता विकास योजना बनाउँदा निम्न कार्यहरूलाई ध्यान दिईन्छ ।

नेपालको संविधान अन्तर्गत स्थापित स्थानीय सरकारहरूले आफ्नो भूमिका निर्वाह गर्दै जवाफदेहितालाई दिगो ढंगले वहन गर्न उनीहरूले काम गर्ने तौरतरिका तथा योजना तर्जुमाको शैली र चिन्तन परिवर्तित सन्दर्भ अनुरूप प्रभावकारी र परिणाममुखी हुनु आवश्यक छ । यिनै विषयलाई सम्बोधन गर्न स्थानीय सरकारका अवयवहरूको (संस्थागत र संगठनात्मक व्यवस्था, मानव संशाधन तथा भौतिक पूर्वाधार) क्षमतामा सुधार ल्याउन आवश्यक छ । मानविय सीप र क्षमताको अधिकतम् उपयोग गर्दै काममा नयाँपन तथा शैलीलाई सिर्जनशील एवम् परिणाममुखी नबनाएसम्म सेवा प्रवाह गर्ने निकायहरूको संस्थागत क्षमताको दीर्घकालीन विकास हुँदैन । स्थानीय सरकारद्वारा प्रवाह गरिएका सेवा, सुविधा तथा वस्तु

आमनागरिकका अपेक्षा र चाहना अनुरूपका हुन सकेनन् भने त्यसले जननिर्वाचित प्रतिनिधि र कर्मचारी संयन्त्रप्रति विश्वसनीयता घट्नुका साथै राज्य र व्यवस्थाप्रति पनि नागरिकहरूमा नैराश्यता बढ्छ । तसर्थ, सबै स्थानीय सरकारले मानव संसाधन, विधि र कार्य प्रणाली तथा संस्थागत क्षमताको क्रमिक रूपमा वृद्धि गरी नागरिकप्रति पूर्णरूपमा उत्तरदायी स्थानीय सरकारको रूपमा काम गर्न आवश्यक छ ।

संघीयताको सफल कार्यान्वयनमा स्थानीय तहको योजना तर्जुमाको महत्वपूर्ण भूमिका हुने भएकाले यस नगरपालिकाको लागि यो क्षमता विकास योजना तयार गरिएको छ । आवश्यकतामा आधारित क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्न तथा उक्त योजनाको कार्यान्वयनबाट नागरिकहरूका लागि मितव्ययी तरिकाले गुणात्मक सेवा प्रदान गर्न सहज होस् भन्ने अभिप्रायले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको दफा ११४ बमोजिम संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट तयार भएको “क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६” अनुरूप बाणगङ्गा नगरपालिकाको ३ वर्षे क्षमता विकास योजना तयार गरिएको छ ।

नेपालका स्थानीय तहहरू नागरिकका घरदैलोका सरकार हुन् । नेपालको संविधानले स्थानीय तहलाई प्रशस्त विधायिकी, न्यायिक र कार्यकारी अधिकार प्रदान गरेको हुँदा सबै स्थानीय तहहरू संस्थागत रूपमा सवल, पूर्ण प्रजातान्त्रिक, कुशल नेतृत्व र पूर्ण जिम्मेवारीका साथ प्रभावकारी ढंगले सेवा प्रवाह गर्न सक्षम हुनु जरुरी छ । देशको भूगोल र जनता स्थानीय सरकार नजिक भएका हुँदा स्थानीय तहहरू नागरिकको जीवनस्तर सुधारका लागि एकिकृत कार्य गर्ने जिम्मेवार निकाय बनाईएका हुन् । संविधान प्रदत्त एकल र साझा अधिकार र जिम्मेवारीहरूलाई कुशल रूपमा सम्पादन गरी नागरिकहरूलाई छिटो, छरितो, कम झन्झटिलो, पारदर्शी र गुणात्मक सेवा प्रवाह प्रवाह गर्ने जिम्मेवारी र दायित्व स्थानीय सरकारको कार्यक्षेत्रमा रहेको छ ।

स्थानीय सरकारका अधिकार र जिम्मेवारीहरू कत्तिको कुशल रूपमा सम्पादन हुन्छन् भन्ने कुरा विभिन्न पदीय जिम्मेवारीमा रहेका कर्मचारी तथा जननिर्वाचित प्रतिनिधिहरूको क्षमतामा भर पर्दछ । तर अधिकांश स्थानीय सरकारहरू बहुआमिक चुनौतिको सामन गर्नुपर्ने अवस्थामा छन् । तीमध्ये कर्मचारी तथा प्रतिनिधिमा कार्य क्षमताको पर्याप्तता नभएको अवस्था पाईनु एक ठूलो चुनौति हो ।

स्थानीय सरकारबाट सञ्चालन गरिने सामाजिक, आर्थिक, वातावरणीय गतिविधि तथा पूर्वाधार विकास निर्माणका कार्यहरूलाई दिगो र परिणाममुखी बनाउनुपर्ने कानूनी र नैतिक दायित्व रहेको तर जिम्मेवारीका अनुपातमा कार्य क्षमतामा केही कमि हुँदा सेवा प्रवाह चुस्त नहुने जोखिम छ । यस स्थितिमा नागरिकका न्यूनतम आवश्यकता पहिचान गर्न सकिदैन, साथै, विकासका कार्यहरूको प्राथमिकिकरणमा अलमल हुन्छ । समृद्धिको यात्रा काँहाबाट सुरु गर्ने भन्नेमा समेत अन्यौल हुन्छ । विकास प्रशासनका विभिन्न नवीनतम आयाम, प्रविधि र मान्यता अनुसार स्थानीय सरकारलाई क्रमिक रूपमा प्रविधियुक्त बनाउदै नागरिकहरूको आशा र अपेक्षा अनुसार नगरपालिका कार्य सम्पादनमा सक्षम हुनु पर्दछ ।

यसै परिप्रेक्ष्यलाई ध्यानमा राखि नगरपालिकाका कर्मचारी तथा निर्वाचित प्रतिनिधिहरूको क्षमता विकास र कार्य सम्पादनमा सुधार लगायतका प्रदेश सरकारका कार्यक्रम कार्यान्वयनमा सहजिकरण गर्दै अन्य संस्थागत सुधार लगायतका कार्य गर्न प्रदेश सुशासन केन्द्र, लुम्बिनी प्रदेश समेतको आर्थिक सहयोगमा कपिलवस्तु जिल्लाको बाणगङ्गा नगरपालिकाको ३ वर्षे क्षमता विकास योजना तयार गर्न नगरपालिका र मनकामना अध्ययन अनुसन्धान केन्द्र, सानोठिमी, भक्तपुर बिच मिति २०७९ फागुन १९ मा सम्झौता भई कार्यदिश भए अनुसार यो प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

१.२ क्षमता विकास योजनाको औचित्य

नेपालको संविधान अनुसार स्थानीय सरकारहरू नागरिकको घरदैलोका सरकारी निकाय हुन् जसलाई संविधानले विधायिकी, कार्यकारी र न्यायिक अधिकारहरू प्रदान गरेको छ। यिनिहरू संस्थागत रूपमा स्थापित सरकार भएर मात्र पुग्दैन। देशको संघीयता बलियो र सुशासित बनाउन यिनीहरूले प्रजातान्त्रिक मूल्य र मान्यता स्थापित गर्दै नागरिकको जीवनस्तर सुधारका लागि सुशासन सहित विकास र सेवा प्रवाहको वातावरण तयार गरि सबैले महशुस गर्ने गरी विकास र सेवा प्रवाह गर्दै समृद्धिको यात्रामा अगाडी बढ्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय सरकारहरू संस्थागत रूपमा स्थापित त भए तर परिवर्तन पछिको बढ्दो जनअपेक्षा अनुसार कार्य गर्न संस्थागत क्षमता र मानव संसाधनको क्षमता कम भएर कार्य सम्पादनमा संकुचन देखापरेको छ। अतः यसको क्षमता विकासकोलागि गर्न धेरै बाँकी छ।

यस बाणगङ्गा नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना तयार गर्नुको मूल कारण भनेको स्थानीय सरकारबाट सञ्चालन गरिने सामाजिक, आर्थिक, वातावरणीय गतिविधि तथा पूर्वाधार विकास निर्माणका कार्यहरूलाई दिगो र परिणाममुखी बनाउन तथा संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासनको सुनिश्चितता कायम गर्न संस्थागत संरचनामा भएको कमी तथा विविध विषयको जिम्मेवारीमा बसेका कर्मचारी, निर्वाचित प्रतिनिधि तथा सरोकारवालाहरूको क्षमतामा रहेको कमीलाई पहिचान गरी सो कमी पुरा गर्न संस्थागत र मानव संसाधन विकासका लागि उपायहरूको खोजि र कार्यान्वयनको खाका तयार गर्नु अपरिहार्य भएको छ।

त्यसैगरी, विकास प्रशासनका विभिन्न नवीनतम आयाम, प्रविधि र मान्यता अनुसार स्थानीय पालिकालाई क्रमिक रूपमा प्रविधियुक्त बनाउदै नागरिकहरूको आशा र अपेक्षा अनुसार काम गर्न सक्नेगरी संस्थागत क्षमता विकासका साथै आपूर्ति र माग दुवैमा आधारित क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरी आवश्यकता बोध गरेका क्षेत्रमा ज्ञान, सीप र धारणा विकास तथा जनउत्तरदायी शासन प्रणाली स्थापित गर्न आवश्यक रहेको हुँदा पनि यो योजना बनाउँनु परेको हो। यसलाई निम्न अनुसार संक्षेपिकरण गरिएको छ।

१

स्थानीय सरकारबाट सञ्चालन गरिने विकासका विविध आयामहरू दिगो र परिणाममुखी बनाउन।

२

संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासनको सुनिश्चितता कायम गर्न।

३

संस्थागत संरचनामा भएको कमी पहिचान गरी परिपूर्तिको उपाय पहिचान र कार्यान्वयन गर्न।

४

जिम्मेवारीमा बसेका कर्मचारी, प्रतिनिधि तथा सरोकारवालाहरूमा रहेको कमी र सुधारका उपाय खोजी र कार्यान्वयन खाका तयार गर्न।

५

विकास प्रशासनका नवीनतम आयाम, प्रविधि र मान्यता अनुसार स्थानीय सरकारलाई क्रमिक रूपमा प्रविधियुक्त बनाउदै लैजान।

६

नागरिकहरूको आशा र अपेक्षा अनुसार काम गर्न सक्ने गरी आपूर्ति र माग दुवैमा आधारित क्षमता विकास गर्न।

बाणगङ्गा नगरपालिकाको विभिन्न जिम्मेवारीका पदमा रहेका कर्मचारी तथा नेतृत्व तहको कार्यसम्पादन गर्ने क्रममा क्षमतामा कमी कमजोरी भयो भने सेवा प्रवाह चुस्त नहुन सक्छ । क्षमतामा कमी हुँदा नागरिकका न्युनतम आवश्यकता पहिचान गर्न नसकि विकासका कार्यहरूको प्राथमिकिकरणमा अलमल भै समृद्धिको यात्रानै अन्यौलमा पर्ने जोखिमको अवस्थालाई ब्यबस्थित रूपमा योजना बनाएर संबोधन गर्न जरुरी छ ।

यो योजना तयार गर्नुको मूल उद्देश्य योजनाको कार्यान्वयनबाट बाणगङ्गा नगरपालिकाको कार्य सम्पादनमा सुधार ल्याउने हो । साथै, यस क्षमता विकास योजना तर्जुमाको अर्को उद्देश्य भनेको विकास प्रशासनका विभिन्न नवीनतम आयाम, प्रविधि र मान्यता अनुसार स्थानीय सरकारलाई क्रमिक रूपमा प्रविधियुक्त बनाई संस्थागत विकास गरी नागरिकहरूको आशा र अपेक्षा अनुसार काम गर्नसक्ने बनाउन संस्थागत क्षमता र मानव संशाधनमा रहेको क्षमताको कमीलाई पहिचान गरी क्षमता विकासका उपायहरूको खोज तथा विश्लेषण गरी ३ वर्षे बिस्तृत योजना (२०८०/२०८१-२०८२/२०८३) तयार गर्नु हो । यसमा निहित अन्य उद्देश्यहरू यस प्रकार छन्,

- स्थानीय सरकारको सवल र कमजोर पक्षहरूको पहिचान लगायत संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट तयार पारिएको क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७६ को विधि र प्रकृया अपनाई संविधान तथा प्रचलित कानूनहरूबाट स्थानीय सरकारलाई प्राप्त अधिकार अनुरूप जनउत्तरदायीपूर्ण ढंगबाट कार्यसम्पादन गर्नका लागि संस्थागत र मानव संशाधनको क्षेत्रमा रहेको अभाव पहिचान र सोको परिपूर्ति गर्न क्षमता विकासका आवश्यक उपायहरूको सहभागितामूलक ढंगबाट पहिचान गरी विस्तृत योजना खाका तयारी गर्नु ।
- यो योजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक स्रोत साधनको आँकलन र परिपूर्तिका विभिन्न स्रोत र उपायहरूको खोजि गर्ने ।
- प्रभावकारी सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक ज्ञान, सीप, धारणा र विद्यमान क्षमता बीचको फरक पहिचान र आवश्यकतामा आधारित क्षमता विकासका कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न मार्गदर्शन गर्नु ।

१.४ क्षमता विकास योजनाको तयारीका नीतिगत तथा कानुनि आधारहरू

यस क्षमता विकास योजना तयार गर्दा नेपालको संविधानमा उल्लेखित मौलिक हक र कर्तव्य, नीति र निर्देशक सिद्धान्त र संविधानको अनुसूचि ८ र ९ मा उल्लेखित स्थानीय सरकारहरूका एकल र साझा अधिकारहरूको उपयोग गर्नुपर्ने कुराहरूलाई मध्यनजर गरिएको छ । स्थानीय सरकार संस्थागतरूपमा संवैधानिक अधिकार सहित अस्तित्वमा आए पनि उसलाई प्रभावकारी बनाउन संस्थागत रूपमा सवल र संस्थाको उद्देश्य अनुरूप कार्य जिम्मेवारी पुरा गर्न क्षमतायुक्त मानवशक्तिको आवश्यकता पर्नेहुँदा सोको व्यवस्था गर्नु सरकारको कानूनी दायित्व हो ।

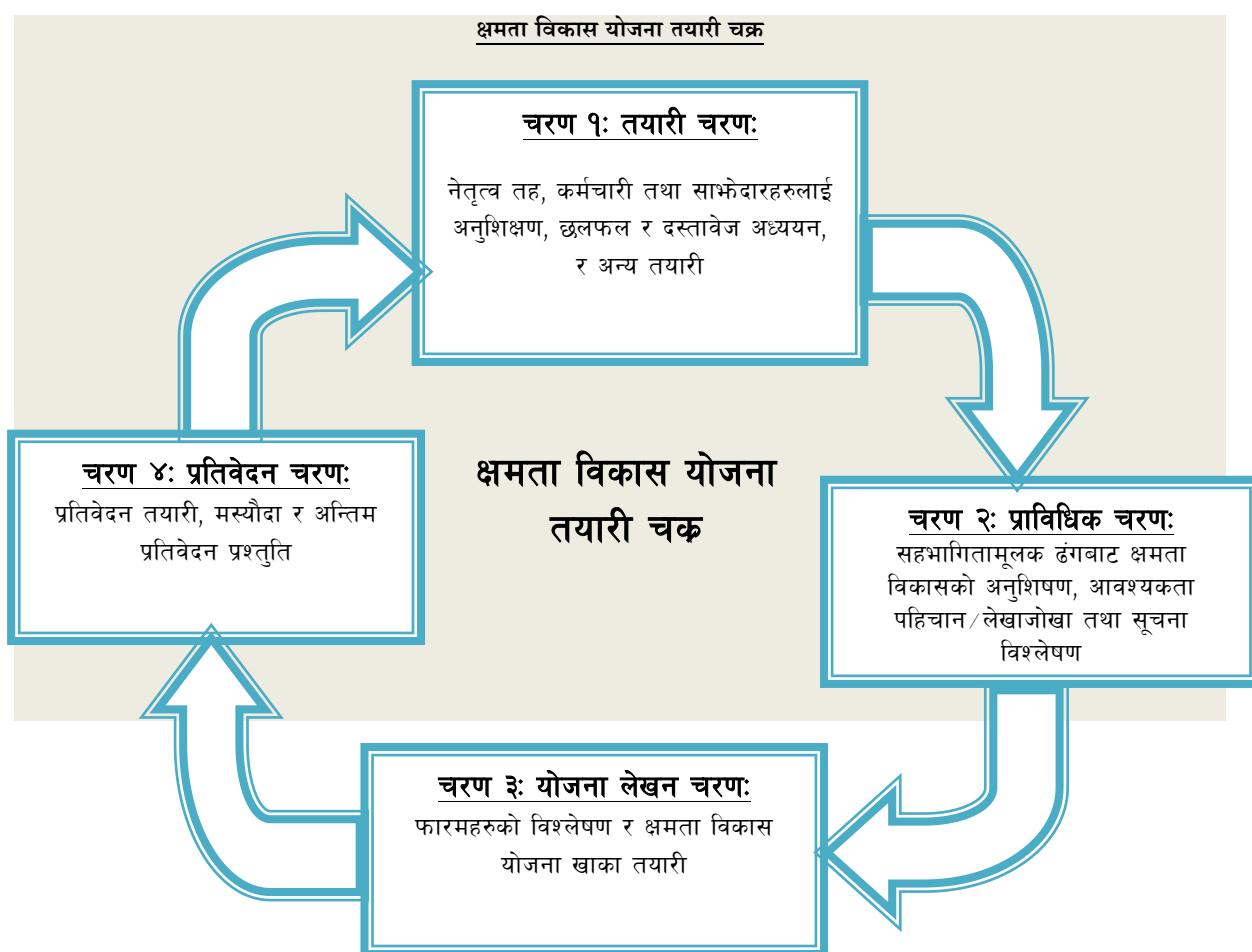
क्षमता विकास योजना तयारीका क्रममा नेपालको संविधानले अंगिकार गरेका धाराहरू भाग ३ मौलिक हक र कर्तव्य सम्बन्धी समानताको हक (धारा १८), सम्पत्तिको हक (धारा २५), सूचनाको हक (धारा २७), शिक्षा सम्बन्धी हक (धारा ३१), रोजगारीको हक (धारा ३३), श्रमको हक (धारा ३४) स्वास्थ्य सम्बन्धी हक (धारा ३५), खाद्य सम्बन्धी हक (धारा ३६), आवासको हक (धारा ३७), महिलाको हक (धारा ३८), बालबालिकाको हक (धारा ३९), दलितको हक (धारा ४०) जेष्ठ नागरिकको हक (धारा ४१), सामाजिक न्ययको हक (धारा ४२), सामाजिक सुरक्षाको हक (धारा ४३) र

उपभोक्ताको हक (धारा ४४) लाई यथेष्ट ध्यान दिईएको छ । स्थानीय सरकारहरू प्रत्यक्ष वा परोक्ष रूपमा यी जनसरोकारका विषयहरू र यसका सेवा प्रवाहमा जोडिएका हुनाले त्यसो गरिएको हो ।

त्यसैगरी, भाग ४ राज्यको निर्देशक सिद्धान्त, नीति तथा दायित्व सम्बन्धी धारा ५० अनुसारका सिद्धान्तहरू र धारा ५१ विकास सम्बन्धी नीति, प्राकृतिक साधन स्रोतको संरक्षण र उपयोग सम्बन्धी नीति, नागरिकका आधारभूत आवश्यकता सम्बन्धी नीति, श्रम र रोजगार सम्बन्धी नीति, सामाजिक न्याय र समावेशीकरण सम्बन्धी नीति, न्याय र दण्ड सम्बन्धी नीति, पर्यटन सम्बन्धी नीति र अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध सम्बन्धी नीतिका समेतलाई ध्यानमा राखिएको छ । साथै, स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को २ मा उल्लेख भए बमोजिम पालिकाले आफूलाई आवश्यक पर्ने ऐन, नीति तथा नियम बनाउँनुपर्ने सन्दर्भलाई पनि ख्याल गरिएको छ ।

१.५ क्षमता विकास योजना तर्जुमा प्रकृया

क्षमता विकास योजना तयारी एकै पटक र सामान्य ढंगले हुने कुरा होईन । यस प्रयोजनका लागि निश्चित चार चरणका कार्यहरू गरी योजना तर्जुमाको कार्य पुरा गर्नु पर्ने हुन्छ, जो तल चित्रमा दिईएको छ ।

चरण १: तयारी चरण:

२०७९ फागुन १९ गते बाणगङ्गा नगरपालिका र मनकामना अध्ययन अनुसन्धान केन्द्र, सानोठिमी, भक्तपुर बिच कार्य सम्झौता पश्चात् तयारी चरणको सुरुवातमा दस्तावेज अध्ययन र अन्य तयारीका साथ नगरपालिकासँग भर्चुअल माध्यमबाट छलफल गरी कार्यतालिकामा सहमती गरियो ।

चरण २: प्राविधिक चरण

क्षमता विकास योजना तयारीका लागि प्राविधिक चरणमा निम्न कार्यहरू सम्पादन गरिएको थियो ।

सह चरण १	क्षमता विकास समन्वय समिति गठन २०७९ चैत्र १२ गते
सह चरण २	क्षमता विकासको योजना तर्जुमा प्रक्रियाबारे एक दिने अभिमुखीकरण २०७९ चैत्र १२ गते
सह चरण ३	मागमा आधारित संस्थागत क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा २०७९ चैत्र १२, १३ र १४ गते
सह चरण ४	नेतृत्व तहको क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा: २०७९ चैत्र १२ गते देखी २०८० को वैशाख ३ गते सम्म
सह चरण ५	आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा २०७९ चैत्र १२ गते देखी २०८० वैशाखसम्म
सह चरण ६	क्षमता विकाससँग सम्बन्धित स्रोत व्यक्ति र सरोकारपक्षहरूको पहिचान २०७९ चैत्र १२ गते देखी २०८० वैशाखसम्म
सह चरण ७	संस्थागत क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनको समय र बजेट आँकलन तथा लागत व्यहोर्ने स्रोत पहिचान वैशाखसम्म
सह चरण ८	शाखागत र विषयगत रुपमा मानव संशाधनको क्षमता लेखाजोखा २०७९ चैत्र १२ गते देखी २०८० वैशाखसम्म
सह चरण ९	मानव संशाधन विकास योजना कार्यान्वयनको समय र बजेट आँकलन तथा लागत व्यहोर्ने स्रोत पहिचान: २०७९ चैत्र १२ गते देखी २०८० वैशाख सम्म

क्षमता विकास योजना तयारीमा यो प्रमुख चरण हो । यो चरणमा नगरपालिकाका कर्मचारी, निर्वाचित प्रतिनिधीहरू र अन्य सरोकारवालाहरूसँग प्रत्यक्ष भेटघाट, छलफल, अनुशिक्षण लगायत संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट तयार पारिएको क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७६ मा उल्लेखित फारमहरू प्रयोग गरी क्षमता लेखाजोखा तथा क्षमता विकासका आवश्यकता पहिचान गरिएको थियो । यो चरण पुरा गर्न विभिन्न सहचरणहरूको उपयोग गरिएको थियो ।

१. क्षमता विकास समन्वय समिति गठन

क्षमता विकास योजना तयारी दिग्दर्शन, २०७६ ले निर्दिष्ट गरेका जिम्मेवारीहरूका लागि कार्यपालिकाका सदस्यहरू समेत रहेका अनुशिक्षण कार्यक्रमका सहभागीहरूको निर्णयबाट साविककै सार्वजनिक सेवा तथा सुशासन समितिलाई नै निरन्तरता दिने निर्णय गरेको थियो,

समितिको नामावली

संयोजक श्री कमल पौडेल, कार्यपालिका सदस्य (९८४७४०५२७२)

सदस्य श्री दुनिका प्रसाद भुषाल, अध्यक्ष, वडा नं. ५ (९८५७०२९१५५)

सदस्य श्री कृष्ण कुमार सुनार, कार्यपालिका सदस्य (९८६७१६९२५१)

सदस्य श्री राम शंकर थारु, नगर सभा सदस्य (९८४७२६०३२०)

सदस्य सचिव: श्री केशबराज भट्टराई, शाखा अधिकृत (९८५७०५४३३०)

२. क्षमता विकासको योजना तर्जुमा प्रक्रियाबारे अभिमुखीकरण

मिति २०७९ चैत्र १२ का दिन निर्वाचित प्रतिनिधि, पालिका कर्मचारी साझेदार संस्थाका प्रतिनिधि गरी जम्मा ५३ जनाको उपस्थितिमा अनुशिक्षण गोष्ठी गरियो । सो अनुशिक्षण, क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ को अनुसूची १ अनुसार भएको थियो र अभिमुखीकरण पश्चात् विभिन्न चरणको छलफलबाट निम्न अनुसारको लेखाजोखा गरियो ।

३. मागमा आधारित संस्थागत क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा

क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ को अनुसूचि २ मा तोकिएको ढाँचा अनुसारका पाँच वटा विषयगत क्षेत्रमा सम्बन्धित महाशाखा/शाखा/एकाईका प्रमुखहरू सानो-सानो समूहमा छलफल गराई स्व-मूल्यांकन विधिबाट संस्थागत क्षमता लेखाजोखाका लागि विवरण संकलन गरी संकलित विवरणहरूको विश्लेषणबाट नगरपालिकाका लागि आवश्यक महसुस गरिएका मागमा आधारित संस्थागत क्षमता विकासको आवश्यकता पहिचान गरियो ।

४. नेतृत्व तहको क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा:

बाणगङ्गा नगरपालिकाका प्रमुख तथा उप-प्रमुख लगायत वडा अध्यक्ष, कार्यपालिका सदस्य र गठित समिति, उपसमितिका संयोजकहरूको लागि पनि सानो-सानो समूहमा संवाद गरी क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ को अनुसूचि ३ मा तोकिएको ढाँचा अनुसार नेतृत्व क्षमता लेखाजोखाका लागि स्व-मूल्यांकन विधिबाट विवरण संकलन गर्ने कार्य गरि नेतृत्व तहले आवश्यकता महसुस गरेको संस्थागत क्षमता विकासको आवश्यकता पहिचान गरियो ।

५. आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा:

सीमित संख्यामा पालिकाका पदाधिकारीहरु सँगै बसेर कार्य सम्पादन अवस्थाको अवलोकन गर्दै सम्पादन गरेका कार्यहरुको समीक्षा गर्दै स्थानीय सरकारको तहमा संस्थागत स्व-मूल्यांकन दस्तावेजहरुको नतिजाको अध्ययन गरि अनुसूचि ५ को उपयोगबाट आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा गरिएको थियो ।

६. क्षमता विकाससँग सम्बन्धित स्रोत व्यक्ति र सरोकारपक्षहरुको पहिचान

योजना तर्जुमाकै समयमा सहभागितामूलक विधि र अनुभवका आधारमा अनुसूचि-६ अनुसार विभिन्न प्रकारका क्षमता विकास कार्यका लागि आवश्यक पर्ने स्रोत व्यक्ति र सरोकारवालाहरुको पहिचान गरिएको थियो ।

७. संस्थागत क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनको समय र बजेट आँकलन तथा लागत व्यहोर्ने स्रोत पहिचान

संस्थागत क्षमता विकासका लागि क्षमता विकासको प्रकृति अनुसारको समय र स्रोत व्यक्ति वा संस्था आवश्यक पर्ने हुँदा छलफलकै माध्यमबाट समय निर्धारण गरियो र आवश्यक बजेटको हकमा कर्मचारी बढि अनुभवि हुने हुँदा अधिकांस बजेट आँकलन उनिहरुको अनुभवबाट र पहिचान गरिएका क्षमता विकाससँग सम्बन्धित स्रोत व्यक्ति र सरोकारवाला पक्षहरुसँगको संवादका माध्यमबाट तय गरिएको थियो । त्यसैगरी, आवश्यक पर्ने लागत व्यहोर्ने स्रोत पनि छलफलबाटै तय गरिएको थियो ।

८. शाखागत र विषयगत रूपमा मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा

पदाधिकारी र कर्मचारीसँगको छलफलका आधारमा दिग्दर्शनको अनुसूचि-८ अनुसार नगरपालिकाको शाखागत रूपमा र अनुसूची ९ अनुसार विषयक्षेत्रगत रूपमा विद्यमान मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा गरि ज्ञान, सीप र दक्षता वृद्धिका लागि अपेक्षा गरिएको क्षमता विकास कार्यक्रम (विषयवस्तु) शाखाकै कर्मचारीहरुबाट प्रस्ताव गरियो ।

९. मानव संसाधन विकास योजना कार्यान्वयनको समय र बजेट आँकलन तथा लागत व्यहोर्ने स्रोत पहिचान:

मानव संसाधन विकासका लागि पनि क्षमता विकासको प्रकृति अनुसारको समय र स्रोत व्यक्ति वा संस्था आवश्यक पर्ने हुँदा छलफलकै माध्यमबाट समय निर्धारण गरियो र आवश्यक बजेटको हकमा मानव संसाधन विकासका लागि पनि कर्मचारी र पहिचान गरिएका क्षमता विकाससँग सम्बन्धित स्रोत व्यक्ति र सरोकारवाला पक्षहरुसँगको संवादका माध्यमबाट आवश्यक लागत तय गरिएको थियो । त्यसैगरी, आवश्यक पर्ने लागत व्यहोर्ने स्रोत पनि छलफलबाटै तय गरिएको थियो ।

चरण ३: संस्थागत क्षमता विकास र मानव संसाधन विकास योजना लेखन चरण:

उपरोक्त विभिन्न स्तरको अध्ययन, स्वमूल्याङ्कन तथा विश्लेषण पछि क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७६ को अनुसूचि ७ र १० मा उल्लेख भएको फारमको ढाँचामा बाणगंगा नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास योजना र स्थानीय सरकारको मानव संसाधन विकास योजना तयार गरियो र सोको आधारमा समग्र रूपमा पालिकाको ३ वर्षे क्षमता विकास योजना तयार गरियो ।

चरण ४: प्रस्तुति र प्रतिवेदन चरण

४.१ प्रारम्भिक प्रगति बारे प्रस्तुती: बाणगङ्गा नगरपालिकामा अध्ययन तथा क्षमता लेखाजोखा र क्षमता विकासका उपायहरूको पहिचान गर्ने, आवश्यक लागत तय गर्ने तथा कार्यान्वयनको समय सीमा र लागत व्यहोर्ने स्रोत पहिचान पछि को अवस्थाहरूको संश्लेषण गरी पालिका तहमा प्रारम्भिक उपलब्धी र प्रगतिबारे भर्चुअल माध्यमबाट प्रस्तुती गरीयो ।

४.२ क्षमता विकास योजनको मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी र प्रस्तुती: क्षमता लेखाजोखा र क्षमता विकासका उपायहरूको पहिचान गर्ने, आवश्यक लागत तय गर्ने तथा कार्यान्वयनको समय सीमा र लागत व्यहोर्ने स्रोत पहिचान पछिको समग्र विश्लेषण गरी मस्यौदा प्रतिवेदन तयार गरी आवश्यक अध्ययन र सुझावका लागि पालिकामा मिति २०८०/०१/०६ मा पठाईएको थियो ।

४.३ अन्तिम प्रतिवेदन पेश

प्रदेश सुशासन केन्द्र, लुम्बिनी प्रदेशबाट प्राप्त सुझाव र गाउँपालिका, क्षमता विकास समन्वय समिति एवं आवश्यकता अनुसार पालिकाका अन्य महानुभावहरूसँग भर्चुअल माध्यमबाट छलफल भइ प्राप्त पृष्ठपोषणलाई समावेश गरी यो अन्तिम प्रतिवेदन तयार गरी पेश गरिएको छ ।

४.४ क्षमता विकास योजनाको वैधानिकता प्राप्ती: पालिकाका अधिकार प्राप्त अधिकारीहरूबाट मस्यौदा प्रतिवेदनको गहन अध्ययन पश्चात प्राप्त पृष्ठपोषण तथा सुझावहरूलाई संबोधन गरी समावेश पश्चात यो प्रतिवेदनले एक तहको वैधानिकता प्राप्त भएको छ र आफ्नो अनुकूल समयमा कार्यपालिकाबाट अनुमोदन भएपछि यो प्रतिवेदन पूर्ण वैधानिक हुने छ ।

परिच्छेद २: बाणगङ्गा नगरपालिकाको परिचय

पालिकाको वर्तमान क्षमता विश्लेषण र विकासका आवश्यकता पहिचान गरी नयाँ क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्न नगरपालिकाको संक्षिप्त वस्तुस्थिति र हालको स्थितिमा विद्यमान भौतिक स्रोत साधन र मानव संसाधनको लेखाजोखाले बढि महत्व रहन्छ । तसर्थ, यस परिच्छेदमा बाणगङ्गा नगरपालिकाको पार्श्वचित्र र अन्य तथ्यहरूमा आधारित रही पालिकाको संक्षिप्त परिचय प्रस्तुत गरिएको छ ।

२.१ बाणगङ्गा नगरपालिकाको परिचय

२.१.१ चिनारी

बाणगङ्गा नगरपालिका नेपालको लुम्बिनी प्रदेश अन्तर्गत कपिलवस्तु जिल्लामा पूर्वपश्चिम महेन्द्र राजमार्गसँग जोडिएको एक नगरपालिका हो । मुख्यतः बाणगङ्गा नदीको सिंचित क्षेत्र भएकै कारण यस नगरपालिकाको नामाकरण बाणगङ्गा नगरपालिका हुन पनि स्वाभाविक र न्यायोचित देखिन्छ । प्राचिन भागिरथी नदिको प्रतिक मानिएको यो बाणगङ्गा नदिको ऐतिहासिक, धार्मिक तथा पर्यटकिय महत्व रहेको छ । भगवान रामचन्द्रले बनवासमा रहँदा पानीको समस्यादेखि बाण प्रहार गरि पानीको मुल फुटेर गङ्गाको रूपमा परिणत भई बाणगङ्गा नदिको नामाकरण भएको बुझिन्छ ।

बाणगङ्गा नगरपालिका एक पावन भूमि जहाँ शाक्य दर्शनका प्रणेता महर्षी कपिलमुनिको तपोभूमि, श्रृङ्गिघाट, मधुवनधाम, लक्ष्मणघाट आदि पवित्र तिर्थस्थलको संगम रहेको यो नदि र यसको नामबाट पुकारिने यस नगरपालिकाको महत्व पनि ऐतिहासिक हुने कुरामा विश्वस्त हुन सकिन्छ । बाणगङ्गा नगरपालिका, बुटवल उपमहानगरपालिकाबाट २० कि.मि उत्तर पूर्व र राजधानी काठमाडौँबाट २९८ कि.मि. पश्चिमको दूरीमा अवस्थित छ । यसको उत्तरतर्फ अर्घाखाँचीको सितगंगा नगरपालिका, पश्चिममा बुद्धभुमी नगरपालिका र कपिलवस्तुका नगरपालिका, पूर्वमा रुपन्देहीको सैनामैना नगरपालिका र कञ्चन नगरपालिका, दक्षिणमा कपिलवस्तुको मायादेवी गाउँपालिका र शुद्धोधन गाउँपालिका र दक्षिण पूर्वमा रुपन्देहीको गैँडाहावा गाउँपालिका पर्दछन् ।

कपिलवस्तु जिल्ला साविक गा.वि.सहरू बाणगङ्गा, हथौसा, पटना, गजेहडा, कोपवा, मोतिपुर र भलवाडलाई मिलाई नेपाल सरकारले २०७३/८/१६ मन्त्री परिषदको निर्णय बमोजिम बाणगङ्गा नगरपालिका घोषणा गरेको छ । यस नगरपालिका भित्र बसोबास गर्ने जातजातिमा थारु, ब्राह्मण, क्षेत्री, गुरुङ्ग, मगर, दलित, यादव र मुसलमान लगायतका जातजाति रहेका छन । मिश्रीत जातजातिको बसोबास रहेको यस बाणगङ्गा नगरपालिकामा बसोबास गर्ने मानिसहरूको मुख्य पेशा कृषि, व्यापार, उद्योग, नोकरी तथा ज्यालादारी आदि रहेको छ । यहाँ मुख्य गरी धान, मकै, गहुँ, तोरी, माछापालन, कुखुरा, मौरी पालन अन्य पशुपालन लगायतका कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनहरू बढी हुने गरेको छ ।

नगरपालिकाको शैक्षिक अवस्था हेर्दा अन्य नगरपालिकाको तुलनामा सन्तोषजनक देखिन्छ । यस क्षेत्र को औसत उचाई समुन्द्र सतह देखि १०५ देखि ४९५ मिटरसम्म रहेको छ । यस क्षेत्रको औसत अधिकतम तापक्रम ४१ डिग्री सेल्सियस र न्यूनतम १० डिग्री सेल्सियस रहेको पाइन्छ ।

२.१.२ भौगोलिक अवस्थिति

लुम्बिनी प्रदेशको कपिलवस्तु जिल्लामा रहेको बाणगङ्गा नगरपालिका ११ वडामा विभाजित छ। उष्ण जलवायु भएको यस नगरपालिकाको अवस्थिती अक्षांश २७° ३४' २०.७" देखि २७° ४६' ५८.६१" देशान्तर ८३° ४' १.९९" देखि ८३° १३' ५३.७४" मा रहेको यो पालिकाको क्षेत्रफल २३३.६३ वर्ग किलोमिटर र उचाई १०५ देखि ४९५ मिटरसम्म रहेको छ।

यो नगरपालिकाको सीमाना उत्तरतर्फ अर्घाखाँचीको सितगंगा नगरपालिका, पश्चिममा कपिलवस्तुको बुद्धभुमी नगरपालिका र कपिलवस्तु नगरपालिका, पूर्वमा रुपन्देहीको सैनामैना नगरपालिका र कञ्चन नगरपालिका, दक्षिणमा कपिलवस्तुको मायादेवी गाउँपालिका र सुद्धोधन गाउँपालिका र दक्षिण पूर्वमा रुपन्देहीको गैंडाहावा गाउँपालिका पर्दछ। यस पालिकाको औषत लम्बाई पूर्व-पश्चिममा लम्बाइ : २२ कि.मी. तथा औषत चौडाई उत्तर-दक्षिण चौडाई: १४ कि.मी. छ।

२.४.धरातलीय अवस्था: भौगोलिक रूपमा अक्षांश २७° ३४' २०.७" देखि २७° ४६, ५८.६१" देशान्तर ८३° ४' १.९९" देखि ८३° १३' ५३.७४" र समुन्द्री सतहबाट १०५ मि.देखि ४९५ मि. उचाइसम्म फैलिएको यो नगरपालिका तराई र सिवालिक क्षेत्रमा पर्दछ।

२.१.३ जनसंख्या तथा घरपरिवार विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को तथ्याङ्क अनुसार बाणगङ्गा नगरपालिकाका २३३२५ घर परिवारको कुल जनसङ्ख्या ९६७१४ मध्ये पुरुषको सङ्ख्या ४५४०७ र महिलाको सङ्ख्या ५१३०७ रहेको देखिन्छ। त्यसैगरी, लैङ्गिक अनुपात ८८.५ रहेको र यस नगरपालिकामा औसत परिवार सङ्ख्या ४.१५ रहेको छ। वडागत रूपमा जनसङ्ख्याको वितरणलाई तलको तालिका नं. १ मा देखाइएको छ।

तालिका १ वडागत जनसंख्या वितरण

वडा नं	घरधुरी संख्या	जनसंख्या			औषत घरपरिवार	लैङ्गिक अनुपात
		जम्मा	पुरुष	महिला		
१	२२०३	८५४४	४०६९	४४७५	३.८८	९०.९३
२	२५६०	१०३७०	४८०२	५५६८	४.०५	८६.२४
३	१५५८	६७८१	३२६४	३५१७	४.३५	९२.८१
४	२६२७	१०४२२	४८७९	५५४३	३.९७	८८.०२
५	१५५०	६५९३	३११७	३४७६	४.२५	८९.६७
६	१३२७	५६०८	२६०३	३००५	४.२३	८६.६२
७	२०२०	७७८०	३५८०	४२००	३.८५	८५.२४
८	३३१२	१३२४३	६१८२	७०६१	४.००	८७.५५
९	१६१९	६७६२	३१०१	३६६१	४.१८	८४.७०
१०	२१४०	१००२४	४७८३	५२४१	४.६८	९१.२६
११	२४०९	१०५८७	५०२७	५५६०	४.३९	९०.४१
जम्मा	२३३२५	९६७१४	४५४०७	५१३०७	४.१५	८८.५०

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

२.१.४ उमेर तथा लिङ्गको आधारमा जनसङ्ख्या विवरण

उमेर समूहको आधारमा जनसङ्ख्या विवरणलाई हेर्दा बाणगङ्गा नगरपालिकामा सबैभन्दा बढी १५ देखि ५९ वर्ष उमेर समूहको जनसङ्ख्या ६२६११ छ जो सबै भन्दा बढी देखिन्छ जसमा कुल जनसङ्ख्याको ६४.७४ प्रतिशत हिस्सा पर्दछ। उमेर समूह तथा लिङ्गको आधारमा बाणगङ्गा नगरपालिकाको जनसङ्ख्याको विस्तृत विवरण तलको तालिका नं. २ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका २ उमेर समूह तथा लिङ्गको आधारमा बाणगङ्गा नगरपालिकाको जनसङ्ख्या विवरण

उमेर समूह	जम्मा	पुरुष	महिला
० – ४ वर्ष	७४४४	४००८	३४३६
४ वर्ष – ९ वर्ष	८२०१	४३३२	३८६९
१० वर्ष – १४ वर्ष	८६२४	४५८४	४०४०
१५ वर्ष – १९ वर्ष	९६७४	४७९२	४८८२
२० वर्ष – २४ वर्ष	९२४४	३९७४	५२७०
२५ वर्ष – २९ वर्ष	८७७६	३५३२	५२४४
३० वर्ष – ३४ वर्ष	७७८०	३१३९	४६४१
३५ वर्ष – ३९ वर्ष	७३८५	३०८४	४३०१
४० वर्ष – ४४ वर्ष	६३१७	२८३४	३४८३
४५ वर्ष – ४९ वर्ष	४७२१	२२०२	२५१९
५० वर्ष – ५४ वर्ष	५००२	२३१९	२६८३
५५ वर्ष – ५९ वर्ष	३७१२	१८१५	१८९७
६० वर्ष – ६४ वर्ष	३१९१	१५२२	१६६९
६५ वर्ष – ६९ वर्ष	२७३१	१३३७	१३९४
७० वर्ष – ७४ वर्ष	१९३५	९३८	९९७
७४ वर्ष – ७९ वर्ष	१०८५	५५१	५३४
८० वर्ष – ८४ वर्ष	५४२	२७५	२६७
८४ वर्ष – ८९ वर्ष	२२३	११४	१०९
९० वर्ष – ९४ वर्ष	८५	४०	४५
९५ वर्ष माथि	४२	१५	२७
जम्मा	९६७१४	४५४०७	५१३०७

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

२.१.५ जातका आधारमा जनसंख्या:

घरधुरी सर्वेक्षण २०७७ अनुसार यस नगरपालिकामा २५ भन्दा बढी प्रकारका जातजातिका मानिसहरू बसोबास गर्ने गरेका छन्। तथ्याङ्क अनुसार यहाँ बसोबास गर्ने प्रमुख जातिहरूमा थारु, ब्राम्हण, क्षेत्री, मगर, ठकुरी, कामी लगायतका रहेका

छन्। जसले कुल जनसङ्ख्याको क्रमशः २९.६५, २९.१८, ११.८४, १०.१७, २.४२ र १.६५ प्रतिशत हिस्सा ओगटेको देखिन्छ।

२.१.६ मातृभाषाको आधारमा जनसङ्ख्या विवरण

घरघुरी सर्वेक्षण २०७७ अनुसार मातृभाषाका आधारमा यस नगरपालिकामा नेपाली भाषा बोल्ने मानिसहरूको सङ्ख्या अत्याधिक मात्रामा रहेको देखिन्छ। यस नगरपालिकामा रहेको जम्मा जनसङ्ख्या ९६७१४ मध्ये ६३,९५१ जनाले (कुल जनसङ्ख्याको ६३.३६(प्रतिशत)ले नेपाली भाषा बोल्ने गरेको पाइएको छ भने त्यस पछिको ठूलो हिस्सा क्रमशः थारु तथा अवधि भाषा बोल्ने मानिसहरू रहेका पाइएको छ। जसमा थारु भाषा बोल्ने २७,२२६ (कुल जनसङ्ख्याको २६.९८%) र अवधि भाषा बोल्ने ४५३० (कुल जनसङ्ख्याको ४.४९%) जनसङ्ख्या रहेको छ। अन्य मातृभाषा अन्तर्गत मगर, राजवंशी, मुसलमान, गुरुङ्ग भाषा आदि छन्।

२.१.७ धर्मअनुसार जनसङ्ख्या विवरण

घरघुरी सर्वेक्षण २०७७ अनुसार सङ्ख्याको आधारमा हेर्दा यस नगरपालिकामा बसोबास गर्ने अधिकांश मानिसहरू (९६.७४ प्रतिशत) हिन्दु धर्मावलम्बीहरू (९६.७४ प्रतिशत) रहेका देखिन्छ भने दोस्रो मुख्य धर्मको रूपमा बौद्ध धर्म रहेको छ जसमा १,४९५ जना (कुल जनसङ्ख्याको १.४८ प्रतिशत) रहेको देखिन्छ। अन्य धर्मअन्तर्गत मुस्लिम, क्रिश्चियन, बोन, किरात, शिख आदि छन्।

२.१.८ आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्या विवरण

आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्या भन्नाले १५ देखि ५९ वर्षसम्मको जनसङ्ख्या जो आर्थिक आयआर्जन गर्ने काममा सक्रिय रहन सक्छ जनसङ्ख्याको त्यो हिस्सालाई बुझिन्छ। राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार बाणगङ्गा नगरपालिकामा सबैभन्दा बढी १५ देखि ५९ वर्ष उमेर समूहको जनसङ्ख्या ६२६११ छ जो सबै भन्दा बढी देखिन्छ जसमा कुल जनसङ्ख्याको ६४.७४ प्रतिशत हिस्सा पर्दछ। उमेर समूह अनुसार विश्लेषण गर्दा १० वर्ष भन्दा माथिको जनसङ्ख्या ८१०६८ मध्ये ३६५७७ रोगार छन र २६३६० आर्थिक रूपमा सक्रिय रहेको अवस्था छ।

२.१.९ अपाङ्गताका आधारमा जनसङ्ख्या विवरण

घरघुरी सर्वेक्षण, २०७७ अनुसार विभिन्न शारीरिक तथा मानसिक अपाङ्गताको हेर्दा बाणगङ्गा नगरपालिकामा कुल ७९१ जना विभिन्न किसिमका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू रहेको देखिन्छ। तथ्याङ्कलाई हेर्दा कुल ७९१ जना मध्ये ३९९ जना शारीरिक रूपमा अपाङ्ग देखिन्छन्। त्यसैगरी, ११८ जना बोल्न तथा सुन्न नसक्ने, १०६ जना वैद्विक अपाङ्गता, ६३ जना दृष्टिबिहीन आदि भएका व्यक्तिहरू रहेको देखिन्छ।

२.१.१० घर र भवनको स्वामित्व

राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार यस बाणगङ्गा नगरपालिकामा बसोबास गरीरहेका २३३२५ घरपरिवार मध्ये स्वामित्वको आधारमा घरपरिवार सङ्ख्यालाई हेर्दा आन्तै स्वामित्वमा घर भएको परिवार सङ्ख्या २११४६ परिवार रहेका

छन् । भाडामा बस्नेको सङ्ख्या १९९६ रहेका छन् । यस्तै संस्थागत रूपमा बसोबास गर्ने घरपरिवारको सङ्ख्या ५६ रहेका छन् । यसभन्दा बाहेक अन्य तरिकाबाट बसोबास गर्दै आएका घरपरिवारको सङ्ख्या १२७ रहेको छ ।

२.१.१२ भू-उपयोग

वर्तमान भू-उपयोग हेर्दा ४९.९ प्रतिशत भू-भाग जङ्गल रहेको देख्न सक्छौं । खेतीयोग्य जमिन ३९.७ प्रतिशत तथा खोला नालाले करिब ५.९ र बस्ति क्षेत्र (आवासीय, व्यापारिक तथा धार्मिक क्षेत्र) ले करिब २.३ प्रतिशत भू-भाग ओगटेको देखिन्छ । यसैगरी, बाटो तथा सार्वजनिक क्षेत्र ले २.० प्रतिशत भू-भाग ओगटेको देखिन्छ भने बाँकी अन्य विविध प्रयोजनको लागि उपयोग भइरहेको देखिन्छ । तलको तालिका नं. ३ मा भू-उपयोग सम्बन्धी विवरणलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३ भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण

भू-उपयोग/वडा	जम्मा वर्ग कि.मि	जम्मा हेक्टर	प्रतिशत
जङ्गल	११६.७	११६६६	४९.९०%
खेतीयोग्य जमिन	९२.७७	९२७७.१	३९.७०%
खोला नाला तथा पोखरी	१३.७६	१३७५.५	५.९०%
बस्तीक्षेत्र	५.३७४	५३७.४४	२.३०%
बाटो, खुला क्षेत्र तथा सार्वजनिक क्षेत्र	४.७४८	४७४.८२	२.००%
व्यापारिक	०.०८८	८.८२	०.००%
उत्खनन क्षेत्र	०.०८	८.०१	०.००%
औद्योगिक क्षेत्र	०.०६७	६.७३	०.००%
संस्कृतिक तथा पुरातात्विक क्षेत्र	०.०२५	२.४९	०.००%
अन्य क्षेत्र	०.००९	०.९५	०.००%
जम्मा	२३३.५८	२३३५८	१००%

स्रोत : राष्ट्रिय भू-उपयोग परियोजना, २०७५

२.१.१३ महिलाको नाममा चल/अचल सम्पत्ति

तथ्याङ्कलाई हेर्दा यस नगरपालिकामा महिलाको नाममा सम्पत्ति हुने परिवार सङ्ख्या न्यून नै रहेको देखिन्छ । यहाँको कुल घरपरिवार २३,३२५ मध्ये महिलाको नाममा चल/अचल सम्पत्ति रहेको घर परिवार २,४९८ रहेको छ भने ३४,३७१ घरपरिवारको महिलाको नाममा कुनै पनि चल/अचल सम्पत्ति नरहेको देखिन्छ ।

२.१.१४ माछा तथा मौरीपालन सम्बन्धी विवरण

माछा तथा मौरीपालन सम्बन्धी तथ्याङ्कलाई हेर्दा यस नगरपालिकामा आय स्रोतको लागि ६७ घरले माछा तथा ५१ घरले मौरीपालन गरेको देखिन्छ भने यस नगरपालिकामा कुनै घरपरिवारले पनि रेशम पालन नगरेको तलको विवरणमा देख्न सकिन्छ ।

२.१.१५ कृषि कार्यका लागि जग्गा प्रयोग

बाणगङ्गा नगरपालिकाको कुल २३,३२५ घरधुरी मध्ये १२,३१७ घरपरिवारले कृषि कार्यको लागि जग्गा प्रयोग गर्दछन भने ८,००५ घरपरिवारले कृषि कार्यको लागि जग्गा प्रयोग नगर्ने तथ्याङ्कले प्रस्तुत गरेको छ यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका नं. ४ मा वडागत रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४ परिवारले कृषि कार्यका लागि जग्गा प्रयोग गरेको छ वा छैन विवरण

कृषि कार्यका लागि जग्गा प्रयोग गरेको	वडा											वडागत जम्मा
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	
छ	७७९	१३०९	११२५	११८३	१०६२	९०१	११२४	१०५७	११३२	१०९०	१५५५	१२३१७
छैन	६२६	१०६१	२९२	११४६	३४४	३१६	७७८	१४९४	५५८	७२३	६६७	८००५
जम्मा	१४०५	२३७०	१४१७	२३२९	१४०६	१२१७	१९०२	२५५१	१६९०	१८१३	२२२२	२३३२५

स्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०७७

२.१.१६ प्रमुख कृषि उत्पादन

तराईको उर्वर भूमि समेटेको यस नगरपालिकाका प्रमुख कृषि उत्पादन धान रहेको छ । यहाँको कुल २३,३२५ घरधुरीमध्ये १२,३०७ घरपरिवारमा धानको उत्पादन भएको देखिन्छ भने २,५११ घरपरिवारले गहुँ उत्पादन गरिरहेको देखिन्छ । त्यसैगरी, अन्य प्रमुख बालीहरू सम्बन्धी अध्ययन गर्दा तोरी, मकै, दाल, तरकारी आदि उत्पादन हुने कुरा तथ्याङ्कबाट बुझिन्छ । तलको तालिका नं. ५ मा यस नगरपालिका भित्र उत्पादन हुने विभिन्न अन्नबालीहरू सम्बन्धी विवरणलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५ विभिन्न कृषि उत्पादन गर्ने घरपरिवार सम्बन्धी विवरण

कृषि उत्पादन	वडा											वडागत जम्मा
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	
धान	७७४	१३१७	११३२	११८१	१०६२	८९७	१०७३	१०५४	११३०	१०९४	१५९३	१२३०७
गहुँ	२७	४७३	५११	१५१	११०	८०	५८	२३६	१७२	३४५	३४८	२५११
तोरी / सस्यु/सूर्यमुखी	१३	९	५८२	५२	७	१९९	२९८	१४४	३९७	४२	१७१	१९१४
मकै	२४	४२६	१८५	९४	४	४२	३३३	९५	३१२	१३	४५	१५७३
दाल	५२	१७	३११	५१	८	१८९	२४८	१२७	६३	२३	७२	११६१
तरकारी	५२	८	२६	१९	२	२६	६८	४६५	१६	१	५३	७३६
आलु	१४	८	१५५	२०	१	५६	१२३	१६	१	१०५	११३	६१२
फलफुल	३	१	१	२		४	११	११३	१		१	१३७
अदुवा/ बेसार			१				१३	४२	३			५९
अँखु			०				७				१	८

स्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०७७

२.१.१७ खेति गरिएको जग्गाको क्षेत्रफल

बाणगङ्गा नगरपालिकामा गरिएको घरघुरी सर्वेक्षणमा नगरपालिका भित्र खेतीगरिने जम्मा जग्गाको क्षेत्रफल ८,२५३ विघा (१३२५ हेक्टर) रहेको सर्वेक्षणले देखाएको छ । जसमध्ये लगभग सबै जग्गामा धानखेती गरिएको देखिएको छ जस सम्बन्धी विवरणलाई माथीको तालिका नं. ५ मा नै प्रष्ट पारिएको छ । तलको तालिका नं. ६ मा वडागत रूपमा नगरपालिकामा खेति गरिएको जग्गाको क्षेत्रफललाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ६ विभिन्न कृषि उत्पादन गर्ने घरपरिवार सम्बन्धी विवरण

खेति गरिएको जग्गाको क्षेत्रफल	वडा											वडागत जम्मा
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	
बिघा	११९	२९८	५६७	२३९	४६३	३३५	१६०	९६	२०५	८५८	७२९	४०६९
कठ्ठा	५२४४	८९३९	८६२०	८०५०	७०७८	६४५२	६७५५	७२४६	७८६५	६२७८	१०६९६	८३२२३
धुर	७९०	९३५	१७२	९३९	५३८	९९४	१८५३	११२६	१०८६	३१४	४५९	९२०६
न.पा मा भएको खेती लगाएको जग्गा बिघामा												८२५३
न.पा मा भएको खेती लगाएको जग्गा हेक्टरमा												१३२५

स्रोत : घरघुरी सर्वेक्षण २०७७

२.१.१८ चौपाया तथा पशुपंक्षी

यस नगरपालिकामा पशुपंक्षी पालन सम्बन्धी अध्ययन गर्दा कुल २३,३२५ घरपरिवारमध्ये ७,७९७ परिवारले पशुपंक्षी तथा चौपाया पाल्नु भएको देखिन्छ भने १२,५२५ परिवारले केहिपनी नपाल्नु भएको देखिन्छ । कुल परिवार मध्ये सबैभन्दा धेरै बाख्रापालन गरेको पाइन्छ । जसमा ४,६४९ घरपरिवार छन् । त्यसैगरी, १,०४२ घरपरिवारले गाई/ गोरुपालन गरेको पाइन्छ भने भैसी /राँगोपालन गर्ने ४,०२७ घरपरिवार रहेका छन् । हाँस/कुखुरापालन गर्ने १६१० रहेका छन् । तलको तालिका नं.७ मा चौपाया तथा पशुपक्षी सम्बन्धी विवरणलाई विस्तृत रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७ चौपाया तथा पशुपक्षी छ वा छैन सम्बन्धी विवरण

चौपाय तथा पशुपक्षी पालेको	वडा											वडागत जम्मा	प्रतिशत
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११		
छ	४५५	४८०	८०६	७७२	६४९	६६५	९०८	५९५	१०२३	३७२	१०७२	७७९७	३८.३७%
छैन	९५०	१८९०	६११	१५५७	७५७	५५२	९९४	१९५६	६६७	१४४१	११५०	१२५२५	६१.६३%
जम्मा	१४०५	२३७०	१४१७	२३२९	१४०६	१२१७	१९०२	२५५१	१६९०	१८१३	२२२२	२३३२५	१००%

स्रोत : घरघुरी सर्वेक्षण २०७७

२.१.१९ चौपाया तथा पशुपक्षीको सङ्ख्या, दुध उत्पादन, मासु र अण्डा उत्पादन र विक्रि परिमाण

बाणगङ्गा नगरपालिकामा पालिएको चौपाया तथा पशुपक्षीको सङ्ख्या, दुध उत्पादन, मासु र अण्डा उत्पादन र विक्रि परिमाणलाई तलको तालिका नं. ८ देखी १२ सम्म विस्तृत रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ८ गाई, गोरुको सङ्ख्या, दुध उत्पादन, विक्रि परिमाण सम्बन्धी विवरण

गाईगोरु/बाच्छा बाच्छी	वडा											वडागत जम्मा
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	
गाईगोरु / बाच्छा बाच्छीको सङ्ख्या	१२५	१५३	१२५	१६८	१३८	४३८	२३९	२०३७	६१६	१६८	१८३	४३९०
वार्षिक दूध उत्पादन (लिट्र)	१३९८००	१७६६१७	३१३७१	६७६४७०	१६५५६२	५५३२९४	२३७४०	१८८६०५	३३०७८	८०६२५	१९७६२	३६०५९२०
विक्रिबाट वार्षिक आमदानी (रु)	३५१२०००	१२४४००	६५४२००	२६००००	११३२९८०	१४२७६६०	५६८५००	३४६१००	१००८४९०	३००१५०	३५४०००	२९९९९९२०

स्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०७७

तालिका ९ भैसी, राँगेको सङ्ख्या, दुध उत्पादन, विक्रि परिमाण सम्बन्धी विवरण

राँगाभैसी / पाडापाडी	वडा											वडागत जम्मा
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	
राँगाभैसी / पाडापाडीको सङ्ख्या	५७३	१०१७	७७६	१३३७	७६४	५८७०	६९४	१३३१	१४७७	४६७	११३६	१५४४२
वार्षिक दूध उत्पादन(लिट्र)	२९७५६०	४४०४७३	१४०५८३	५१२७०८	२८८४८८	२८६३८९	१२०६८८	२५०३६८	११२५५०	४१८७९	१६९१४०	२६६०८२६
वार्षिक मासु उत्पादन(के.जि)	०	३२	१००८	५०००	१८०२	१९८१०८	०	३३५	४९७	८	१९०८	२०८६९८
विक्रिबाट वार्षिक आमदानी (रु)	३७२२०००	४५११८००	४५६१६००	९३९९५००	२२४७२०२	१२६७५८९०	४३३०६	६६९४२७५	५६३९७००	३३३०६	२२३३१९६	५८०३६२२९

स्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०७७

तालिका १० बाख्रा, खसीको सङ्ख्या, मासु उत्पादन, विक्रि परिमाण सम्बन्धी विवरण

बाख्रा/खसी/बोका	वडा											वडागत जम्मा
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	
बाख्रा/खसी/बोकाको सङ्ख्या	१०६८	८०४	२३५९	१९२३	१७०२	१६७७	२२६१	८०५	२३८९	१००४	२८८	१८८७६
वार्षिक मासु उत्पादन(के.जि)	९१५	५७०३०	९५६	६७	१९९	३७५१	२३०	४७२	१८१४३	६५९	२७७३	८५१९५
विक्रिबाट वार्षिक आमदानी (रु)	२५५१५००	२४४१४००	४८६७२००	८१०५०००	१३०१८००	४४७४०२७	२१२७३००	२०७७०००	५३६०३९२	३८२३००	२५८५०२०	३६२७२८५९

स्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०७७

तालिका ११ बुङ्गुर, सुङ्गुरको सङ्ख्या, मासु, विक्रि परिमाण सम्बन्धी विवरण

बुङ्गुर / सुङ्गुर	वडा											वडागत जम्मा
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	
सुँगुर / सुँगुरको सङ्ख्या	१५६	१९	८२	९०	२३	१५	१३५	१६	७५	५९	३५	७०५
वार्षिक मासु उत्पादन(के.जि)	५००	८३०	१०	५०९०	१५०	०	५००	०	२०५	७	४२५	५६७२२
विक्रिबाट वार्षिक आमदानी (रु)	१९७०	२१००	२०३८	१०७६	८००	२०६०	३०२०	७५०	५२४	७००	७१९	४७८९०
	०००	००	००	०००	००	००	००	००	३७५	००	००	७५

स्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०७७

तालिका १२ हाँस, कुखुराको सङ्ख्या, मासु, विक्रि परिमाण सम्बन्धी विवरण

हाँस / कुखुरा	वडा											वडागत जम्मा
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	
हाँस / कुखुरा सङ्ख्या	४७९६	२८०२	२४	६२०	७५३	३०५२	९१९१	६१५	१३४	८२	३९३१	३५९३२
वार्षिक मासु उत्पादन(के.जि)	६३७३	१७१७	१८	२१७९	६	६६३८	३९०	१७३	११२	०	१२०६	११२४१९
वार्षिक अण्डा आमदानी (रु)	५०	१९०	१६	११०	३५६	१२१४	५११३	१६१	४२१	५	३६७५	३२२२२
	०००	००	००	२००	०००	५००	२००	०००	१००	४०	५००	९२८२११२

स्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०७७

यसका अतिरिक्त यस नगरपालिकामा १०१ गाई भैसी फर्म, ४० वटा बाख्रा फर्म र ९ वटा बंगुर फर्म रहेका छन् र करिव २०० जति कृषक समूह छन् ।

२.१.२० खाद्यान्न अवस्था सम्बन्धी विवरण

बाणगङ्गा नगरपालिकामा गरिएको सर्वेक्षण अनुसार खाद्यान्नको अवस्थालाई हेर्दा यस नगरपालिकामा आफ्नो उत्पादनले ३ महिना सम्म खानपुग्ने परिवार सङ्ख्या ३,६३६ (१८ प्रतिशत) छन् । त्यसैगरी ४ देखि ६ महिना खान पुग्ने परिवार सङ्ख्या १,५६६ (८ प्रतिशत) छन् भने ७ देखि ९ र ९ महिना भन्दा बढि खान पुग्ने परिवार सङ्ख्या क्रमशः १,५७० (८ प्रतिशत) १३,५५० (६७ प्रतिशत) रहेको अवस्था छ ।

२.१.२१ बैंक तथा वित्तीय संस्था

यस नगरपालिका भित्र आर्थिक कारेवारहरुलाई व्यवस्थित गर्न ६८ वटा बैंक तथा वित्तीय संस्था छन् भने ५५ वटा सहकारी संस्थाहरु रहेका छन् ।

२.१.२२ शिक्षाको अवस्था

बाणगङ्गा नगरपालिकामा अवस्थित निजी २५ र सामुदायिक ४७ तथा गरी जम्मा ६९ विद्यालयहरू छन् भने ३ वटा मा.वि. तथा कलेज छन् । साक्षरताका हिसावले पाँच वर्षभन्दा माथिका जनसङ्ख्या साक्षर जनसङ्ख्या ८६,६९८ (९०.४८ प्रतिशत) छन् ।

२.१.२३ स्वास्थ्य सेवा

यस नगरपालिका भित्र बस्ने अधिकांश घरपरिवारहरूले बिरामी हुँदा स्वास्थ्य चौकीको सेवामा निर्भर रहेका हुन्छन् भने केही मात्रामा नगरपालिका भन्दा बाहिर अर्को नगरपालिका वा जिल्लाको अस्पतालमा जाने गरेको पनि देखिन्छ । यस पालिका भित्र विभिन्न प्रकारका २६ वटा स्वास्थ्य संस्था छन् ।

२.१.२४ खानेपानीको स्रोतको विवरण

बाणगङ्गा नगरपालिकाको खानेपानीको मुख्य स्रोत भनेको ट्यूबवेल हो । यहाँका कुल २३,३२५ घरपरिवारमध्ये खानेपानीको लागि स्यालो ट्यूबवेलको पानीमा निर्भर रहने परिवार सङ्ख्या १०,१७१ (५० प्रतिशत) रहेका छन् । यसैगरी, ७,२०४ (३५ प्रतिशत) घरपरिवारले खानेपानीको लागि निजी धारा प्रयोग गरेको तथ्याङ्कले देखाउँछ भने सबै भन्दा कम संरक्षित मुहानको पानी प्रयोग गर्ने घरपरिवार ९ रहेको तथ्याङ्कले देखाएको छ ।

२.१.२५ शौचालय र प्रकार

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार बाणगङ्गा नगरपालिकामा भएका २३३२५ घरपरिवार मध्ये १३३२५ (७.१३ प्रतिशत) परिवारसँग ढल तथा सेटी ट्याङ्क भएको शौचालय रहेको देखिन्छ भने ९५१४ (४०.७९ प्रतिशत) घरको खाल्टे शौचालय रहेको छ । यसै गरी ५७ सार्वजनिक शौचालय प्रयोग गर्छन भने ४२९ परिवारको अहिले सम्म पनि चर्पी नबनाएको अवस्था छ ।

२.१.२६ वन तथा वातावरणीय स्थिति

ग्रामीण अर्थतन्त्रमा महत्वपूर्ण योगदान पुर्याउने कृषि देखि लिएर जलस्रोत, पर्यटन आदिको विकासमा वन क्षेत्रले महत्वपूर्ण अवसरहरूको सृजना गरेको हुन्छ । तर बढ्दो जनसङ्ख्या र अरु वैकल्पिक व्यवस्थाहरूको अभावमा वन क्षेत्रमा चाप बढी रहेको छ जसले गर्दा वन जङ्गलको विनाश, भू-क्षय, जैविक विविधतामा हास जस्ता पर्यावरणीय प्रतिकूलताहरू बढ्दै गएको छ । कुल मिलाएर यस पालिकामा ७६ वटा सामुदायिक वन रहेका छन् ।

२.१.२७ यातायात पूर्वाधार

नगरपालिकामा विद्यमान सडक सञ्जालको अवस्था राम्रो छ । विभिन्न ४१ वटा सडक संजाल (करिब ४१५ कि.मि) बाट यातायातको राम्रो व्यवस्था भएको अवस्था छ । उपरोक्त सडक संजालका बाबजुद पनि यस नगरपालिकामा घरसम्म जानको लागि मोटर बाटोको सुविधालाई हेर्दा १५,२८३ घरपरिवारले मात्र घरसम्म पुग्न मोटर बाटोको सुविधा पाएका छन् भने बाँकी ५०३९ घरपरिवारको घरसम्म पुग्न मोटर बाटोको सुविधा नरहेको देखिन्छ । कुल घरपरिवार मध्ये १४,४९७ परिवारको

घरसम्म पुग्ने बाटो मोटरबाटो रहेको देखिन्छ भने ४,९१४ परिवारका गोरेटो सडक घरसम्म जोडिएको छ । साथै, ७८६ घरपरिवारले घरसम्म पुग्न घोडेटो बाटो प्रयोग गरेको देखिन्छ ।

२.१.२८ इन्धन उपयोग विवरण (खाना पकाउने इन्धनको आधारमा घरपरिवार)

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस नगरपालिकामा रहेका घरपरिवारहरूले खाना पकाउने इन्धनको रूपमा सबैभन्दा बढी १३३४४ (५७.२१ प्रतिशत) घरपरिवारले एल.पी ग्याँस प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ भने त्यस पछिको ठूलो हिस्सा (कुल घरपरिवार ९०८० (३८.९३ प्रतिशत) घरपरिवारले काठ/दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ । यी दुई स्रोतहरूलाई मुख्य रूपमा प्रयोग गरेता पनि खाना पकाउन बिजुली प्रयोग गर्ने १०८ परिवार, वायोग्यास प्रयोग गर्ने ७६०, मट्टीतेल प्रयोग गर्ने ५ परिवार, गोबरको गुईठा प्रयोग गर्ने ७६० र अन्य ९ परिवार छन् ।

२.१.२९ बत्ती बाल्ने इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार बाणगङ्गा नगरपालिकामा रहेका २३३२५ घरपरिवार मध्ये अधिकतम सङ्ख्यामा २३०९२ घरपरिवारले (कुल घरपरिवारको ९९ प्रतिशत) घरधुरीले बिजुलीको प्रयोग गरेको देखिन्छ भने त्यसबाहेक १ प्रतिशत घरधुरीले मट्टीतेल, बायो ग्याँस, सोलार आदि पनि प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ ।

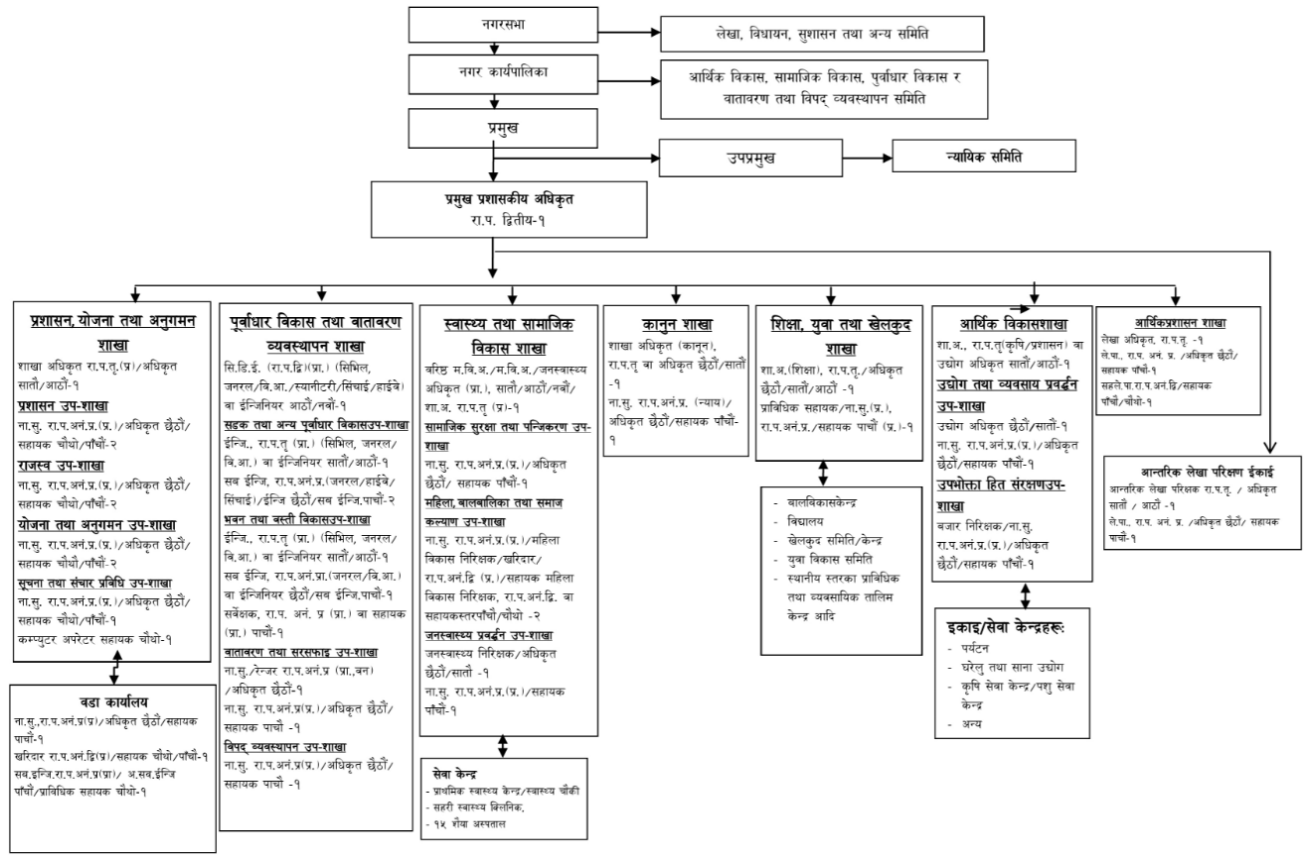
२.१.३० छानाको किसिमका आधारमा घरधुरी विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार घरको छानाको किसिमबारेको तथ्यांक अध्ययनबाट बाणगङ्गा नगरपालिकामा सबैभन्दा बढी आर.सि.सि ढलान भएका घर १७०५२ छन् भने सबै भन्दा कम काठको छाना भएको १७ घरपरिवार छ भने जस्तापाता, खर, माटो र टायलको छाना भएको घरपरिवार तलको तालिका नं. १४ मा देखाइएको छ ।

तालिका १३ छानाको किसिमका आधारमा घरधुरी विवरण

वार्ड नं	जम्मा	छानाको प्रकार							
		टिनको छाना	ढलान	खर तथा पराल	टायल	ढुङ्गा तथा स्लेट	काठ तथा तखता	माटो	अन्य
१	२२०३	४०४	१७२९	५	५५	७	१	०	२
२	२५६०	६०९	१८३४	१६	८३	१५	२	०	१
३	१५५८	३४१	११३९	२२	५०	४	०	०	२
४	२६२७	३२५	२१७४	१५	२९	८०	३	०	१
५	१५५०	१९५	१२५५	४४	३२	२१	२	०	१
६	१३२७	१३४	१०४८	५५	८२	७	०	०	१
७	२०२०	४२४	१४७३	७०	४९	३	१	०	०
८	३३१२	६८८	२४१३	५६	१३१	१९	०	०	५
९	१६१९	७५५	७६०	१३	८२	७	१	०	१
१०	२१४०	५०४	१२३५	९७	२७८	१८	४	०	४
११	२४०९	२६१	१९९२	९०	४४	१७	३	०	२
जम्मा	२३३२५	४६४०	१७०५२	४८३	९१५	१९८	१७	०	२०

२.१.३१ नगरपालिकाको संगठनात्मक तथा मानव संसाधनको अवस्था

२.२ मानव संसाधनको अवस्था

यस नगरपालिकाको समग्र कर्मचारी विवरण हेर्दा नगरपालिका भित्र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत देखी सामान्य सफाई कर्मचारीसम्म तथा स्वास्थ्य चौकी रहेका छन् । स्वास्थ्य केन्द्रहरु ११ वटा वडामा रहेकोमा वडा सचिव देखी प्राविधिक सम्म गरेर जम्मा जम्मा २०१ जना वडाहरुमा कार्यरत रहेका अवस्थामा छन् । नगरपालिकाको संगठन संरचना सभै भएको हुँदा संगठन चार्ट तयार भए अनसार २२१ कर्मचारीको व्यवस्था भएको छ । उक्त संगठन चार्ट अनुसारका शाखा तथा दरबन्दी व्यवस्था हुन बाँकी छ ।

२.३ संस्थाको चल अचल सम्पत्ति विवरण:

संस्थागत क्षमताका हिसावले यो नगरपालिका साधन स्रोतको सम्पन्नता सम्बन्धमा मध्यम स्थितिमा रहेको अवस्था छ । नगरपालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार निम्न प्रकारको अचल तथा चल सम्पत्ति पालिकामा रहेको अवस्था छ,

- ✚ भवन तथा जग्गा जमिन: सबै ११ वटा वडा कार्यालय र नगरपालिकाको भवन भएको अवस्था छ । भवन भएको तथा नभएको समेत गरी जमीन जम्मा १ बिघा, १० कठ्ठा र करिब ८ घुर रहेको अवस्था छ ।
- ✚ सवारी साधन: यस नगरपालिकासँग हलुका सवारी साधन ३ वटा दमकल एक र अन्य हेभी साधन ६ थान र मोटर साईकल तथा स्कूटर गरी २० वटा रहेको अवस्था छ ।

परिच्छेद ३: क्षमता विकासको समग्र लेखाजोखा

क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ अनुसार स्थानीय सरकारको क्षमता विकासलाई संस्थागत र मानव संशाधन क्षमता विकासमा विभाजन गरि सोहि अनुकुलका प्रकृयाबाट यस नगरपालिकाको क्षमता योजना निर्माणलाई अगाडी बढाईएको छ ।

३.१ संस्थागत क्षमता विकास तीन आयाम

सामान्यतया क्षमता विकासलाई तीन आयाममा विश्लेषण गर्न सकिन्छ । सर्वप्रथम संस्थाको संरचनालाई दुरुस्त पार्नुपर्ने एउटा पाटो हो भने संरचनाको जिम्मेवारी अनुकुल हुने गरी आवश्यक संख्यामा मानव संशाधनको व्यवस्था र तिनीहरूको जिम्मेवारी अनुसारका कार्यगर्न सक्नेगरी ज्ञान, सीप र क्षमताको विकास गर्नु अर्को पक्ष हो । यसका अतिरिक्त पालिकाले जनसमक्ष घरघरै र निरन्तर पुर्याउनु पर्ने सेवाहरू पनि हुन्छन्, जस्तै: कृषि सेवा, पशु सेवा, खानेपानी हरुको मर्मत सेवा, बालि तथा पशु बिमा सेवा, पकेट क्षेत्र विकास सेवा, मानव स्वास्थ्य सेवा आदि । यी सबै प्रकारका सेवाहरू पालिका तथा वडामा रहेको सीमित जनशक्ति बाट मात्र संभव नहुने हुँदा अन्य सरोकारवालाहरू तथा बस्तिस्तरकै युवा युवतीको क्षमता विकास गरी सेवा बजारहरूको स्थापना गर्दा पालिकाबाट प्रवाह हुने कतिपय सेवाहरू स्थानीय स्तरबाटै प्रवाह हुन सक्ने बनाउनु पनि क्षमता विकासको परिधिभित्र पर्नजान्छ ।

पालिकाको क्षमता विकासका तीन आयाम:

३.२ बाणगङ्गा नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास लेखाजोखा

क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७६ को अनुसूचि २, ३ र ५ अनुसार स्थानीय सरकार संस्थागत क्षमता (सञ्चालन व्यवस्थापन) लेखाजोखा, संस्थागत क्षमता (नेतृत्व तह) लेखाजोखा, आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा तथा समुदायका सेवा समुदाय बाटै भन्ने मान्यतालाई पनि आत्मसात गरी आवश्यक सेवा

बजारहरूको समेत लेखाजोखा गर्दा विकास व्यवस्थापन, संस्थागत संरचना तथा संगठन व्यवस्थापन, वित्तीय व्यवस्थापन, सूचना व्यवस्थापन, सुशासन, समन्वय र सहकार्य, मानव संशाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, सेवा प्रवाह मापदण्ड निर्धारण, राजस्व परिचालन र वित्तीय अनुशासन जस्ता एकल साझा तथा संघीय कानूनबाट व्यवस्थित अधिकारहरूको प्रभावकारी उपयोगका लागि भौतिक स्रोत साधन व्यवस्था, नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि तयारी, मानव संशाधन प्राप्ति र तालिम, गोष्ठी, अध्ययन, अनुसन्धान जस्ता हरेक क्षेत्रमा क्षमता विकासका लागि माग भएको छ ।

आर्थिक, सामाजिक, पूर्वाधार, वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन र संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन अन्तर्गत

१. **मागमा आधारित क्षमता लेखाजोखा:** दिग्दर्शनको अनुसूचि २ अन्तर्गतका क्षमता विकास क्षेत्र जस्तै: विकास व्यवस्थापन, संस्थागत संरचना तथा संगठन व्यवस्थापन, वित्तीय व्यवस्थापन, सूचना व्यवस्थापन, सुशासन र समन्वय र सहकार्य जस्ता विषयहरूका अतिरिक्त मानव संशाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, सेवा प्रवाह मापदण्ड निर्धारण जस्ता अतिरिक्त विषयहरू माथि शाखागत रूपमा छलफल हुँदा अधिकाँस शाखाहरूबाट माथी भनिएका क्षमता विकास क्षेत्रमा अभिमुखिकरण तथा तालिमहरूको अपेक्षा गरिएको छ भने दिग्दर्शनकै अनुसूचि ३ अन्तर्गत नेतृत्व तहको क्षमता लेखाजोखा हुँदा पनि क्षमता विकासका हरेक क्षेत्रमा प्रशिक्षण, अनुशिक्षण, स्रोत साधनको व्यवस्थापन, थप कर्मचारी दरबन्दी जस्ता कुराहरू माग भएको अवस्था छ ।
२. **आपूर्तिमा आधारित क्षमता लेखाजोखा:** त्यसै गरी अनुसूचि ५ को आपूर्तिमा आधारित क्षमताको लेखाजोखा अन्तर्गत नगरपालिकाको अधिकारको उपयोगको अवस्था, ऐन, नियम, विधि र प्रणालीको स्थापनाको अवस्था, शाखा तथा ईकाईगत कर्मचारी तथा पूर्वाधार अवस्थार नयाँ अवधारणा, नीति तथा सूचना प्रविधिको उपयोगको विश्लेषण गर्दा केहि ऐन नियम तथा कार्यविधिहरू तयार गर्न बाँकी भएको अवस्था, कर्मचारी दरबन्दी थपको व्यवस्था र नया अवधारण अन्तर्गत केहि योजना, गुरुयोजना तयारी तथा अद्यावधिक गर्नुपर्ने जस्ता विषयहरूको योजना बनाउनु पर्ने देखियो ।(लेखाजोखाको विस्तृत विवरण अनुसूचि १ देखि ३ सम्म र क्षमता विकास योजनाको विवरण तल तालिका २ मा दिईएको छ)

३.३ मानव संशाधनको क्षमता विकास लेखाजोखा

क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ को अनुसूचि ८, र ९ अनुसार स्थानीय सरकार विद्यमान मानव संशाधनको क्षमता लेखाजोखा (शाखागत रूपमा) र स्थानीय सरकारको विद्यमान मानव संशाधनको क्षमता लेखाजोखा (विषयक्षेत्रगत रूपमा) क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा गर्दा आवश्यक ठानिएका ज्ञान, सीप र दक्षता वृद्धिका लागि सामान्यतया निम्न अनुरसार अपेक्षा गरिएको अवस्था छ,

- दिग्दर्शनको अनुसूचि ८ अन्तर्गत सबै शाखाका कर्मचारीले स्वमूल्याङ्कन गरी आफ्नो तोकिएको जिम्मेवारी पुरा गर्न ज्ञान, सीप र क्षमता मध्यम रहेको जाहेर गरेका छन् र थप क्षमता विकासमा कुनै अपेक्षा नराखेको अवस्था छ ।

- त्यसैगरी दिग्दर्शनको अनुसूचि ९ अन्तर्गत विषयगत क्षेत्रका रूपमा स्थानीय सरकारको विद्यमान मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा गर्दा विभिन्न नेतृत्व तह, वडासमिति तथा कर्मचारी र पालिकाका विभिन्न कर्मचारीलाई विभिन्न विषय खास गरी पालिका तथा वडाहरूको नेतृत्व तह लाई ७ प्रकारका तालिम तथा प्रशिक्षणहरूको माग भएको छ भने पालिकाका विभिन्न तहका कर्मचारी लाई १३ प्रकारको तालिम तथा प्रशिक्षणहरूको माग भएको अवस्था छ। (लेखाजोखाको विस्तृत विवरण अनुसूचि ४ र ५ मा) र क्षमता विकास योजनाको विवरण तल तालिका ३ मा दिईएको छ)

३.४ सेवा बजारहरूको क्षमता विकास लेखाजोखा

नगरपालिकाले जनसमक्ष घरघरै र निरन्तर पुर्याउनु पर्ने सेवाहरू पनि हुन्छन्, जस्तै, कृषि सेवा, पशु सेवा, खानेपानीहरूको मर्मत सेवा, बालि तथा पशु बिमा सेवा, पकेट क्षेत्र विकास सेवा, मानव स्वास्थ्य सेवा आदि। यी सबै प्रकारका सेवाहरू नगरपालिका तथा वडामा रहेको सीमित जनशक्तिबाट मात्र संभव नहुने हुँदा बस्तिस्तरकै युवा युवतीको क्षमता विकास गरी सेवा बजारहरूको स्थापना गर्दा नगरपालिकाबाट प्रवाह हुने कतिपय सेवाहरू स्थानीय स्तरबाटै प्रवाह हुन सक्ने र स्थानीय सीपले स्थानीय रूपमै बजार पाउँने हुँदा समुदायको सेवा समुदायबाटै बनाउनु पनि क्षमता विकासको परिधिभित्र पर्नजान्छ। यसैलाई ध्यानमा राखी नगरपालिकाका जिम्मेवार पदाधिकारीहरूको समन्वयमा विकास भैसकेको निम्न अनुसारको सेवा बजारको परिचालन योजना बनाईएको छ:

तालिका १४ सेवा बजारको विवरण

सि.नं	विकास गरिने सेवा	आवश्यक संख्या	यसबाट पर्ने प्रभाव
१.	ग्रामिण कृषि प्राविधिक जनशक्ति तयारी	२२	कृषकले स्थानीय स्तरमै न्युनतम कृषि सेवा पाउने र २२ जना युवा स्थानीय स्तरमै रोजगार हुने।
२.	ग्रामिण पशु प्राविधिक जनशक्ति तयारी	२२	पशुपालक कृषकले स्थानीय स्तरमै न्युनतम पशुसेवा पाउने र २२ जना युवा स्थानीय स्तरमै रोजगार हुने।
३.	खानेपानीका लागि ग्रामिण मर्मत संभार कार्यकर्ता तयारी र परिचालन	२२	खानेपानी उपभोक्ताले स्थानीय स्तरमै न्युनतम प्लम्बिङ्ग सेवा पाउने र २२ जना युवा स्थानीय स्तरमै रोजगार हुने।
समग्रमा समुदायलाई आवश्यक सेवा प्रवाह चुस्त हुनेछ र बजार सेवाको विकास हुनेछ।			

परिच्छेद ४: समग्र योजना खाका

४.१ स्थानीय सरकारको क्षमता विकास एक परिचय

माथि भनिएझै स्थानीय तहका क्षमता विकासका तीन आयाम १) संस्थागत संरचना र प्रणालीमा सुधार, २) मानव संसाधन व्यवस्थापन र विकास तथा ३) सेवा बजारहरूको विकासलाई लिईन्छ । स्थानीय विकासमा यी तीनै आयामको अन्तर सम्बन्ध रहन्छ । संस्थागत प्रणाली राम्रो र साधन स्रोत सम्पन्न भए पनि यदि उचित प्रणालीमा क्षमतावान मानव संसाधनको व्यवस्थापन भएन भने प्रणाली एकलैले केहि गर्न सक्दैन । यदि आवश्यक सीप र दक्षता सहितको मानव संसाधन प्रचूर मात्रामा छ तर प्रणालीमा अभाव छ भने पनि मानव संसाधनले गति लिन सक्दैन । त्यसैगरी, यी दुवै चुस्त भएतापनि यदि सेवा बजारको विकास गरी सहकार्य वृद्धि भएन भने पनि विकासले गति लिन संभव छैन ।

४.१.२ संस्थागत क्षमता विकास एक परिचय

कुनैपनि पालिकाको संस्थागत क्षमता विकास भित्र उसको भूमिका तथा जिम्मेवारी पूरा गर्न तथा उसको प्रत्यक्ष पहुँचभित्र रहेको दक्षता, सीप, बुझाइ, धारणा, मूल्य, सम्बन्ध, व्यवहार, स्रोत र साधनको समग्र अवस्थालाई समावेश गरेको पाइन्छ । क्षमता विकासले भूमिका तथा जिम्मेवारी पूरा गर्नका लागि व्यक्ति, संगठन तथा समाजमा रहेको त्यस्तो ज्ञान, सीप र धारणा सीप, क्षमता तथा स्रोतको उपयोगितामा वृद्धि गर्ने, बुझाइ तथा सम्बन्धलाई सुदृढ बनाउने र दिगोपनाका लागि मूल्य, धारणा र उत्प्रेरणाका मुद्दाहरूलाई सम्बोधन गर्नुपर्ने हुँदा यसलाई व्यक्तिको ज्ञान, सिप र धारणामा सकारात्मक प्रभाव ल्याउनुका साथै समग्र संस्था र प्रणालीको कार्य दक्षता र प्रभावकारिता वृद्धि गर्ने उपायको रूपमा उपयोग गर्नुपर्ने हुन्छ ।

त्यसैले, संस्थागत क्षमता विकासले संगठनको उद्देश्य हासिल गर्नका लागि संगठन संरचना, नीति तथा कार्य प्रक्रिया, स्रोत तथा व्यवस्थापनका मुद्दाहरूलाई सम्बोधन । गर्नुपर्ने हुँदा सोको विश्लेषणलाई बढि ध्यान दिइएको थियो, जसको माध्यमले व्यक्ति, संगठन र समाजमा आइपर्ने समस्याहरू समाधान गर्न, सम्भावनाहरूको उपयोग गर्न तथा समय सापेक्ष विकासका निर्धारित उद्देश्यहरू प्राप्त गर्न आवश्यक ज्ञान, सीप र धारणा प्राप्त गर्न मद्दत मिल्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

तसर्थ, पुराना तथा अनुपयुक्त क्षमताहरूलाई हटाउने वा रूपान्तरण गर्न विद्यमान क्षमतालाई अधिकतम प्रयोग गर्न, विद्यमान क्षमताको विकास तथा सुदृढीकरण गर्न र नयाँ क्षमता स्थापना गर्ने विषयमा विश्लेषण को र यो पालिकको योजना तयारीलाई भौतिक स्रोत साधन, ऐन नियम, विधि र प्रणाली, र मानव संसाधन व्यवस्था गरी चार भागमा छुट्याएर विश्लेषण गरिएको छ ।

४.१.२ मानव संसाधन विकास एक परिचय

भनिन्छ, "Any value add to an employee is value added to organization" तसर्थ, मानव संसाधनको क्षमता विकास भनेको नगरपालिकाको खर्च नभई लगानी र कार्य क्षमता वृद्धि दुवै हो । मानवको ज्ञान र सीपले संस्थालाई चलायमान बनाउँदछ । सामान्यतया: मानव संसाधन विकास भनेको संस्थामा कार्यरत कर्मचारी, प्रतिनिधि तथा विविध कार्यमा सहयोग गर्ने सेवा बजारको व्यक्तिगत र संस्थागत सीप, ज्ञान र क्षमता कािसको संरचना हो ।

मानव संसाधन विकास केवल तालिम, अध्ययन, अवलोकन, गोष्ठी, र अन्तरक्रिया आदि मात्र नभै यो संगठनमा आवद्ध मानिस, संस्थाको आन्तरिक तथा बाह्य व्यवस्थापन, संरचना, विधि, प्रस्तुति समेत भएको हुँदा यो क्षमता विकास योजना

बनाउँदा वर्तमानमा भएको जनशक्तिको विद्यमान क्षमताको मूल्यांकन तथा विश्लेषण गरी त्यस अनुरूप क्षमता विकास रणनीति तथा योजनाको तर्जुमा गरिएको छ । अध्ययन क्रममा पालिकाका कर्मचारीसँग दुवै व्यक्तिगत र समूहगत रूपमा कर्मचारीको कार्यविवरण अनुसार गर्नुपर्ने कार्यका लागि आवश्यक पर्ने ज्ञान, सीप र धारणा तथा उनीहरूमा रहेको विद्यमान ज्ञान, सीप र धारणाबीचको अन्तर पहिचान गरी यसरी प्राप्त भएका सूचनाहरूको अध्ययन तथा विश्लेषण गरी मानव संशाधन विकासका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरूको पहिचान गरी योजना बनाईएको हो ।

४.२ वर्तमान अवस्था:

यस नगरपालिकाको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भे भएको अवस्था छ । नगरपालिकाको वर्तमान संगठन संरचना अनुसार नगरसभाका साथ लेखा समिति, विद्यायन समिती तथा सुशासन लगायतका समिति जस्ता शासकीय स्वरूप पछि नगर कार्यपालिका अन्तरगत विभिन्न विषयगत समितीहरू, नगर प्रमुख-नगर उप-प्रमुख, न्यायिक समितिको व्यवस्था छ ।

त्यसैगरी, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, प्रमुख र उपप्रमुखको निजि सचिवालयको व्यवस्था संस्थागत संरचनामा उल्लेख छ । प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको प्रत्यक्ष मातहतमा रहने गरी प्रशासन, पूर्वाधार विकास, शिक्षा युवा तथा खेलकुद, सामाजिक सुरक्षा तथा पन्जिकरण, आर्थिक प्रशासन र आन्तरिक लेखा परीक्षण शाखा तथा त्यससँग सम्बन्धित अन्य शाखा तथा उप शाखाहरूको व्यवस्था भएको छ । (यसको विस्तृत माथी २.१.३१ मा छ)

यस नगरपालिकाका विभिन्न ओहदामा रहेका कतिपय कर्मचारीहरू र विभिन्न तहका अधिकांश जन निर्वाचित प्रतिनिधिहरूले पदिय जिम्मेवारी पुरा गर्न आवश्यक क्षमता विकासका लागि न्यूनतम तालिम पनि नपाएको अवस्था रहेको छ ।

४.३ संभावना र अवसर

यो नगरपालिका यातायात बाट जोडिएको, प्रशस्त मात्रामा आन्तरिक आय वृद्धि गर्नसक्ने अवस्थामा रहेको र आफ्नै भवनको सुविधा भएको हुँदा संस्थागत संरचनामा भएका शाखाहरूलाई भौतिक स्रोत साधन, आवश्यक संख्यामा मानव संशाधन व्यवस्थापन र सेवा बजारहरूको विकास गर्न सकिने संभावना प्रचूर मात्रामा रहेको अवस्था छ । त्यसैगरी, पालिकाको आन्तरिक आय र संभावित सहयोगको दायराका आधारमा पनि मानव संशाधन विकासमा लगानी गर्न सकिने संभावना रामै छ ।

४.४ समस्या तथा चुनौती

नगरपालिका भित्र समायोजन भई आएका, संघीय लोकसेवा आयोग उत्तिर्ण गरी आएका, प्रदेश लोकसेवा आयोग, साविकका स्थानीय तहहरूबाट र ज्यालादारी तथा करार गरी विभिन्न स्रोतबाट उपलब्ध जनशक्ति कार्यरत रहेको अवस्था छ । संघबाट आएको जनशक्ति छिटो सरुवा भै जाने आउँने क्रमले गर्दा पालिकाले आफ्नो स्रोतबाट क्षमता विकासमा लगानी गर्न त्यति उत्साह नदेखाउँने अवस्था रहेको छ । त्यसैगरी, ज्यालादारी तथा करारका कर्मचारी नितान्त अस्थायी प्रकृतिका भएका हुँदा त्यसमा लगानी गर्न पनि पालिकालाई उत्साह नहुने अवस्था छ ।

४.५ सोच:

“निरन्तर रूपमा झण्डा रहित, छिटो र पारदर्शिता सहित सेवा प्रवाह”

४.६ क्षमता विकासको लक्ष्य

संस्थागत रूपमा सवल, पूर्ण प्रजातान्त्रिक, कुशल नेतृत्वका र पूर्ण जिम्मेवारीका साथ प्रभावकारी ढंगले सेवा प्रवाह गर्न सक्षम नगरपालिकाको रूपमा बाणगङ्गा नगरपालिकाको विकास गर्नु हो ।

४.७ क्षमता विकासको उद्देश्य

- बाणगङ्गा नगरपालिकाको संस्थागत प्रणालीमा भौतिक स्रोत साधन तथा प्रविधिको उचित व्यवस्थापन गर्ने ।
- कार्य जिम्मेवारीका आधारमा मानव संसाधनको व्यवस्थापन गर्ने ।
- कार्य जिम्मेवारी राम्रोसँग निर्वाह गर्न सक्ने गरी उपलब्ध मानव संसाधनको क्षमता विकास गर्ने ।
- निर्वाचित प्रतिनिधीहरूलाई पदीय जिम्मेवारी अनुरूपको कार्य गर्न सक्ने गरी जिम्मेवारी र काम तथा कर्तव्यबारे क्षमता विकास गर्ने ।
- सेवा बजार जस्तै टोल विकास समितिको क्षमता विकास गर्ने तथा कृषि, पशु तथा खानेपानी मर्मत कार्यकर्ताको व्यवस्थापन, क्षमता विकास र परिचालन गर्ने ।

४.८.संस्थागत क्षमता विकासको रणनीति तथा कार्यनीति

क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ अनुसार नगरपालिकाका कर्मचारी तथा प्रतिनिधि तथा वडा सचिव तथा वडामा कार्यरत कर्मचारी लगायत र सरोकारवालाहरूलाई एक दिने अनुशिक्षण पश्चात् दिग्दर्शनको अनुसूचि २ देखि ५ सम्मका फारमहरू प्रयोग गरी लेखाजोखा गरी अनुसूची ७ अनुसारको योजना तयार गरिएको छ, भने सोहि दिग्दर्शन अनुसार नगरपालिकाका कर्मचारी तथा प्रतिनिधि तथा वडा सचिवहरू/कर्मचारी लगायत र सरोकारवालाहरूलाई एक दिने अनुशिक्षण पश्चात् दिग्दर्शनको अनुसूचि ८ र ९ का फारमहरू प्रयोग गरी लेखाजोखा तथा छलफलका आधारमा अनुसूची १० अनुसारको योजना तयार गरिएको छ । विस्तृत रणनीति, योजना कार्यान्वयनका सिद्धान्त र पहिलो वर्षको कार्ययोजना अनुसूची ५ मा दिईएको छ ।

४.९ संस्थागत क्षमता विकासका प्रमुख योजनाहरु

तालिका १५ नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास योजनाको ढाँचा (अनुसूचि ७ मा आधारित)

क्षमता विकासका क्रियाकलापहरू	एकाई	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी	समयावधि			जम्मा	बजेट			लागत व्यहोर्ने स्रोत		
				२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३		२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३	जम्मा	आन्तरिक	बाह्य
१. भौतिक स्रोत साधन व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित													
आर्थिक प्रशासन, वडा नं ४, ६, ९ र १० लाई ल्यापटप	संख्या	५	प्र प्र.अ, खरिद शाखा	२	२	१	५	१८००००	१८००००	९००००	४५००००	४५००००	०
आर्थिक प्रशासन शाखा, वडा नं २, ९, १० र ११ लाई कलर प्रिन्टर	सेट संख्या	५	प्र प्र.अ, खरिद शाखा	१	२	२	५	४५०००	९००००	९५०००	२३००००	२३००००	०
आर्थिक प्रशासन शाखालाई मोबाईल	थन	१	प्र प्र.अ, खरिद शाखा	०	१	०	१	०	१५०००	०	१५०००	१५०००	०
भवन तथा शहरी विकास शाखालाई ३ साईडमा बाल र्याक, कृषि शाखालाई दराज १ र सोफा १,	सेट	३	प्र प्र.अ, खरिद शाखा	१	१	१	३	२५०००	२५०००	३००००	८००००	८००००	०
आयुर्वेद शाखा टि.भि	सेट	१	प्र प्र.अ, खरिद शाखा	१	०	०	१	७५०००	०	०	७५०००	७५०००	०
कृषि विकास तथा पशु सेवा शाखा लाई मोटर साईकल २ र स्कुटर १	संख्या	३	प्र प्र.अ, खरिद शाखा	१	१	१	३	२०००००	२०००००	२२५०००	५२५०००	६२५०००	०
कृषि विकास शाखा, वडा १, ३, ५, ७, ८ र ११ लाई कम्प्युटर	सेट	७	प्र प्र.अ, खरिद शाखा	२	२	३	७	९००००	९००००	१५००००	३३००००	३३००००	०

वन, वातावरण, विपद् व्यवस्थापन र फोहरमैला व्यवस्थापन शाखा स्थापना	संख्या	१	प्र.प्र.अ, खरिद शाखा	१	०	०	१	३०००००	०	०	३०००००	३०००००	०
भौतिक स्रोत साधनसँग सम्बन्धित जम्मा बजेट रु								९१५०००	६०००००	५९००००	२१०५०००	२१०५०००	०
२. नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि प्रक्रियासँग सम्बन्धित													
नगरपालिकाको गुरुयोजना तयार गर्ने	संख्या	१	योजना शाखा	०	०	१	१	०	०	१५०००००	१५०००००	२०००००	१३०००००
नतिजामुखी अनुगमन प्रणालीको स्थापना	संख्या	१	योजना शाखा	०	०	१	१	०	०	५०००००	५०००००	१०००००	४०००००
लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति तयारी	संख्या	१	सा.वि.सा. र म.तथा बालबालिका शाखा	०	१	०	१	०	१५००००	०	१५००००	१५००००	०
उत्थानशीलता (आर्थिक, विपद्, निर्माण, सामाजिक आदि)	संख्या	१	सा.वि.सा. र म.तथा बालबालिका शाखा	०	०	१	१	०	०	२५००००	२५००००	२५००००	०
निर्माण मापदण्ड तथा भवन संहिता तयारी	संख्या	१	पुर्वाधार विकास शाखा	०	१	०	१	०	२५००००	०	२५००००	२५००००	०
नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि प्रक्रियासँग सम्बन्धित जम्मा बजेट रु								०	४०००००	२२५००००	२६५००००	९५००००	१७०००००
३. मानव संसाधन प्राप्तिसँग सम्बन्धित													
ग्रामिण कृषि प्रविधि परिचालन	संख्या	२२	१२ वटा वडा	२२	०	०	२२	६०००००	०	०	६०००००	६०००००	०
ग्रामिण पशु प्रविधि परिचालन	संख्या	२२	१२ वटा वडा	०	२२	०	२२	०	६०००००	०	६०००००	६०००००	०
खानेपानीका लागि ग्रामिण मर्मत संभार कार्यकर्ताका परिचालन	संख्या	२२	१२ वटा वडा	०	०	२२	२२	०	०	७२००००	७२००००	७२००००	०

प्रशासन, आर्थिक प्रशासन, शिक्षा, जनस्वास्थ्य, आयुर्वेद, पन्जिकरण, कृषि र वडाहरूमा गरी विभिन्न पदको कर्मचारी आवश्यक (अनुसूचि ३ ग)	संख्या	३५	क.प्र									चालु खर्च	चालु खर्च
मानव संसाधन प्राप्तिसँग सम्बन्धित जम्मा बजेट रु							६०००००	६०००००	७२००००	१९२००००	१९२००००	०	
जम्मा संस्थागत क्षमता विकास बजेट रु							१५१५०००	१६०००००	३५६००००	६६७५०००	४९७५०००	१७०००००	

४.१० मानव संसाधन विकासका प्रमुख योजनाहरू

तालिका १६ नगर पालिकाको मानव संसाधन विकास योजनाको ढाँचा (अनुसूचि १० मा आधारित)

मानव संसाधन विकास क्रियाकलापहरू	प्राप्त हुने सिकाइ	सेवा प्रवाहमा आउने प्रभावकारिता	मुख्य जिम्मेवारी	इकाई	परिमाण	समयावधि				बजेट			
						२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३	जम्मा	२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३	जम्मा
१. निर्वाचित पदाधिकारीहरूका लागि													
१.१. स्थानीय शासन सम्बन्धी नीति, कानून र सार्वजनिक प्रशासन र सुशासनबारे निर्वाचित प्रतिनिधिहरूलाई प्रशिक्षण	सुशासन सहितको सेवा प्रवाहको ज्ञान	स्थानीय शासन सञ्चालनमा सहजता	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	सहभागी संख्या	२२	२२	०	०	२२	३२५०००	०	०	३२५०००
१.२ न्याय सम्पादन तथा मध्यस्थताबारे न्यायिक समितिका पदाधिकारी र मेलमिलाप कर्तालाई प्रशिक्षण	न्याय सम्पादन मा सहजता र मेलमिलापमा वृद्धि	स्थानीय झै झगडा मिलाउन सक्षम हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	सहभागी संख्या	४०	१४	१४	१२	४०	१४००००	१५००००	१४००००	४३००००
१.३ नतिजामा आधारित योजना तर्जुमा र अनुगमन तथा	ग्रामिण योजना तर्जुमा,	योजना चक्र व्यवस्थापन तथा मुल्याङ्कन	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख	सहभागी संख्या	१४	०	१४	०	१४	०	२०००००	०	२०००००

मूल्याङ्कन प्रणालीबारे कार्यपालिका सदस्यहरु, वडाका सबै प्रतिनिधीहरुलाई तालिम	कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन बारे ज्ञान प्राप्त हुँने	प्रणालीमा सहजता आउँने	र स.स. को सहयोगमा										
१.४ लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण बारे कार्यपालिका र वडा समितिका पदाधिकारी लाई प्रशिक्षण	GESI बारे संवेदनशिलता आउँने	समावेशी विकास हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	२२	०	११	११	२२	०	११००००	१२००००	२३००००
१.५ सार्वजनिक समारोह व्यवस्थापन, उद्घोषण बारे कार्यपालिका पदाधिकारीलाई प्रशिक्षण	एकिकृत ज्ञान प्राप्त हुने	बिषय बस्तुमा सुधाु	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	२२	०	०	२२	२२	०	०	२५००००	२५००००
१.६ अनुगमन, मूल्यांकन, प्रतिवेदन कार्यपालिका पदाधिकारीलाई प्रशिक्षण	अनुगमन तथा मूल्यांकन को ज्ञान प्राप्त	योनहरुको अनुगमन भै चुस्त प्रतिवेदनहरु लेखिने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	२२	०	२२	०	२२	०	२५००००	०	२५००००
कार्यपालिका सदस्य तथा वडा समितीहरु लाई नेतृत्व सीप र Team Building, ड्रन्द व्यवस्थापन जस्ता एकिकृत तालिम तथा छलफल	एकिकृत ज्ञान प्राप्त हुने	एकता कायम हुँने र नेतृत्व शैलीमा सुधार हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	५५	१५	२०	२०	५५	१५००००	२०००००	२२००००	५७००००
स्थानीय सभा व्यवस्थापन बारे प्रमुख तथा उप प्रमुख लाई तालिम	बिषयबस्तुमा प्रष्टता आउँने	स्थानीय सभा व्यवस्थापन सहज हुने छ	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	२	२	०	०	२	५००००	०	०	५००००
जलवायु परिवर्तन तथा अनुकुलबारे कार्यपालिका र वडा समितिका पदाधिकारीलाई प्रशिक्षण	अनुकुलनका क्षेत्रमा जानकारी	वातावरण संरक्षण हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख	संख्या	३०	१५	१५	०	३०	१५००००	१५००००	०	३०००००

			र स.स.को सहयोगमा										
जनसम्पर्क तथा संवाद शैली (Community Relations & Negotiation Skills) बारे कार्यपालिका सदस्य तथा वडा समितीहरूलाई तालिम दिने	संवादको ज्ञान प्राप्ति	जनप्रतिनिधिहरू र जनता बिच शौहार्र वातावरणमा संवाद हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	५५	०	३०	२५	५५	०	४५००००	३६००००	६३००००
निर्वाचित पदाधिकारीहरूका लागि रु.										६१५०००	१५१००००	१११००००	३४३५०००
२. समिति, उपसमितिहरूका लागि													
२.१ विकासमा सहभागिता र सूचनाको हक बारे टोल विकास समितिहरूलाई बस्तिस्तरको तालिम	जनसहभागिताको ज्ञान	जनसहभागिता जुट्ने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	कार्यक्रम संख्या	११०	४०	४०	३०	११०	२०००००	२०००००	१६००००	५६००००
२.२ पूर्ण खोप, सरसफाई, साक्षर, बालविवाह, घटना दर्ता तथा छुवाछुत, भेदभाव, दाइजो, बोक्सी, जस्ता विकृति बारे टोल विकास समितिहरूलाई बस्तिस्तरको तालिम	स्थानीय परिवेसमा सुधारको ज्ञान प्राप्त हुने	स्थानीय परिवेसमा सुधार हुने र विकृति नियन्त्रण हुने ।	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	११०	४०	४०	३०	११०	२०००००	२०००००	१६००००	५६००००
२.३ पालिका भित्रका विभिन्न विषयगत समितिका पदाधिकारीहरू लाई उनिहरूको औचित्य र जिम्मेवारी बारे प्रशिक्षण	जिम्मेवारी प्रष्ट हुने	जिम्मेवारी निर्वाह हुने ।	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	सहभागि संख्या	६०	२०	२०	२०	६०	१०००००	१०००००	१२००००	३२००००
उपभोक्ता समितिहरूलाई योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनका सार्थ खर्च सार्वजनिकरण बारे अनुशिक्षण	जिम्मेवारी प्रष्ट हुने	गतिविधि पारदर्शि हुनेछन ।	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख	सहभागि संख्या	४००	१००	१५०	१५०	४००	३०००००	४५००००	४५००००	१२०००००

			र स.स.को सहयोगमा										
जम्मा समिति, उपसमितिहरूका लागि रु										८०००००	९५००००	९३००००	२६८००००
३. कर्मचारीहरूका लागि													
३.१ स्थानीय शासनसम्बन्धी नीति, कानून र सार्वजनिक प्रशासन बारे पालिकाका अधिकृत र वडा कर्मचारीहरूलाई प्रशिक्षण	सुशासन सहितको सेवा प्रवाहको ज्ञान	स्थानीय शासन सञ्चालनमा सहजता	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	४०	०	२०	२०	४०	३०००००	३०००००	०	६०००००
३.२ न्याय सम्पादन तथा मध्यस्थता बारे न्यायिक समिति हेर्ने कर्मचारीलाई पुनर्ताजकी प्रशिक्षण	न्याय सम्पादन मा सहजता र मेलमिलापमा वृद्धि	स्थानीय झैझगडा मिलाउन सक्षम हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	३५	१०	१०	१५	३५	१५००००	१५००००	२२५०००	५२५०००
३.३ नतिजामा आधारित योजना तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणाली बारे नगरपालिकाको योजना शाखा र प्राविधिक शाखाका कर्मचारी तथा वडा सचिवहरूलाई तालिम	ग्रामिण योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन बारे ज्ञान प्राप्त हुने	योजना चक्र व्यवस्थापन तथा मुल्याङ्कन प्रणालीमा सहजता आउने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	२२	११	०	११	२२	१६००००	०	१७००००	३३००००
३.३ शहरी भू-उपयोग योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन बारे योजना र प्राविधिक शाखाका कर्मचारी तालिम			प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	२२	०	११	११	२२	०	१२००००	१३००००	२५००००
३.४ शहरी भवन संहिता बारे योजना र प्राविधिक शाखाका कर्मचारी तालिम			प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	५	०	०	५	५	०	०	७५०००	७५०००
३.५ कार्यालय व्यवस्थापन तथा अभिलेख प्रणाली बारे वडा	सेवा प्रवाह सहज	जनता सेवामा चुस्तता महशुस गर्ने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख	संख्या	३०	०	१६	१४	३०	१६००००	१४००००	०	३०००००

सचिवहरु र प्रशासन र सूचना प्रविधि शाखाका कर्मचारीलाई प्रशिक्षण			र स.स.को सहयोगमा										
३.६ लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण बारे सा.बि.अ. तथा म.बा.अ.र अन्य कर्मचारी र वडा सचिवहरु लाई प्रशिक्षण	GESI बारे संवेदनशिलता आउने	समावेशी विकास हुने ।	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	३०	१०	१०	१०	३०	१५००००	१५००००	१५००००	४५००००
३.७ सूचना तथा ज्ञान व्यवस्थापनबारे सूचना तथा प्रविधि अधिकृत लगायत वडा कर्मचारी लाई तालिम			प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	२५	१०	८	७	२५	१५००००	१२००००	११००००	३८००००
३.८ नेतृत्व सीप, Team Building, र ट्रन्द व्यवस्थापन पालिकाका सबै कर्मचारी लाई तालिम			प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	३३	१०	१०	१३	३३	७५०००	७५०००	११००००	२६००००
३.९ सकारात्मक सोच बारे पालिकाका सबै कर्मचारी र प्रतिनिधि, साझेदारलाई अभिमुखिकरण			प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	२००	६०	७०	७०	२००	३०००००	३५००००	३८००००	१०३००००
३.१० लेखा व्यवस्थापन, आन्तरिक लेखापरीक्षण, बेरुजु फछ्यौट बारे लेखा शाखाका कर्मचारी र प्र.प्र.अ.लाई प्रशिक्षण	लेखा सम्बन्धी दैनिक कार्यसञ्चालन तथा लेखापरीक्षण ज्ञान	लेखा व्यवस्थापनमा कुसलता र बेरुजु रकम घटाउने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	१५	१५	०	०	१५	१५००००	०	०	१५००००
३.११ सार्वजनिक खरीद व्यवस्थापन बारे खरिद ईकाई,	खरिदलाई व्यवस्थित गन	सरकारी सम्पत्तीको व्यवस्थापन र आर्थिक पारदर्शिता	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	१५	०	०	१५	१५	०	०	१५००००	१५००००

जिन्सी हेर्ने, लेखा हेर्ने कर्मचारी र प्र.प्र.अ.लाई अभिमुखिकरण													
३.१२ सार्वजनिक समारोह व्यवस्थापन: अतिथी व्यवस्थापन, उद्घोषण बारे का.पा.सा.बि.अ. र वडा कर्मचारीलाई प्रशिक्षण	सार्वजनिक कार्यक्रम सञ्चालनका लागि	अतिथी सत्कार तथा उद्घोषण गर्न सक्षम	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	६०	२०	२०	२०	६०	१४००००	१४००००	१५००००	४३००००
३.१३ अनुगमन, मूल्यांकन, प्रतिवेदन बारे पालिका स्तरीय अनुगमन समिति र वडा स्तरीय अनुगमन समितिका कर्मचारीलाई प्रशिक्षण	योजना लगायत विभिन्न क्षेत्र जस्तै वजार, खानी अनुगमन मुल्याडकन बारे जान्न	अनुगमनका चरणहरु, मुल्याडकनका विधिहरु र प्रतिवेदनका बुदाहरुका बारेमा जानकार हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	१०	५	०	५	१०	६००००	०	७००००	१३००००
३.१४ जनसम्पर्क तथा संवाद शैली र सूचना प्रविधि बारे सा.बि.अ, सूचना प्रविधि शाखाका कर्मचारी र वडाका कर्मचारीलाई प्रशिक्षण	समन्वय तथा सहकार्यका लागि, सूचना प्रविधि तथा इमेल, इन्टरनेट बारे जान्ने	आपसी समझदारी तथा समन्वय र पारस्परिक सहअस्तीत्व, सूचना प्रविधिबारे ज्ञान हासिल	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	३३	०	१६	१७	३३	०	१६००००	१८००००	३४००००
३.१५ सबै तहका नयाँ कर्मचारी र वडाका कर्मचारीलाई सेवा प्रवेश तालिम	आफ्नो म्मेि्वारी बोध हुने	जिम्मेवारी पुरा हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा		नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	७५०००	५००००	२५०००	१५००००

३.१६ राजस्व व्यवस्थापन बारे राजस्व शाखा र वडा कर्मचारी लाई तालिम	षिय बस्तुमा दक्षता	राजस्व प्रशासनमा सफलता	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	५	५	०	०	५	७५०००	०	०	७५०००
जम्मा कर्मचारीहरूका लागि रु										१९४५०००	१७५५०००	१९२५०००	५६२५०००
४. सेवाग्राही लक्षित क्षमता विकास													
४.१ महिला स्वयंसेविकाहरू लाई पोषण सुधार बारे थप प्रशिक्षण	पोषण सुधारका विविध उपायहरूको जानकारी हुने	पोषण सुधारक उपायहरू अवलम्बन हुने	१२ वटा वडा कार्यालय	संख्या	११२	३०	४०	४२	११२	१५००००	२०००००	२३५०००	५८५०००
४.२ कृषि, पशु सेवा र खानेपानी मर्मत कार्यकर्ता तयारीका लागि CTEVT को पाठ्यक्रम अनुसारको तालिम	सेवा विस्तार हुने	वडाहरूलाई सेवा प्रवाहमा सहजता	सबै ११ वडामा	संख्या	६६	२२	२२	२२	६६	११०००००	११०००००	११०००००	३३०००००
जम्मा सेवाग्राही लक्षित क्षमता विकास रु										१२५००००	१३०००००	१३३५०००	३६८५०००
५. साझेदारहरूको क्षमता विकास													
५.१ विद्यालयका शिक्षकहरूलाई बाल उद्यान स्थापना र बालमैत्री पूर्वाधारको आवश्यकता र उपयोगिता बारे अनुशिक्षण	बाल उद्यान र बालमैत्री पूर्वाधारको ज्ञान	उद्यान स्थापना र बालमैत्री पूर्वाधार निर्माण हुने	१२ वटा वडा कार्यालय	संख्या	५२	१२	२०	२०	५२	१०००००	२०००००	२१००००	५१००००
५.२ स्थानीय स्वास्थ्य चौकिका कर्मचारीलाई स्वास्थ्य सेवाको डिजिटल विधिबाट एकिकृत अभिलेख सम्बन्धी तालिम	स्वास्थ्य सेवा बारे ज्ञान बढ्ने	स्थानीय स्वास्थ्य सेवामा सुधार हुने	पालिका	संख्या	२०	१०	१०	०	२०	८००००	९००००	०	१७००००
५.३ स्थानीय सहकारीहरू लाई कृषि उद्यम बारे प्रशिक्षण	कृषि लाई उद्यमको रूपमा बुझाई हुने	कृषिमा व्यवसायिकरण हुने।	७ वटा वडा कार्यालय	संख्या	४५	०	२०	२५	४५	०	२०००००	२५००००	४५००००
जम्मा साझेदारहरूको क्षमता विकास रु										१८००००	४९००००	४६००००	११३००००
जम्मा मानव संसाधन विकास रु										४९९००००	६००५०००	५७६००००	१६७५५०००

यस पालिकाको मानव संशाधन विकासको लागि अनुमान गरिएको कुल बजेट रु. १६७५०००० मध्ये रु. ४१८८७५० अर्थात २५ प्रतिशत आन्तरिक तथा रु १२५६६२५० अर्थात ७५ प्रतिशत बाह्य स्रोतको आँकलन गरिएको छ । त्यसैगरी संस्थागत क्षमता विकासका लागि आवश्यक रु ६६७५००० मध्ये रु ४९७५००० अर्थात ७४.५३ प्रतिशत आन्तरिक स्रोतबाट खर्च गर्ने र बाँकी रु १७,००,००० लाख अर्थात २५.४७ प्रतिशत बाह्य सहयोगको अपेक्षा गरिएको छ ।

४.११ प्रमुख अपेक्षित उपलब्धिहरू

यो क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन भएपछि नगरपालिका र यसको सेवा प्रवाह क्षमतामा निम्न अनुसारको परिवर्तन भएको हुने छ ।

१. पालिकाका सबै शाखाहरू भौतिक स्रोत साधन र उपकरणबाट सुसज्जित भएका हुनेछन् ।
२. पालिका थप ५ वटा नीति नियम तथा विधि र निर्देशिका बाट सुसज्जित हुनेछ ।
३. सबै शाखाहरूमा रिक्त दरबन्दी परिपूर्ति भएको हुनेछ ।
४. ५५ जनासम्म जन-प्रतिनिधि, ६० जना सम्म कर्मचारी, ४०० जनासम्म समिति उप समिति र ११७ जना सम्म साझेदारहरूको क्षमता विकास भएको हुनेछ ।
५. सबै ११ वटा वडामा गरी २२ जना कृषि सेवा कार्यकर्ता, २२ जना पशुसेवा कार्यकर्ता र २२ जना खानेपानी मर्मत संभार कार्यकर्ता छनौट भै तालिम पाएर वडाहरूको समन्वयमा समुदायमा सेवा प्रवाह गरी स्वरोजगार समेत भएका हुनेछन् ।
६. नगरपालिकाका सेवाहरू पहिले भन्दा छिटो, पारदर्शी र कम झन्झटिलो भएका हुनेछन् ।

४.४. बजेट बाँडफाँड

तालिका १७ स्थानीय तहको क्षमता विकासको खर्च सारांस

सि.नं	क्षमता विकास क्षेत्र	जम्मा रकम रु.	आन्तरिक योगदान	बाह्य सहयोग
१	संस्थागत क्षमता विकास तर्फ			
१.१	भौतिक स्रोत साधन व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित	२१०५०००	२१०५०००	०
१.२	नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि प्रक्रियासँग सम्बन्धित	२६५००००	९५००००	१७०००००
१.३	मानव संशाधन प्राप्तिसँग सम्बन्धित	१९२००००	१९२००००	०
	जम्मा	६६७५०००	४९७५०००	१७०००००
	प्रतिशत	१००	७४.५३	२५.४७
२	मानव संशाधन विकास तर्फ			
२.१	निर्वाचित पदाधिकारीहरूका लागि	३४३५०००	८५८७५०	२५७६२५०
२.२	समिति, उपसमितिहरूका लागि	२६८००००	६७००००	२०१००००
२.३	कर्मचारीहरूका लागि	५६२५०००	१४०६२५०	४२१८७५०
२.४	सेवाग्राही लक्षित क्षमता विकास	३८८५०००	९७१२५०	२९१३७५०
२.५	साझेदारहरूको क्षमता विकास	११३००००	२८२५००	८४७५००
	जम्मा	१६७५५०००	४१८८७५०	१२५६६२५०
	प्रतिशत	१००	२५	७५
	कूल जम्मा रु	२३४३००००	९१६३७५०	१४२६६२५०
	प्रतिशत	१००%	३९.११%	६०.८९%

४.५.स्रोत व्यक्ति र सरोकारवाला पक्षहरू

यस नगरपालिकाको आयबाट मात्रै यो योजना अनुसारको क्षमता विकास कार्यमा लगानी गर्न कठिन हुने हुँदा यसको सफल कार्यान्वयनका लागि बाहिरी सहयोग अति आवश्यक पर्नजान्छ । यसका लागि मोटामोटी तल उल्लेख भएको सहयोगी निकाय सँग सहयोगको अपेक्षा गरिएको छ ।

तालिका 18 क्षमता विकाससँग सम्बन्धित स्रोत व्यक्ति र सरोकारवाला पक्षहरू (अनुसूचि ६ सँग सम्बन्धित)

स्रोत व्यक्ति वा सरोकारवाला पक्षको नाम	क्षमता विकास सहकार्य वा सहयोगका क्षेत्र	सम्भावित भूमिका
संघीय सरकार	आर्थिक स्रोत	योजनामा आधारित विशेष तथा शसर्त अनुदान
प्रदेश सरकार (लुम्बिनी प्रदेश)	आर्थिक स्रोत र दातृनिकायसँग समन्वय	योजनामा आधारित अतिरिक्त स्रोत, दातृ संस्था सँग सम्पर्क र समन्वय,
PLGSP (प्रदेश सुशासन केन्द्र,) लुम्बिनी प्रदेश	आर्थिक र प्राविधिक सहयोग	आर्थिक स्रोत, प्राविधिक सहयोग र विशेषज्ञ सेवाको व्यवस्था र विशेषज्ञ सेवा उपलब्ध, सेवाग्राही लक्षित तथा सेवा बजारमा आधारित तालिम संचालन । निर्वाचित पदाधिकारीहरू, समिति तथा उपसमितिहरू, कर्मचारी र साझेदारहरू लक्षित विभिन्न क्षमता विकास तालिम, गोष्ठि तथा अनुशिक्षणहरू सहजिकरण
प्रदेश योजना आयोग, लुम्बिनी प्रदेश	नीतिगत व्यवस्था तथा विभिन्न पक्षसँग समन्वय	प्रदेशमा बजेट व्यवस्था पन, दातृ निकायसँग समन्वय र सहयोगको वातावरण तयारी
काठमाडौँ, बुटवल लगायत अन्य स्थानमा रहेका कन्सल्टेन्सीहरू	परामर्श सेवा प्राप्ति	सेवा सम्झौता भएमा निर्वाचित पदाधिकारीहरू, समिति तथा उपसमितिहरू, कर्मचारी र साझेदारहरू लक्षित विभिन्न क्षमता विकास तालिम, गोष्ठि तथा अनुशिक्षणहरू सहजिकरण तथा कार्यविधिहरू तयारी
अन्य दातृ निकाय	उपकरण र आर्थिक सहयोग	दाताको भूमिका रहने छ ।

नोट: योजना कार्यान्वयन गर्ने बेलामा स्रोत व्यक्ति वा संस्थाहरू पहिचान गर्न थप प्रयास गर्नुपर्ने हुन्छ ।

परिच्छेद ५ क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन रणनीति र कार्ययोजना

५.१ पृष्ठभूमि

नेपालका सबै स्थानीय तहहरू नगरिकका घरदैलोका सरकार हुन्। यिनलाई नेपालको संविधानले प्रशस्त विधायिकी, न्यायिक र कार्यकारी अधिकार प्रदान गरेको छ। नागरिकको जीवनस्तर सुधारका लागि यी अधिकारहरू उपयोग गर्न सबै स्थानीय तहहरू संस्थागत रूपमा सवल, संरचनागत रूपमा व्यापक र मानव संशाधनका रूपमा पर्याप्त र ज्ञान, सीप र क्षमता युक्त हुनु जरूरी छ।

अर्को अर्थमा भन्ने हो भने स्थानीय सरकारका अधिकार र जिम्मेवारीहरू कत्तिको कुशल रूपमा सम्पादन हुन्छन भन्ने कुरा स्थानीय सरकारको भौतिक सुसम्पन्नता, विभिन्न पदीय जिम्मेवारीमा रहेका जननिर्वाचित प्रतिनिधिहरू र मानव संशाधनको ज्ञान, सीप र क्षमतामा भर पर्दछ। तसर्थ, यो क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन गर्न केहि निश्चित रणनीति कार्यविधि अवलम्बन गरिनेछ जो तल दिईएको छ।

५.२ उद्देश्य

बाणगङ्गा नगरपालिकाको २०८० मा तयार भएको यो क्षमता विकास योजना र पछिका वर्षहरूमा तयार हुने तथा भएका क्षमता विकास योजनाहरूको सफल र नतिजामूलक कार्यान्वयन भै योजनाले लिएको लक्ष्य तथा उद्देश्यहरू पुरा गर्न मद्दत पुर्याउनु हो।

५.३ कार्य क्षेत्र

पालिकाको क्षमता विकासको कार्यक्षेत्र व्यापक छ। खासगरी योजनामा निर्दिष्ट भएका क्षमता विकासका कार्यहरू सम्पादन गर्न निम्न दुई भागमा प्रस्तुत गरिएका योजनाहरूलाई कार्यान्वयन गर्नु हो।

क. संस्थागत क्षमता विकास

१. भौतिक स्रोत साधन व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित
२. नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि प्रक्रियासँग सम्बन्धित
३. मानव संशाधन प्राप्तिसँग सम्बन्धित

ख. मानव संशाधन विकास मा तालिम, गोष्ठी, सेमिनार, अवलोकन भ्रमण, अन्तरकृया आदि

१. निर्वाचित पदाधिकारीहरूका लागि
२. विभिन्न समिति, उपसमिति टोल विकास समितीहरूका लागि
३. वडाहरू सरोकारवालाहरू समेत पालिकाका कर्मचारीहरूका लागि
४. सेवाग्राही लक्षित क्षमता विकास
५. साझेदारहरूको क्षमता विकास

यी माथिका दुवै क्षेत्रका कार्यहरू संपादन गर्न तल उल्लेखित चार चरणका कार्यहरू गरिने छ:

चरण १: योजना स्वीकृती र बजेट सुनिश्चितता

- क. क्षमता विकास योजना कार्यपालिका मार्फत् नगरसभाबाट पारित गराउने,
- ख. योजना कार्यान्वयनका लागि आन्तरिक स्रोतको बजेट सुनिश्चित गर्ने,
- ग. बाहिरी सहयोगको खोजि र स्रोत पहिचान सुनिश्चित गर्ने ।

चरण २: सहयोगी संस्था तथा स्रोत व्यक्तिको पहिचान, लागत र कार्य सम्झौता

- क. क्षमता विकास सम्बन्धमा विभिन्ना सहयोगी निकायहरूबीच समन्वय गर्ने,
- ख. मानव संशाधनको ज्ञान तथा सीप विकासका लागि स्रोत व्यक्ति तथा संस्थाको पहिचान गर्ने,
- ग. संस्थागत तथा मानव संशाधन विकासलाई निश्चित गरिएका गतिविधिहरूका लागि आवश्यक पर्ने लागत तयारी,
- घ. संस्थागत क्षमता विकास तथा मानव संशाधन विकासको स्रोत व्यक्ति वा संस्था सँग कार्य सम्झौता ।

चरण ३: क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन चरण

- क. थप मानव संशाधन व्यवस्थापनको लागि नीति नियम र दरबन्दि मातहतमा रहेर भर्ना प्रकृया पुरा गर्ने,
- ख. संस्थागत संरचना भित्रको तथा समुदायस्तरको मानव संशाधनको क्षमता विकासको हकमा अवश्यक स्थान तथा सामाग्री व्यवस्थापन,
- ग. तालिम, गोष्ठी, सेमिनार वा अन्य सीप विकास तालिम संचालनमा सहजिकरण,
- घ. संस्थागत संरचनामा सुधारका कार्यहरू सम्पन्न गर्ने ।

चरण ४: अनुगमन, अध्ययन तथा अध्यावधिक

- क. क्षमता विकास कार्यक्रम कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन र समिक्षा गर्ने,
- ख. क्षमता विकास योजनालाई वार्षिक रुपमा अध्यावधिक गर्ने गराउने,
- ग. क्षमता विकासबाट आएको परिवर्तन तथा सेवा प्रवाह र सुसाशनमा आएको सुधारबारे अध्ययन गराउने ।

५.४ योजना कार्यान्वयनको रणनीति:

रणनीति १: पालिकाबाट योजनाको स्वामित्व ग्रहण: यो योजना पालिकासँगको सहभागितामा तयार भएको हुँदा यसको स्वामित्व यस पालिकाले ग्रहण गर्दछ ।

रणनीति २: क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनका लागि कार्यविधि तयारी: यो योजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक परे छुट्टै कार्यविधि बनाईने छ ।

रणनीति ३: बजेट सुनिश्चित गर्ने: यो योजना कार्यान्वयनका लागि बजेटको सुनिश्चितता गर्न पालिकाको वार्षिक चालु खर्चको कम्तिमा पनि १.५ प्रतिशत बजेट पालिकाले विनियोजन गर्ने छ ।

- रणनीति ४** नयाँ निर्वाचत पदाधिकारी लाई अनिवार्य अनुशिक्षण: गत: वैशाख २०७९ को निर्वाचनबाट आएका सबै निर्वाचित प्रतिनिधिहरूलाई पालिकाका एकल तथा साझा अधिकारहरू, तिनिहरूको प्रयोग, संघीय कानूनले प्रदान गरेका कार्यहरू र ऐन नियम र प्रतिनिधिहरूका कार्य जिम्मेवारीबारे अनुशिक्षण प्रदान गरिनेछ ।
- रणनीति ५:** **सम्पर्क व्यक्तिको व्यवस्था:** क्षमता विकास योजना समन्वय समितिको व्यवस्था गरिएको छ र योजनामा अतिरिक्त व्यक्तिहरूलाई पनि जिम्मेवारी दिइएको छ । तथापी योजनाको संवेदनशिलतालाई ध्यानमा राखी यसका समग्र प्रशासनिक जटिलताहरूको व्यवस्थापन, कार्य योजना अनुसारका कार्यहरू चलायमान बनाउन र भएका कार्यहरूको दस्तावेज सहितको व्यवस्था तथा योजना कार्यान्वयनको अनुगमन, मूल्यांकन तथा प्रतिवेदनको व्यवस्थापनका लागि बरिष्ठ कर्मचारीमध्ये एकलाई सम्पर्क व्यक्तिका रूपमा कार्य तोकिने छ ।
- रणनीति ६:** **पहिलो सुरुवात संस्थागत संरचनामा सुधार:** संस्थागत क्षमता भनेका संस्थाको भौतिक स्रोत साधन, ऐन, नियम, विधि तथा प्रणाली, आवश्यक मात्रामा मानव संसाधन व्यवस्था र मानव संसाधनको क्षमता विकास पर्नजाने हुँदा यो क्षमता विकास योजना तयार गर्दा माथि भनिँएझै सर्वप्रथम संस्थागत संरचनाको सुधार गर्न प्राथमिकता दिइने छ ।
- रणनीति ७:** **दोस्रो आयाम मानव संसाधनको विकास:** संस्थागत संरचना जतिसुकै चुस्त भए पनि यदि त्यसको उपयोग गर्ने क्षमता संस्थागत संरचना भित्र भएन भने विकास व्यवस्थापन, सेवा प्रवाह र सुशासनमा असर पर्दछ । तसर्थ, क्षमता विकासको दोस्रो प्राथमिकता स्वरूप मानव संसाधनको विकासलाई अगाडी बढाईने छ । अर्थात्, संस्थागत स्रोत विकास र मानव संसाधन विकास सँग सँगै लगिने छ ।
- रणनीति ८** **तेस्रो आयाम सेवा बजारहरूको व्यापकिकरण अथवा क्षमता उपयोगको दायरा विस्तार:** संस्थागत क्षमता विकासलाई व्यक्तिको ज्ञान, सिप र धारणामा सकारात्मक प्रभाव ल्याउनुका साथै समग्र संस्था र प्रणालीको कार्य दक्षता र प्रभावकारिता वृद्धि गर्ने उपाय भनिन्छ । पालिकाले आफ्ना सेवाहरू पालिका भित्रका मानव स्रोतसँग मात्र भरपर्दो सेवा प्रवाहको दायरा सीमित भै जनताका आवश्यक न्युनतम सेवाहरूमा शंकुचन आउँछ । तसर्थ, यो क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन गर्दा पालिका भित्रका नेतृत्व तह तथा कर्मचारी मात्र नभै जनता लाई आवश्यक परेका हरेक सेवाहरूका लागि स्थानीय सरोकारवालाहरू वा निजि क्षेत्र तथा समुदायलाई समेत समेटिने छ । त्यसैले समुदायस्तरका सेवा समुदाय स्तरबाटै भन्ने मूल्य र मान्यता लाई अगालिने छ ।
- कतिपय समुदाय स्तरमा घर दैलोमा नै सेवा प्रवाह जरुरी पर्दछ जस्तो खानेपानीको मर्मत संभार कार्यकर्ता, पशु सेवा कार्यकर्ता, कृषि सेवा कार्यकर्ता, कृषि तथा पशु बिमा सहजकर्ता आदि । यस्ता सेवाहरू केवल नगरपालिकामा रहेका सीमित जनशक्ति माथि भर पर्नु पर्दा सेवामा चुस्तता आउँदैन । तसर्थ, यो क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन गर्दा समुदायस्तरका सेवा समुदायबाटै भन्ने मान्यतालाई कार्यान्वयनमा ल्याईने

छ । त्यसैगरी, टोल विकास समितिहरू नगरपालिकाका बलिया साझेदार पक्ष हुन् र तिनीहरूको क्षमता युक्त परिचालन पनि पालिकाको कार्य क्षमता विकासको अर्को उपाय हो ।

५.५ क्षमता विकास कार्यान्वयनका मूल्य मान्यता तथा सिद्धान्तहरू

- सिद्धान्त १**   **विभेद शुन्यः** संस्था भित्र वा संस्था बाहिरका सरोकारवालाहरू र समुदाय स्तरका सेवा समुदाय स्तरबाटै भन्ने मान्यता अनुसार मानव संसाधनको क्षमता विकास गर्दा लिङ्ग, जात तथा अन्य सानु वा ठूलो कर्मचारी वा समुदाय सदस्यमा कुनै भेदभाव गरिने छैन ।
- सिद्धान्त २**   **पारदर्शिता:** यो योजना कार्यान्वयन पूर्ण पारदर्शि ढंगबाट संचालन हुने छ र हाम्रा गराई, प्रकृया र खर्चहरू पालिकाको सार्वजनिक सुनुवाई तथा चासो राख्नेलाई सूचना दिएर पूर्ण पारदर्शि बनाईने छ ।
- सिद्धान्त ३**   **समन्वय र सहकार्य:** यो योजना कार्यान्वयन गर्दा पालिका एकलै अगाडी नबढि विभिन्न सरोकारवालाहरू, सेवा प्रदायक तथा स्रोत दाताहरूसँगको सहकार्यमा कार्यान्वयन गरिने छ ।
- सिद्धान्त ४**   **योगदानमा आधारित कार्यक्रम:** यो क्षमता विकास योजनालाई केवल डोनर निर्भर नबनाई पालिकाको योगदान लाई पनि सँग सँगै लगिने छ ।

५.६ कार्यान्वयन तालीका प्रथम वर्ष

यो क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयन एकल प्रयासबाट संभव हुँदैन । यसमा सबै सरोकारवाला, विषयगत कार्यालयहरू, पालिका भित्रका विषयगत विभाग तथा शाखाहरू समेत सबै निर्वाचित जनप्रतिनिधि र राजनीतिक दलहरूको जिम्मेवारी हुन्छ । यो क्षमता विकास योजनाका मूल कार्यहरूका लागि तल देखाइए अनुसार जिम्मेवारी बहनको अपेक्षा गरिएको छ ।

आगामी आ.व. २०८०/२०८१ को कार्ययोजना

तालिका १९ पहिलो वर्षको कार्य योजना

कार्यान्वयन चरण	योजना कार्यान्वयन गतिविधि	प्रथम त्रैमासिक	दोस्रो त्रैमासिक	तेस्रो त्रैमासिक	चौथो त्रैमासिक	मूल जिम्मेवारी
चरण १: योजना स्वीकृती र बजेट सुनिश्चितता						
१.१	क्षमता विकास योजना कार्यपालिका मार्फत् नगर सभाबाट पारित गराउने ।	यसै आ.व.मा पारित गराउनु पर्ने				संस्थागत सुशासन समिती, प्रशासन प्रमुख र प्र.प्र अधिकृत
१.२	योजना कार्यान्वयनका लागि आन्तरिक स्रोतको बजेट सुनिश्चित गर्ने ।	नगर परिषद २०८० असार भित्र पारित भएको हुनु पर्ने				संस्थागत सुशासन समिती, प्रशासन प्रमुख र प्र.प्र अधिकृत
१.३	बाहिरी सहयोगको खोजि र स्रोत पहिचान र सुनिश्चित गर्ने ।					संस्थागत सुशासन समिती, प्रशासन प्रमुख र प्र.प्र अधिकृत
चरण २: सहयोगी संस्था तथा स्रोत व्यक्तिको पहिचान, लागत र कार्य संभौता						
२.१	क्षमता विकास सम्बन्धमा विभिन्न सहयोगी निकायहरूसँग समन्वय गर्ने ।					संस्थागत सुशासन समिती, प्रशासन प्रमुख र प्र.प्र अधिकृत
२.२	मानव संशाधनको ज्ञान तथा सीप विकासका लागि स्रोत व्यक्ति तथा संस्थाको पहिचान ।					संस्थागत सुशासन समिती, प्रशासन प्रमुख र प्र.प्र अधिकृत
२.३	संस्थागत तथा मानव संशाधन विकासलाई निश्चित गरिएका गतिविधि हरूका लागि आवश्यक पर्ने लागत तयारी ।					संस्थागत सुशासन समिती

२.४	संस्थागत क्षमता विकास तथा मानव संसाधन विकासको स्रोत व्यक्ति वा संस्थासँग कार्य सम्झौता ।					संस्थागत सुशासन समिती
चरण ३: क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन चरण						
३.१	थप मानव संसाधन व्यवस्था पनको लागि नीति नियम र दरबन्दि मातहतमा रहेर भर्ना प्रकृया पुरा गर्ने ।					प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
३.२	संस्थागत संरचना भित्रको तथा समुदाय स्तरको मानव संसाधनको क्षमता विकासको हकमा आवश्यक स्थान तथा सामग्री व्यवस्थापन ।					प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र प्रशासन प्रमुख ।
३.३	तालिम, गोष्ठी, सेमिनार वा अन्य सीप विकास तालिम संचालनमा सहजिकरण ।					प्रशासन प्रमुख ।
३.४	संस्थागत संरचनामा सुधारका कार्यहरु सम्पन्न गर्ने ।					प्रशासन प्रमुख ।
चरण ४: अनुगमन, अध्ययन तथा अध्यावधिक						
४.१	क्षमता विकास कार्यक्रम कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन र समिक्षा गर्ने ।					संस्थागत सुशासन समिती
४.२	क्षमता विकास योजनालाई वार्षिक रुपमा अध्यावधिक गर्ने गराउने ।					संस्थागत सुशासन समिती
४.३	क्षमता विकास बाट आएको परिवर्तन तथा सेवा प्रवाह र सुशासनमा आएको सुधार बारे अध्ययन गराउने ।					संस्थागत सुशासन समिती

परिच्छेद ६: कार्यक्रम व्यवस्थापन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

६.१ कार्यक्रम व्यवस्थापन

नगरपालिकाको यो क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनका मूल जिम्मेवारी निम्नलिखित कार्यक्षेत्र साथ क्षमता विकास समन्वय समिति (जस्को जिम्मेवारी साविककै सार्वजनिक सेवा, सुशासन समितिलाई दिईएको छ) ले नगरपालिकाका प्रमुख/उप प्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतसँगको समन्वयमा व्यवस्थापन गर्ने छ ।

क्षमता विकास समन्वय समितिको जिम्मेवारी:

- क्षमता विकाससम्बन्धी नीति तथा रणनीतिहरू कार्यपालिका मार्फत् सभाबाट पारित गराउने र कार्यान्वयनका लागि बजेटको सुनिश्चितता गर्ने,
- क्षमता विकास योजनालाई वार्षिक रूपमा अध्यावधिक गर्ने गराउने,
- क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने गराउने,
- स्थानीय सरकारको क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने क्षमता विकासका कार्यक्रमहरूबीच समन्वय गर्ने गराउने,
- समितिले सूचकमा आधारित भई क्षमता विकास कार्यक्रमको अनुगमन गर्ने,
- कार्यक्रमको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न नियमित रूपमा कार्यक्रमको अनुगमन र समीक्षा गर्ने
- क्षमता विकास सम्बन्धमा अन्य सहयोगी निकायहरूबीच समन्वय गर्ने,
- क्षमता विकास सम्बन्धी अध्ययन, अन्वेषण गर्ने गराउने,
- क्षमता विकास सम्बन्धी अन्य आवश्यक कार्यहरू गर्ने ।

६.२ योजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

नगरपालिका भनेको स्थानीय तह संचालन ऐन, २०७४ को परिधीभित्र रही कार्य गर्ने संस्था भएका हुँदा सोहि ऐनको परिधिमा रहि यस नगरपालिकाबाट आयोजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिनेछ । यो क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयनबाट लक्षित उद्देश्य तथा आयोजनाबाट हुनुपर्ने विकास प्रयास र सेवा प्रवाहमा भएको परिवर्तन कुन हदसम्म भयो वा भएन तथा अपेक्षित नतिजा प्राप्त भए नभएको बारे निम्न अनुसार अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिनेछ ।

६.२.१ नियमित अनुगमन: क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयन चरणमा नियमित अनुगमन गरिनेछ । कार्यान्वयन चरणमा योजनाका गतिविधिहरूको लागत, परिमाण, समय सीमा तथा गुणस्तर लगायत कायान्वयन चरणमा आई परेका समस्या तथा संभावित विकल्पहरू समेतको पहिचान गरी कार्यपालिकालाई पृष्ठपोषण दिन यो अनुगमन गरिनेछ । यो अनुगमनको जिम्मेवारी नगरपालिकाको मौजुदा अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले क्षमता विकास योजना समन्वय समितिको सहकार्यमा गर्नेछ ।

योजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण निम्न अनुसार गरिनेछ,

- योजनाको प्रत्येक वर्षको कार्यक्रम स्वीकृत भएपछि कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित शाखाहरूबाट कार्यपालिकामा पेश भएको एकिकृत कार्य योजनाका आधारमा अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले वार्षिक अनुगमन कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्नेछ ।
- अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले गरेको अनुगमन प्रतिवेदन प्रत्येक २ महिनामा नगर कार्यपालिका बैठकमा पेश गरी छलफल गरिनेछ ।
- यसरी कार्यपालिकामा पेश भएर छलफल गर्दा योजना कार्यान्वयनमा त्रुटिहरू सच्याउँन तथा समय व्यवस्थापन र गुणस्तर कायम राख्न सम्बन्धित पक्षहरूलाई आवश्यक निर्देशन दिईनेछ र यो मान्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

६.२.२ मध्यावधि समिक्षा: यो क्षमता विकास योजनाले लिएको गति तथा समग्र कार्यान्वयनको अवस्थाको समिक्षा तेस्रो पक्षको नेतृत्वमा योजना सुरु भएको दोस्रो वर्षको अन्त्यमा क्षमता विकास योजना समन्वय समिति समेतको सहभागितामा संयुक्त कार्यदलबाट गराईने छ । यो समिक्षाबाट ३ वर्षमा सम्पन्न गर्नुपर्ने कार्यहरूको गति मापन गरी आवश्यक परे क्षमता विकास योजनाको लक्ष्यहरूको समिक्षा गरी थप वा घट गरी योजनाको नयाँ प्रारूप पनि तयार गर्न सकिनेछ ।

६.२.३ आयोजना कार्यान्वयन समाप्ति पछिको मूल्याङ्कन: यो ३ वर्षे क्षमता विकास योजनाले तथा गरेका लक्ष्यहरू कुन तह सम्मा पुरा भयो र स्रोत साधनको उपयोग, त्यसको तात्पर्यता, प्रभावकारिता, पारदर्शिता, योजनाको कार्यान्वयनबाट निक्किएका नतिजाहरू तथा तिनिहरूको दिगोपनाको बारेमा यो योजनाको कार्य समाप्ती लगत्तै तेस्रो पक्षबाट मूल्याङ्कन गराईनेछ र यसका सिर्काईहरूलाई आगामी योजनाहरूमा समावेश गरी कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।

६.२.४ प्रभाव मूल्याङ्कन : यो क्षमता विकास योजनाले समाज तथा समग्र नगरपालिकामा पारेको प्रभाव बारेमा योजना कार्यान्वयन समाप्तिको १ वर्ष पछि तेस्रो पक्षबाट मूल्याङ्कन गराईनेछ ।

सन्दर्भ सामाग्रीहरु

---

१. नेपालको संविधान
२. संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट तयार पारिएको गाउँ/नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७६
३. स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ र स्थानीय सरकार संचालन कार्यविधि, २०७६
४. नगरपालिकाको पार्श्वचित्र, २०७४
५. नगरपालिकाबाट उपलब्ध विभिन्न दस्तावेजहरु जस्तै नगरपालिकाको विगत ३ वर्षको नीति, कार्यक्रम तथा बजेट, आवधिक योजना, पार्श्वचित्र, नगरपालिकाको कर्मचारी दरबन्दी तथा पदपूर्तिको अवस्था, नगरपालिकाको भवन, मेसिन, उपकरण तथा भौतिक स्रोत साधनहरू, नगरपालिकाले पारित गरेका ऐन, नियम, कार्यविधिहरू, नगरपालिकाको प्रगति प्रतिवेदनहरू आदि।
६. नगरपालिकामा २०७९ चैत्र १२ गते क्षमता विकास योजना तर्जुमा अनुशिक्षण तथा कार्यशालाबाट प्राप्त सूचना
७. सो पश्चात पालिका तथा अन्य सरोकारवालाहरूसँग गरिएको छलफलबाट प्राप्त सूचनाहरु

अनुसूचिहरू

अनुसूची १ पालिकाको संस्थागत क्षमता (सञ्चालन व्यवस्थापन) लेखाजोखा संक्षिप्त विवरण (एकल तथा साझा अधिकारसँग सम्बन्धित अनुसूची २ अनुसार)

<p>१. आर्थिक विकास: कृषि, उद्योग तथा वाणिज्य, पर्यटन, सहकारी, वित्तीय क्षेत्र (संघीय ऐनको थप व्यवस्था: घरेलु तथा साना उद्योग समेत)</p> <p>२. सामाजिक विकास: शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, संस्कृति, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण ।</p> <p>३. भौतिक पूर्वाधार: सडक तथा पुल, झोलुङ्गे पुल, सिंचाइ, भवन तथा शहरी विकास, ऊर्जा, लघु तथा साना जलविद्युत्, वैकल्पिक ऊर्जा, सञ्चार</p> <p>४. वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन: वन तथा भूसंरक्षण, जलाधार संरक्षण, वातावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन, फोहरमैला व्यवस्थापन, जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण, विपद् व्यवस्थापन</p>			
क्षमता विकास क्षेत्र	भूमिका हुने महाशाखा, शाखा तथा इकाई र वडा नं. सहित	कार्य सम्पादनलाई प्रभाव पारेको विषय	क्षमता विकासका उपायहरू (शाखा तथा वडागत रुपमा)
(क) विकास व्यवस्थापन			
विषयक्षेत्रगत विकास आवधिक/गुरू योजना तथा नीति नियमहरू	योजना शाखा	कर्मचारी र सीपको अभाव	योजना तर्जुमा बारे क्षमता विकास
समावेशी विकास नीति (लैङ्गिक, बालबालिका, सीमान्तीकृत वर्ग, गरीबमुखी विकास)	सामाजिक विकास शाखा/ महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक इकाई	लक्षित वर्गको विकासका लागि स्रोत साधन र जनशक्तिको अभावका कारण	आवश्यक बजेटको व्यवस्थापन र विभिन्न नीति नियमहरूको बारेमा अभिमुखीकरण गर्नुपर्ने ।
वातावरण, जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापन नीति	प्राविधिक शाखा	मार्गदर्शक निर्देशिका र विज्ञ जनशक्ति र बजेट अभाव	मार्गदर्शक निर्देशिकाहरूको उपलब्धता र विज्ञहरूबाट तालिमको व्यवस्थापन र आवश्यक मात्रामा बजेट व्यवस्था
वार्षिक योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन सन्दर्भमा	योजना शाखा, लेखा शाखा र पूर्वाधार विकास शाखा लगायत अन्य विषयगत शाखा	योजना तर्जुमा ज्ञानको कमी साथै साथै दिगो बिकास लक्ष्यको स्थानीय करण बारे ज्ञान अभाव	योजना तर्जुमा र दिगो विकास लक्ष्यको स्थानीयकरण बारे तालीम
दिगो विकास लक्ष्यको स्थानीयकरण	योजना शाखा	दिगो विकास लक्ष्य कार्यान्वयन केन्द्रित नभएको र कर्मचारी अभाव	दिगा विकास लक्ष्यको स्थानीयकरण बारे तालीम

वार्षिक योजना कार्यान्वयन	योजना शाखा, शहरी पूर्वाधार विकास शाखा, सूचना प्रविधि र अन्य सामाजिक, शिक्ष, स्वास्थ्य, आर्थिक विकास सबै र रोजगार प्रवर्द्धन सेवा केन्द्र	योजनहरको प्राथमिकिकरणमा समस्या, संघ र प्रदेशसँग समन्वयको अभाव, नीजि र सरकारी क्षेत्रको सहकार्यमा योजना निर्माणमा समस्या कर्मचारी र क्षमता अभाव, नतिजामुखी अनुगमन प्रणाली अवलम्बनमा कठिनाई	दुरदर्शी तथा धेरै लक्षित वर्ग समेट्ने योजनहरूलाई प्राथमिकता दिने र संघ र प्रदेशसँग समन्वय गरी गौरवका योजनाहरू संचालन गर्ने र साझेदारीमा योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्ने विषयमा तालिम
मर्मत सम्भार व्यवस्थापन	योजना शाखा र पूर्वाधार शाखा	योजना सम्पन्न पश्चात मर्मत संभार कोष स्थापना नभएको अभिलेख व्यवस्थापनमा समस्या	अभिलेख व्यवस्थापनमा आवश्यक तालिम
अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रणाली तथा प्रतिवेदन प्रणाली	योजना शाखा /अनुगमन समिती र पूर्वाधार शाखा	नतीजामुखी अनुगमन गर्न सीप नपुगेको	नतीजामुखी अनुगमन प्रणाली बारे सीप
(ख) संस्थागत संगठन संरचना व्यवस्थापन			
कर्मचारी संगठन र संरचना तथा कार्यविभाजन	कर्मचारी प्रशासन शाखा		संगठन संरचना सभै अनुसारको शाखा र कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नुपर्ने।
आन्तरिक सञ्चार	प्रशासन शाखा र सूचना प्रविधि शाखा		
कर्मचारीहरूको आचार संहिता	कर्मचारी प्रशासन शाखा		
कर्मचारीको कार्यविवरण र कार्यसम्पादन मूल्यांकन	कर्मचारी प्रशासन शाखा		ONM Survey कार्यान्वयन गर्नु पर्ने
(ग) वित्तीय व्यवस्थापन			
बजेट र आम्दानी तथा खर्च प्रणाली	आर्थिक प्रशासन शाखा	दक्षतामा कमी	कर्मचारीलाई लेखा सम्बन्धी सफ्टवेयरका तालिमहरू आवश्यक
खरिद प्रणाली	जिन्सी र योजना	खरिद गुरुयोजना तयार गर्न नसकिएको	गुरुयोजना बनाउँन आवश्यक तालिम
सम्पत्ति व्यवस्थापन	जिन्सी शाखा		
आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली र लेखा परिक्षण	प्रशासन, आलेप शाखा र लेखा शाखा		

प्रतिवेदन प्रणाली	आर्थिक प्रशासन शाखा	एकै प्रकृतिको सूचना विभिन्न निकायबाट माग हुनु ।	SUTRA प्रणालीलाई Update गर्नु पर्ने
(घ) सूचना व्यवस्थापन			
अभिलेख व्यवस्थापन	सूचना प्रविधि शाखा र प्रशासन	पूर्ण बिद्युतिय अभिलेख तया गर्न नसकिएको	अभिलेख व्यवस्थापन तालिम आवश्यक
सूचना प्रविधिको उपयोग	प्रशासन र सूचना प्रविधि शाखा		
(ङ) सुशासन			
जनसहभागिता (नितिगत तह र कार्यान्वयन तह) योजना चक्र, समावेशी, सरोकारवाला	योजना शाखा/वडा कार्यालय/उपभोक्ता समिति	योजना कार्यान्वयन तहमा जनसहभागिता राम्रो सँग जुटाउन नसकिएको र टोल विकास संस्थालाई सक्रिय बनाउन नसकिएको	योजना अपनत्वको लागि नागरिक चेतनाका साथै उपभोक्ता समिति र टोल विकास संस्थहरुलाई अभिमुखिकरण सञ्चालन गर्नुपर्ने
पालिकाका समग्र गतिविधि र आर्थिक कारोवारको पारदर्शिता तथा सूचना प्रवाह	योजना, आर्थिक प्रशासन र सूचना प्रविधि शाखा		
जवाफदेहिता र गुनासो व्यवस्थापन	कार्यालय प्रमुख, न्यायिक समिति, वडा कार्यालयहरु र गुनासो व्यवस्थापन ईकाई		
(च) समन्वय र सहकार्य			
संघीय निकायहरु तथा प्रदेश सरकार	नगर प्रमुख, उप-प्रमुख र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	न.पा.बाट गरिएको समन्वय तथा अनुरोधबारे प्रदेश र संघीय कार्यालहरुबाट त्यति वास्ता नभएको	संघ तथा प्रदेश कार्यालयहरु र स्थानीय तहको समन्वय र सहकार्यका लागि वेलाबेलामा गोष्ठी तथा सेमिनार र वार्षिक योजना समिक्षा जस्ता कार्यक्रमहरु सञ्चालन हुनु पर्ने
सम्बन्धित कार्यक्रम तथा परियोजनाहरु	योजना, विषयगत सबै शाखा र वडाहरु	कार्यक्रम तथा परियोजनाहरुका सरोकारवालाहरु समन्वय गर्दागर्दै पनि कार्यक्रम सञ्चालनमा ढिलो गर्ने	सरोकारवालाहरुका लागि वेलाबेलामा अन्तरक्रिया गर्नुपर्ने

गैसस तथा समुदायमा आधारित संस्थाहरू	योजना शाखा र सामाजिक विकास शाखा		पालिकाबाट समन्वयकारी नीति निर्माण हुनुका साथै संघसस्थालाई न.पा.मा समन्वयको आधार बनाउनु पर्ने
निजी क्षेत्र	नगर प्रमुख	सबै नीजिसस्थासँग समन्वय गर्न गाह्रो,	नागरिक जागरुकताका साथै नीजि क्षेत्रसँग समन्वय गर्न आवश्यक नीति तथा नियमहरू र तालिमहरू आयोजना गर्नु पर्ने
अन्तर स्थानीय सरकार	नगरपालिका/कार्यपालिका	पर्याप्त कानून र अन्तर पालिका व्यय सम्बन्धी कानून र नीतिगत समस्या	अन्तरपालिका तर्फका कानून तथा नीतिहरूको छाता कानून बाट आवश्यक नीति निर्माण गर्नुपर्ने
अन्तर विभाग वा महाशाखा वा शाखा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत तथा प्रशासन शाखा		
<p>५.संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह तथा सुशासन: मानव संशाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, सेवा प्रवाह मापदण्ड निर्धारण, सेवा प्रवाहमा विद्युतीय सूचना प्रणालीको प्रयोग, लेखाङ्कन, राजस्व परिचालन, वित्तीय अनुशासन, लेखा परीक्षण, बेरुजु फछ्यौट, आन्तरिक नियन्त्रण (एकल तथा साझा अधिकार सँग सम्बन्धित)</p> <p>संघीय ऐनको थप व्यवस्था: भूमि व्यवस्थापन, वडा समितिहरूको कार्य, साझेदारी वा संयुक्त व्यवस्थापनमा कार्य, बजेट तर्जुमा प्रक्रिया, स्थानीय सञ्चत कोष व्यवस्थापन अख्तियारी, लेखा, लेखा परीक्षण, आन्तरिक नियन्त्रण, सूचना प्रविधि), सार्वजनिक खरिद, स्थानीय सरकारको सम्पत्ति संरक्षण</p>			
क्षमता विकास क्षेत्र	भूमिका हुने महाशाखा, शाखा तथा इकाई र वडा सहित	कार्य सम्पादनलाई प्रभाव पारेको विषय	क्षमता विकासका उपायहरू (शाखा तथा वडागत रूपमा)
(क) मानव संशाधन विकास			
विषय क्षेत्रगत नीति नियमहरू	प्रशासन शाखा र विषयगत शाखाहरू		विज्ञ टोली गठन गरी अभिमुखिकरण नभएको, न.पा.मा कानूनसँग सम्बन्धीत जनशक्तिको अभाव भएकाले त्यसको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने
समावेशी विकास नीति (लैङ्गिक, बालबालिका, सीमान्तीकृत वर्ग, गरीबमुखी विकास)	सामाजिक विकास शाखा/महिला तथा बालबालिका शाखा	जन प्रतिनिधीले चासो नदिनु, कर्मचारीको क्षमता नपुग्नु, खर्चको मापदण्ड प्रष्ट नहुनु। सबै वर्गका लागि पर्याप्त बजेट, स्रोत साधनको कमी	समावेशी विकास नीतिको संवेदनशिलता बारे जन प्रतिनिधी र कर्मचारीलाई तालिम दिनुपर्ने

वार्षिक योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	नगरसभा /नगरपालिका/ वडा समिति	नागरिकहरुलाई योजना तर्जुमा बारे पुर्ण जानकारी नभएकाले योजना चक्र प्रभावित भएको, जनसहभागिता जुटाउन गाह्रो	वडा तहै सम्म योजना तर्जुमामा सहभागी हुने सरोकारवालाहरुलाई अभिमुखिकरण गरिनुपर्ने
अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणाली	योजना शाखा /प्रशासन शाखा	वजार अनुगमन तथा अन्य विभिन्न क्षेत्रको अनुगमनका लागि स्रोत र मानवीय साधनको समस्या भएको	योजनामा ज्ञान हुनका लागि तालिम / नागरिक सचेतनाको आवश्यकता
(ख) संस्थागत क्षमता विकास			
सेवा पहिचान र सेवा प्रवाहको लागि कर्मचारीको क्षमता विकास	प्रशासन शाखा	O & M Survey नभएको	O & M Survey गर्नु पर्ने
आन्तरिक सञ्चार	प्रशासन सुचना प्रविधि शाखा		
कर्मचारीहरुको आचार संहिता	प्रशासन शाखा		
कर्मचारीको कार्यविवरण र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन	प्रशासन शाखा		
(ग) सेवा प्रवाह मापदण्ड निर्धारण			
कार्यक्रम, बजेट र खर्च प्रणाली	नगरसभा/कार्यपालिका/लेखा र योजना शाखा	न्युन बजेटको आधारमा असिमित योजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्दा पर्याप्त काम गर्न समस्या	
सार्वजनिक खरिद प्रणाली	खरिद ईकाई र भण्डार शाखा	घटिघटाउमा जाँदा गुणस्तरमा कमी हुने गरेको	
सम्पत्ति व्यवस्थापन	जिन्सी शाखा		
सेवाको गुणस्तर सुनिश्चितता	प्राविधिक/ प्रशासन शाखा		
आन्तरिक नियन्त्रण र लेखा परिक्षण	आलेप शाखा		
(घ) सूचना व्यवस्थापन			
अभिलेख व्यवस्थापन	सूचना प्रविधि शाखा र प्रशासन	पुरानो अभिलेखीकरण बाहेक फरक प्रविधि अनुसार वेबसाइटमा राखिने हुँदा सहज	

		भएतापनी नेटको समस्याले खासै प्रभावकारी नभएको	
सूचना प्रविधिको उपयोग	सूचना प्रविधि शाखा	ज्ञान सिपको समस्या	क्षमता अभिवृद्धि गर्नुपर्ने
(ङ) राजस्व परिचालन र वित्तीय अनुशासन			
जनसहभागिता (नितिगत तह र कार्यान्वयन तह) योजना चक्र, समावेशी, सरोकारवाला	योजना शाखा/वडा कार्यालय/उपभोक्ता समिति	योजना कार्यान्वयन तहमा जनसहभागिता एकदमै न्युन भएको / नाम मात्रको जनसहभागिता भएको	योजना अपनत्वको लागि नागरिक चेतनाका साथै टेल विकास समिती र उपभोक्ता समितिहरुलाई विकास सम्बन्धी तालिमा सञ्चालन गर्नुपर्ने
पारदर्शिता तथा सूचना प्रवाह	नगरपालिका/वडा/सबै शाखा	सूचना प्रविधिको पुर्णतया प्रयोग हुन नसकेको /योजनाको सामाजिक परिक्षण गरिकाले पारदर्शिता कायम भएको	सूचना प्रविधिका बारेमा जनचेता तथा प्रयोग सम्बन्धमा अभिमुखिकरण गर्नुपर्ने /सूचनाको हकबारे नागरिक सचेतना गर्नुपर्ने
जवाफदेहिता र गुनासो व्यवस्थापन	गुनासो सुनुवाई अफिसर/कार्यालय प्रमुख,		गुनासो व्यवस्थापन बारे गुनासो सुनुवाइ अधिकारीलाई अनुशिक्षण

अनुसूची २ पालिकाको संस्थागत क्षमता (नेतृत्व तह) लेखाजोखा (नेतृत्व तहको क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा अनुसूची ३ मागमा आधारित)

क्षमता विकास क्षेत्र	भूमिका हुने प्रमुख/उपप्रमुख समिति/उपसमिति	कार्यसम्पादनलाई प्रभाव पारेको विषय	क्षमता विकासका उपायहरू
स्थानीय सभा व्यवस्थापन	नगर प्रमुख/ सभासचिव, समिति	अधिकांस सदस्यलाई सभा सञ्चालन ज्ञानको अभाव	२२ सभा सञ्चालन सम्बन्धी अत्रुशिक्षण
कार्यपालिका बैठक व्यवस्थापन र निर्णय प्रक्रिया	सभाअध्यक्ष/ सभासचिव र प्र.प्र. अ		नीति नियम निर्माण प्रकृया, बैठक सञ्चालन र निर्णय प्रक्रियाको चरणवद्ध तालिम
दूरदृष्टि र रणनीतिक (आवधिक वा गुरु वा एकीकृत) पालिका/नगर विकास योजना	नगर प्रमुख	रयानीतिक योजनातर्जुमा बारे आवश्यक क्षमताको अभाव	नगर प्रमुखलाई विभिन्न अत्रकृया र अवलोकनमा समावेश गर्नु पर्ने ।
आवश्यक ऐन कानून तर्जुमा र कार्यान्वयन	विधायन समिति	कानूनको दक्ष जनशक्तिको अभाव	कानूनको जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने
संरचना तथा व्यवस्थापन विकास	प्रमुख, समिति र कार्यपालिका		
वडा कार्यालय व्यवस्थापन	वडा अध्यक्ष र वडा समिति	सिमित बजेटका कारण पर्याप्त संरचनाको अभावमा सेवा प्रवाहमा समस्या ।	संरचना निर्माणका र वडा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक स्रोत साधनको व्यवस्थापन आवश्यक
न्यायिक समितिको कार्यप्रणाली तथा कार्य सम्पादन	उप प्रमुख/न्यायिक समिति संयोजक	नगरपालिकामा कानून सम्बन्धी जनशक्तिको अभाव	मेलमिलापकर्ता र, पदाधिकारीलाई न्याय सम्पादन सम्बन्धी आधारभुत तालिम र बेलाबेलामा कानूनी विषयमा अभिमुखिकरण गरिनुपर्ने
समिति, उपसमितिहरूको परिचालन	नगर प्रमुख, उप प्रमुख	क्षेत्राधिकार भित्रको ज्ञानको कमी	समितिको संवेदनशिलता र जिम्मेवारी बारे प्रशिक्षणको आवश्यकता भएको

सामाजिक समावेशीकरण तथा निर्णय प्रक्रियामा सहभागिता	उप प्रमुख	सकृय सहभागिता नभएको	कार्यपालिका सदस्यहरु तथा समिति उप समितीहरु लाई GESI तालिमको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने
सहकार्य, समन्वय र साझेदारीता	प्रमुख, उप-प्रमुख, वडा समिति र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	समन्वय सहकार्य भएपनि सोहि अनुरूप कार्यसफलतामा कमी	नीजि क्षेत्रसँगको साझेदारीताका लागि लगानी सम्मेलन जस्ता कार्यक्रम बनाउनु पर्ने
पारदर्शिता तथा गुनासो सुन्ने प्रणाली	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत/ गुनासो अधिकारी /उप प्रमुख, सभा		
अनुगमन तथा मूल्यांकन	प्रमुख, उप प्रमुख र प्राविधिक कर्मचारी	नतीजामुखी अनुगमन प्रणालीको विकास गर्न बाँकी भएको हुँदा अनुगमन औपचारिक मात्र भयो	नतीजामुखी अनुगमन प्रणालीको विकास गर्नुपर्ने
संस्थागत मूल्य तथा मान्यता	प्रमुख कार्यपालिका/कर्मचारी सबै/नगर सभा सदस्य		

अनुसूची ३ आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकता पहिचानका फारम (अनुसूचि ५ मा आधारित)

(क) नगरपालिकाको अधिकारको उपयोगको अवस्था

गाउँ/नगरपालिकाको अधिकार	उपयोग भए/नभएको	जनशक्ति भए/नभएको
(क) एकल अधिकार क्षेत्र		
नगर प्रहरी	भएको	जनशक्ति नभएको तर कार्यविधि तयार भएको
सहकारी संस्था	भएको	भएको
एफ.एम. संचालन	भएको	भएको
स्थानीय कर, सेवा शुल्क, दस्तुर	भएको	भएको
स्थानीय सेवा व्यवस्थापन	भएको	भएको
स्थानीय तथ्यांक र अभिलेख व्यवस्थापन	भएको	भएको
स्थानीय स्तरका विकास आयोजना तथा परियोजना	भएको	भएको
आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा	भएको	भएको
आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई	भएको	भएको
स्थानीय बजार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता	भएको	भएको
स्थानीय सडक, ग्रामिण सडक, कृषि सडक र सिँचाइ	भएको	भएको
नगरसभा, मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन	भएको	भएको
स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन	भएको	भएको
जग्गाधनी दर्ता प्रमाणपुर्जा वितरण	नभएको	नभएको (भूमि ईकाई कार्यरत)
कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, पशु स्वास्थ्य, सहकारी	भएको	भएको
ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र अशक्तहरूको व्यवस्थापन	भएको	भएको
बेरोजगारको तथ्यांक संकलन	भएको	तथ्यांक शंकलन हुँदै गरेको े
कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रण	भएको	भएको

खानेपानी, साना जलविद्युत् आयोजना, वैकल्पिक ऊर्जा	भएको –बैकपिल्क उर्जामा शोलार	भएको
विपद् व्यवस्थापन	भएको	भएको
जलाधार, वन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण	सामान्य निगरानी भएको	
भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास	हुँदै गरेको	भएको
(ख) साझा अधिकारबाट प्राप्त अधिकार		
खेलकुद र पत्रपत्रिका	भएको	भएको
स्वास्थ्य	भएको	भएको
विद्युत्, खानेपानी तथा सिंचाइ जस्ता सेवाहरू	भएको	भएको
वन, जंगल, वन्यजन्तु, चराचुरूङ्गी, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण तथा जैविक विविधता	हुँदै गरेको	नभएको व्यवस्थापन गर्नु पर्ने
सामाजिक सुरक्षा र गरीबी निवारण	भएको	नभएको
व्यक्तिगत घटना, जन्म, मृत्यु, विवाह र तथ्याङ्क	भएको	भएको
स्थानीयस्तरमा पुरातत्व, प्राचीन स्मारक र संग्रहालय संरक्षण, संवर्द्धन र पुनर्निर्माण	भैरहेको	भएको
सुकुम्बासी व्यवस्थापन	नभएको	नभएको तर भूमि ईकाई कार्यरत
प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी	पाएको	
सवारी साधन अनुमति	नभएको	नभएको
संघसंस्था दर्ता तथा नवीकरण	भएको	भएको
भूमि व्यवस्थापन	नभएको	नभएको भूमि ईकाई कार्यरत
सञ्चार सेवा	स्थानीय स्तरको भएको	
यातायात सेवा	नभएको	
घरेलु तथा साना उद्योग	भएको	भएको

(ख) ऐन, नियम, विधि र प्रणालीको स्थापनाको अवस्था

बाणगङ्गा नगरपालिका कार्यपालिकाबाट स्वीकृत तथा पारित ऐन, नियमावली, कार्यविधि तथा निर्देशिकाहरू				
सि.नं.	ऐन, नियमावली, कार्यविधि, निर्देशिका	कार्यपालिका/ सभाबाट पारित	स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित मिति	कै.
१	बाणगङ्गा नगरपालिकाको आर्थिक ऐन-२०७४	२०७४/०५/१९	२०७४/०५/२०	
२	बाणगङ्गा नगरपालिकाको विनियोजन ऐन-२०७४	२०७४/०५/१९	२०७४/०५/२०	
३	न्यायिक समितिले उजुरीको कारवाही किनारा गर्दा अपनाउनु पर्ने कार्यविधिका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन-२०७४	२०७४/१२/०९	२०७४/१२/२८	
४	प्रशासकीय कार्यविधि नियमित गर्न बनेको ऐन-२०७४	२०७४/१२/०९	२०७४/१२/२८	
५	आर्थिक कार्यविधि नियमित तथा व्यवस्थित गर्न बनेको ऐन-२०७४	२०७४/१२/०९	२०७४/१२/२८	
६	बाणगङ्गा नगरपालिकाको कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन-२०७४	२०७४/१२/०९	२०७४/१२/२८	
७	बाणगङ्गा नगरपालिकाको सहकारी ऐन- २०७४	२०७४/१२/०९	२०७४/१२/२८	
८	बाणगङ्गा नगरपालिकाको शिक्षा ऐन- २०७४	२०७४/१२/०९	२०७४/१२/२८	
९	बाणगङ्गा नगरपालिकाको विनियोजन ऐन- २०७५	२०७५/०३/१७	२०७५/०३/२५	
१०	बाणगङ्गा नगरपालिकाको आर्थिक ऐन-२०७५	२०७५/०३/१७	२०७५/०३/२५	
११	विपत जोखिम न्यूनिकरण तथा विपत व्यवस्थापन गर्न बनेको ऐन, २०७५	२०७५/०३/१७	२०७५/०३/२५	
१२	अनाथ तथा जोखिमयुक्त बालबालिकाका लागि सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम संचालन कार्यविधि-२०७५	२०७५/०३/१७	२०७५/०३/२५	
१३	बाणगङ्गा नगरपालिकाको निर्णय वा अधिकार पत्रको प्रमाणीकरण कार्यविधि नियमावली-२०७५	२०७४/०४/२५	२०७४/१२/२८	
१४	बाणगङ्गा नगरपालिकाको बैठक कार्यविधि-२०७४	२०७४/०४/२५	२०७४/१२/२८	
१५	बाणगङ्गा नगरपालिकाको पदाधिकारीहरूको आचर संहिता-२०७४	२०७४/०४/२५	२०७४/१२/२८	
१६	बाणगङ्गा नगरपालिकाको कार्यविभाजन नियमावली-२०७४	२०७४/०५/०३	२०७४/१२/२८	
१७	बाणगङ्गा नगरपालिकाको कार्यसम्पादन नियमावली-२०७४	२०७४/०५/०३	२०७४/१२/२८	
१८	बाणगङ्गा नगरसभा बैठक संचालन सम्बन्धी कार्यविधि-२०७४	२०७४/०५/१९	२०७४/१२/२८	
१९	विषयगत समितिहरूको गठन सम्बन्धी कार्यविधि-२०७४	२०७४/०५/१८	२०७४/१२/२८	
२०	टोल विकास समिति गठन सम्बन्धी कार्यविधि-२०७४	२०७४/०६/३०	२०७४/१२/२८	
२१	बाणगङ्गा नगरपालिकाको विपद् व्यवस्थापन कोष संचालन कार्यविधि-२०७४	२०७४/११/२८	२०७४/१२/२८	
२२	बाणगङ्गा नगरपालिकाको मर्मत संभार कोष संचालन कार्यविधि-२०७४	२०७४/११/२८	२०७४/१२/२८	
२३	बाणगङ्गा नगरपालिकाको उपभोक्ता समिति संचालन सम्बन्धी कार्यविधि-२०७४	२०७४/११/२८	२०७४/१२/२८	
२४	पचास/ पचास लागत सहभागितामा सडक कालोपत्रे योजना संचालन सम्बन्धी कार्यविधि-२०७४	२०७४/११/२८	२०७४/१२/२८	
२५	बाणगङ्गा राजपत्र प्रकाशन सम्बन्धी कार्यविधि-२०७४	२०७४/१२/०५	२०७४/१२/२८	
२६	बाणगङ्गा नगरपालिकाको शिक्षा नियमावली-२०७४	२०७४/१२/०९	२०७४/१२/२८	
२७	बाणगङ्गा नगरपालिकाको बजार अनुगमन निर्देशिका- २०७५	२०७५/०३/०९	२०७५/०३/२५	
२८	घ वर्गको निर्माण व्यवसायी इजाजत पत्र सम्बन्धी कार्यविधि- २०७५	२०७५/०३/०९	२०७५/०३/२५	
२९	सम्पत्तिकर व्यवस्थापन कार्यविधि- २०७५	२०७५/०३/०९	२०७५/०३/२५	

३०	बाणगङ्गा नगरपालिकाको कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन भत्ता उपलब्ध गराउने कार्यविधि- २०७५	२०७५/०८/२४	२०७५/०८/३०	
३१	स्वास्थ्य तथा सरसफाई कार्यविधि- २०७६	२०७६/०२/०५	२०७६/०२/०७	
३२	प्राईभेट फर्म दर्ता सम्बन्धी ऐन- २०७६	२०७६/११/०७	२०७६/११/१०	
३३	स्थानीय वातावरण तथा प्राकृतिक स्रोत संरक्षण ऐन – २०७६	२०७६/११/०७	२०७६/११/१०	
३४	स्थानीय तहको कर तथा गैरकर राजस्व सम्बन्धी ऐन- २०७६	२०७६/११/०७	२०७६/११/१०	
३५	न्यायिक समितिले उजुरीको कारवाही किनारा गर्दा अपनाउनु पर्ने कार्यविधिका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन- २०७४ (संशोधन २०७६)	२०७६/११/०७	२०७६/११/१०	
३६	सामुदायिक विद्यालयमा करारमा शिक्षक छनोट सम्बन्धी कार्यविधि- २०७६	२०७६/०१/३१	२०७६/०२/०१	
३७	यान्त्रिक उपकरण संचालन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका- २०७६	२०७६/११/०७	२०७६/११/१०	
३८	एम्बुलेन्स सञ्चालन निर्देशिका- २०७६	२०७६/११/०७	२०७६/११/१०	
३९	अटोरिक्सा, ईरिक्सा संचालन सम्बन्धी कार्यविधि- २०७६	२०७६/११/०७	२०७६/११/१०	
४०	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको लागि परिचय-पत्र वितरण कार्यविधि- २०७६	२०७६/११/०७	२०७६/११/१०	
४१	ज्येष्ठ नागरिक परिचय पत्र वितरण निर्देशिका- २०७६	२०७६/११/०७	२०७६/११/१०	
४२	संघसंस्था दर्ता तथा नवीकरण कार्यविधि, २०७६	२०७६/११/०७	२०७६/११/१०	
४३	स्थानीय समूह गठन तथा परिचालन सम्बन्धी कार्यविधि- २०७६	२०७६/११/०७	२०७६/११/१०	
४४	व्यवसाय दर्ता सम्बन्धी कार्यविधि- २०७६	२०७६/११/०७	२०७६/११/१०	
४५	असङ्गठित क्षेत्रमा कार्यरत श्रमिक वर्ग तथा असहायहरूलाई उपलब्ध गराउने राहत सम्बन्धी मापदण्ड- २०७६	२०७६/१२/२०	२०७६/१२/२१	
४६	पूर्ण संस्थागत प्रसुति सेवा (No Home Delivery) प्रोत्साहनका लागि निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवा संचालन कार्यविधि २०७७	२०७७-०४-३२	२०७७/०५/०२	
४७	बाणगङ्गा न.पा. संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि, २०७७	२०७७-०४-३२	२०७७/०५/०२	
४८	बाणगङ्गा न.पा.को मेलमिलाप कार्यसंचालन कार्यविधि, २०७६	२०७७/०६/२८	२०७७/०६/२८	
४९	नगर प्रहरी संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७७	२०७७/०६/२८	२०७७/०६/२८	
५०	सहकारी संस्था एकीकरण सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७	२०७७/०६/२८	२०७७/०६/२८	
५१	बाणगङ्गा न.पा. लैंगिक हिंसा निवारण कोष सञ्चालन कार्यविधि, २०७७	२०७७/०६/२८	२०७७/०६/२८	
५२	पशुपन्छी विकास कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७७	२०७७/०८/२६	२०७७/०८/२६	
५३	पशुपन्छी विकास कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७७	२०७७/०८/२६	२०७७/०८/२६	
५४	घर बहाल कर व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७७	२०७७/०८/२६	२०७७/०८/२६	
५५	नदी तथा अन्य सार्वजनिक क्षेत्रको सरसफाई सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७	२०७७/०८/२६	२०७७/०८/२६	
५६	बाणगङ्गा न.पा.को स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन स्तरोन्नति तथा सरसफाई मापदण्ड सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७	२०७७/०८/२६	२०७७/०८/२६	
५७	बाणगङ्गा नगरपालिकाको बाल उद्धार संचालन कोष कार्यविधि, २०७७	२०७७/०८/२६	२०७७/०८/२६	
५८	बाल समूह गठन तथा सहजीकरण निर्देशिका, २०७७	२०७७/०८/२६	२०७७/०८/२६	
५९	सूचना तथा अभिलेख केन्द्रको स्थापना तथा संचालन कार्यविधि, २०७७	२०७७/०८/२६	२०७७/०८/२६	
६०	सार्वजनिक जवाफदेहिता प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७	२०७७/०८/२६	२०७७/०८/२६	
६१	टोल विकास संस्था(गठन तथा परिचालन) कार्यविधि, २०७७	२०७७/०८/२६	२०७७/०८/२६	
६२	विद्यालय समायोजन तथा दरबन्दी मिलान कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७७	२०७७/०८/२६	२०७७/०८/२६	
६३	बाणगङ्गा नगरपालिकामा करारमा कर्मचारी व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७	२०७७/१०/०६	२०७७/१०/०६	
६४	सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७६	२०७७/११/०७	२०७७/११/०९	

६५	बाणगङ्गा नगरपालिकामा प्राविधिक तथा अन्य सहयोगी स्तरका कर्मचारी करारमा व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७	२०७७/११/०७	२०७७/११/०९	
६६	जेष्ठ नागरिक सेवा, मिलन केन्द्र संचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि-२०७७	२०७७/१०/१८	२०७७/१०/२०	
६७	बाणगङ्गा न.पा.को राहत तथा विपद् व्यवस्थापन कोष संचालन (प्रथम संशोधन) कार्यविधि-२०७७	२०७७/१०/१८	२०७७/१०/२०	
६८	भवन निर्माण मापदण्ड-२०७२(संशोधन २०७७)	२०७७/१०/१८	२०७७/१०/२०	
६९	आर्थिक ऐन, २०७८	२०७८/०३/०९	२०७८/०३/२४	
७०	विनियोजन ऐन, २०७८	२०७८/०३/०९	२०७८/०३/२४	
७१	बाणगङ्गा नगरपालिकाको कर्मचारी समयोजन व्यवस्थापन सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन, २०७८	२०७८/०३/२१	२०७८/०३/२४	
७२	कृषक समूह गठन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७८	२०७८/०५/१७	२०७८/०५/३१	
७३	कृषि विकास तथा कृषि प्रसार कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७८	२०७८/०५/१७	२०७८/०५/३१	
७४	पूर्ण संस्थागत प्रसुति सेवा (No Home Delivery) प्रोत्साहनका लागि निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवा संचालन कार्यविधि २०७७	२०७८/०८/१५	२०७८/०८/१६	
७५	बाणगङ्गा नगरपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन, २०७८	२०७८/१०/०३		
७६	बाणगङ्गा नगरपालिकाको वन व्यवस्थापन सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन, २०७८	२०७८/१०/०३		
७७	सुरक्षित आप्रवासन सम्बन्धी कार्यविधि २०७८	२०७८/१२/०७	२०७८/१२/११	
७८	पूर्ण संस्थागत प्रसुति सेवा (No Home Delivery) प्रोत्साहनका लागि निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवा संचालन कार्यविधि २०७७ (संसोधन २०७९)	२०७९/०३/०९	२०७९/०३/१०	
७९	नगर खेलकूद विकास समिति सञ्चालन कार्यविधि २०७९	२०७९/०३/०९	२०७९/०३/१०	
८०	धार्मिक विद्यालय संचालन कार्यविधि, २०७९	२०७९/०३/०९	२०७९/०३/१०	
८१	आर्थिक ऐन, २०७९	२०७९/०३/१७		
८२	विनियोजन ऐन, २०७९	२०७९/०३/१७		
८३	बाणगङ्गा नगरपालिकामा साविक स्थानीय निकायबाट समयोजन भएका स्थायी कर्मचारीहरूलाई प्रोत्साहन सुविधा उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन, २०७९	२०७९/०३/२९		
८४	टोल विकास संस्था(गठन तथा परिचालन) कार्यविधि, २०७७ (संशोधन २०७९)	२०७९/०३/२९		
८५	बाली तथा पशुपन्छी बिमामा अनुदान कार्यविधि २०७९	२०७९/०५/०२	२०७९/०५/१०	
८६	छाडा पशु चौपाया कार्यविधि २०७९	२०७९/०५/०२	२०७९/०५/१०	
८७	निःशुल्क कृत्रिम गर्भाधान सेवा संचालन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७९	२०७९/०५/०२	२०७९/०५/१०	
८८	आन्तरिक लेखा परीक्षण कार्यविधि, २०७९	२०७९/०७/२५		
८९	भू-उपयोग कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७९	२०७९/०७/२५		
९०	भू-उपयोग क्षेत्र वर्गीकरण सम्बन्धी मापदण्ड, २०७९	२०७९/०७/२५		
९१	उपभोक्ता समिति सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४ (संसोधन)	२०७९/०८/१९	२०७९/०८/२३	
९२	सुरक्षित खानेपानीयुक्त समुदाय घोषणा सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९	२०७९/०८/१९	२०७९/०८/२३	
९३	भू-उपयोग क्षेत्र वर्गीकरण सम्बन्धी मापदण्ड, २०७९ (प्रथम संशोधन)	२०७९/०९/२७		

(ग) कर्मचारी तथा पूर्वाधार अवस्थाको विश्लेषण शाखाको नाम तथा वडा नं

विद्यमान शाखा	कर्मचारीहरू (तह, सेवा र संख्या)		भवन/स्थान, फर्निचर तथा मुख्य उपकरणहरू (यन्त्र— machine), सवारी साधन, सूचना प्रविधि सफ्टवेयर समेत र अन्य)	
	विद्यमान	थप आवश्यक	विद्यमान	थप आवश्यक
प्रशासन शाखा	अधिकृत ५, सहायक ५, क.अ.२, चालकहरू ७, गार्ड २, का.स. ९ स्वीपर १	नगर प्रहरी ५, फायर म्यान ३	फोटोकपी १, कम्प्युटर १, ल्यापटप २, प्रिन्टर २, दराज ४, बुकर्याक १, सोफा १, टेवल २ र ती टवल २	
आर्थिक प्रशासन शाखा	लेखा अधिकृत १, लेखापाल १, सहलेखापाल १	कम्प्युटर अपरेटर १	ल्यापटप १, डेक्सटप ३, प्रिन्टर १ र मोवायल १	ल्यापटप १ कलर प्रिन्टर १ र मोवायल १
आन्तरिक लेखा परीक्षण	छैठौँ तह १	०	ल्यापटप १, डेक्सटप १, टेवल ३ र र्याक १	०
पूर्वाधार विकास शाखा	अधिकृत सातौँ १, छैठौँ १, सहायक पाचौँ र चौथो	०	ईन्जिनियरिङ्ग उपकरण आवश्यक मात्रामा भएको	०
भवन तथा शहरी विकास शाखा	अधिकृत छैठौँ १, पाचौँ ३ र चौथो २		ल्यापटप ३, डेक्सटप १, टेवल ७ र कुर्सी ७	बाल र्याक ३ साईडमा
योजना तथा अनुगमन शाखा	अधिकृत सातौँ १ र पाचौँ १		कम्प्युटर १, प्रिन्टर १ सोफा १ कुर्सी	०
वन, वातावरण, विपद् व्यवस्थापन र फोहरमैला व्यवस्थापन				यो शाखाको स्थापना हुनु पर्ने
शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा	अधिकृत आठौँ १, सहायक पाचौँ	अधिकृत सातौँ १	कम्प्युटर २, ल्यापटप १, दराज लगायत आवश्यक मात्रामा फर्निचर	०
महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा	म.बि.नि			

सूचना प्रविधि शाखा	अधिकृत छैठौं १	०	ल्यापटप १ र प्रिन्टर कपियर सहित १	०
जनस्वास्थ्य शाखा	अधिकृत सातौं १ र छैठौं २	सहायक पाचौं १	कम्प्युटर ३, ल्यापटप २	०
आयुर्वेद औषधालय	कविराज सातौं १, वैद्य चौथो १, का.स. १ र औषधि कुटुवा १	अभ्याङ्गकर्ता १	ल्यापटप १, डेक्सटप १, प्रोजेक्टर १, प्रिन्टर १ र मो.सा. १	भवन र सचेतनाका लागि टि.भि.. १
सामाजिक सुरक्षा तथा पंजिकरण शाखा	चौथो १ फिल्ड सहायक चौथो १	पाचौं १	कम्प्युटर २, प्रिन्टर १, र टेवल १	०
संघसंस्था, सहकारी प्रवर्द्धन, पर्यटन तथा उद्यम विकास शाखा				
कृषि विकास तथा पशु सेवा शाखा	अधिकृत आठौं १, अधिकृत छैठौं २ र सहायक पाचौं १	सहायक पाचौं १	कम्प्युटर २, ल्यापटप १, प्रिन्टर २, मो.सा. १टेवल ५ र दराज ४	कम्प्युटर १, मो.सा. २, स्कुटर १, दराज १ र सोफा १
वडा कार्यालयहरु				
वडा नं १	पाचौं १, का.स.२	क.स १, प्रा. १ र स.क.अ १	२ सेट कम्प्युटर	१ सेट कम्प्युटर
वडा नं २	पाचौं २ र का.स. १	सहायक कम्प्युटर अपरेटर १, प्राविधिक १	४ सेट कम्प्युटर	प्रिन्टर २ सेट
वडा नं ३	पाचौं २ र का.स. १	सहायक कम्प्युटर अपरेटर १, प्राविधिक १	२ सेट कम्प्युटर	१ सेट कम्प्युटर
वडा नं ४	पाचौं १, चौथो १ र का.स. १	सहायक कम्प्युटर अपरेटर १, प्राविधिक १	३ सेट कम्प्युटर	१ ल्यापटप
वडा नं ५	पाचौं १ र का.स. २	सहायक कम्प्युटर अपरेटर १, प्राविधिक १	२ सेट कम्प्युटर	१ सेट कम्प्युटर
वडा नं ६	छैठौं १, चौथो १ र का.स. २	सहायक कम्प्युटर अपरेटर १, प्राविधिक १	३ सेट कम्प्युटर	१ ल्यापटप
वडा नं ७	पाचौं १, का.स.१	चौथो १ सहायक कम्प्युटर अपरेटर १, प्राविधिक १	२ सेट कम्प्युटर	१ सेट कम्प्युटर

वडा नं ८	छैठौं १, चौथो १ र का.स. २	सहायक कम्प्युटर अपरेटर १, प्राविधिक १	३ सेट कम्प्युटर	१ सेट कम्प्युटर
वडा नं ९	पाचौं २, का.स.१	सहायक कम्प्युटर अपरेटर १, प्राविधिक १	३ सेट कम्प्युटर	ल्यापटप १, कलर प्रिन्टर १
वडा नं १०	पाचौं १, का.स.१	सहायक कम्प्युटर अपरेटर १, प्राविधिक १	२ सेट कम्प्युटर	ल्यापटप १, कलर प्रिन्टर १
वडा नं ११	पाचौं १, चौथो १ र का.स.१	सहायक कम्प्युटर अपरेटर १, प्राविधिक १	२ सेट कम्प्युटर	१ सेट कम्प्युटर र कलर प्रिन्टर १

(घ) नयाँ अवधारणा, नीति तथा सूचना प्रविधिको उपयोगको अवस्था (प्र. प्र.अ. वा कुनै जिम्मेवार कर्मचारी बाट)

अवधारण, नीति तथा सूचना प्रणाली	हालको अवस्था	अब के गर्ने
राजस्व सुधार योजना तथा राजस्व प्रक्षेपण	तयार भएको	
आवधिक रणनीतिक योजनाहरू	तयार भएको	
गुरु योजनाहरू	नबनेको	बनाउँनु पर्ने
मध्यावधि खर्च संरचना	छैन	बनाउँनु पर्ने तर प्रकृत्यामा छ ।
वार्षिक बजेट तर्जुमा प्रणाली	तयार भएको	
नतिजामुखी अनुगमन प्रणालीको स्थापना	हाल छैन	बनाउँनु पर्ने
लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति	तयार छैन	बनाउँनु पर्ने
उत्थानशीलता (आर्थिक, विपद्, निर्माण, सामाजिक आदि)	छैन	बनाउँनु पर्ने
जलवायु परिवर्तन तथा कार्वन उत्सर्जन न्यूनीकरण	छैन	बनाउँनु पर्ने
निर्माण मापदण्ड तथा भवन संहिता	छ	
सूचना प्रविधि तथा सफ्टवेयरहरू (सुत्र, राजस्व, घटना दर्ता, इ-विडिङ् आदि)	सबै सूचना प्रविधिका सफ्टवेयर सञ्चालन भएको	
उत्तरदायित्वका संयन्त्रहरू तथा उपयोग	छ	
फोहरमैला व्यवस्थापन	भएको	
आर्थिक विकास र निजी क्षेत्रसँगको साझेदारी अपाङ्गमैत्री कार्यस्थानको यवस्था आदि ।	आवधिक योजनाले लक्षित गरेको	
अपाङ्गमैत्री कार्यस्थलको व्यवस्था	कार्यालयमा लिफ्टको व्यवस्था गरी आवत जावत सहज बनाएको	

अनुसूची ४ स्थानीय सरकारको विद्यमान मानव संशाधनको क्षमता लेखाजोखा फाराम (शाखागत रूपमा अनुसूचि ८) (सबै शाखा र वडा कार्यालय बाट)

शाखाको नाम तथा वडा नं	पदीय जिम्मेवारी	कार्यविवरण अनुसार गर्नुपर्ने मुख्य कार्यहरू	कार्यसम्पादनमा देखिएका कठिनाइहरू	विद्यमान ज्ञान, सीप र दक्षता (स्वमूल्याङ्कन)			ज्ञान, सीप र दक्षता वृद्धिका लागि अपेक्षा गरिएको क्षमता विकास कार्यक्रम (विषयवस्तु)
				उच्च	मध्यम	न्यून	
प्रशासन शाखा	प्रशासन शाखा प्रमुख अधिकृत सातौँ	कार्यालयमा प्राप्त पत्र मध्ये माथिल्लो अधिकारीलाई जानकारी गराउनुपर्ने बाहेकका पत्र, निवेदनहरू प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको आदेश एवं निर्णय बमोजिम गर्ने, कर्मचारीहरूको हाजिरी, उपस्थिति, समयपालन, नियमितता, अनुशासनको नियमन गर्ने, रिक्त दरबन्दी पदपूर्तिको लागि माग आकृति फारम भरी पेश गर्ने, लोकसेवा आयोगबाट सिफारिस भई आएका कर्मचारीहरूको नियुक्तिको लागि प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतसँग पेश गर्ने, कर्मचारीहरूलाई तोकिए बमोजिमको कार्यसम्पादन फारम भर्न लगाउने र पेश गर्ने, नियमित रूपमा स्टाफ मिटिङ (सुशासन बैठक) राख्न व्यवस्था मिलाउने, नगरसभा, कार्यपालिका तथा अन्य विभिन्न बैठकहरूबाट भएका निर्णयहरू अभिलेख गरी राख्ने, वडाहरूबाट प्रमाणित भई कन्सुलर विभागमा Verify गरी पठाउनुपर्ने कागजातहरूको Verification गर्ने, सरुवा, काज, कामकाज, पदस्थापन सम्बन्धमा भएका निर्णयानुसार पत्राचार गर्ने, सूचनाको हक बमोजिम सार्वजनिक गर्नुपर्ने विवरण प्रकाशित गर्न तयारीका लागि शाखाहरूसँग समन्वय गर्ने, नगर कार्यपालिका र नगरसभाबाट स्वीकृत भएका कानूनहरू राजपत्रमा प्रकाशित गरी अभिलेख राख्ने ।	संगठन व्यवस्थापन सभै भएकोमा सो अनुकुल कार्य भारका आधारमा कर्मचारी व्यवस्थापनमा समस्या	✓			विषयसँग सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम
योजना शाखा तथा अनुगमन आखा	शाखा प्रमुख (अधिकृत सातौँ)	नगरको नीति तथा कार्यक्रम, योजना तर्जुमा, योजना कार्यान्वयन र योजनाको अनुगमन तथा फरफारक गर्न प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष पेश गर्ने, कार्यपालिकाबाट निर्णय गराउनुपर्ने संघीय तथा प्रदेश समपुरक, विशेष योजनाहरू निर्णय गराउन पेश गर्ने र निर्णय भएका योजनाहरूलाई सम्बन्धित निकायमा निर्धारित समयभित्रै पठाउने व्यवस्था मिलाउने, विपद्, दैवि प्रकोप नियन्त्रण गर्न सक्ने तथा क्षती न्यून हुने गरी पूर्वतयारीका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने र आवश्यक सामग्रीहरूको व्यवस्थापन गर्ने, विपद् व्यवस्थापन समितिको सदस्य सचिवको रूपमा काम गर्ने, योजना	सफ्टवेयर समयानुकुल अपडेट नहुनु		✓		योजना तर्जुमा र नतीजामा आधारित अनुगमन प्रणाली स्थापना बारे तालिम सफ्टवेर संचालन तालिम

		<p>तर्जुमा देखि कार्यान्वयन र फरफारक सम्मको कार्यको लागि उपभोक्ता समितिहरूलाई अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, योजनाहरू समयमै कार्यान्वयन हुने गरी सम्झौता गर्ने, अनुगमन गर्ने/गराउने र बिल भरपाई चेकजाँच गरी भुक्तानीको लागि पेश गर्ने, क्षेत्रगत योजनाहरूको परिमाणगत रूपमा अभिलेख राख्ने र प्राथमिकता दिनुपर्ने योजनाहरूलाई योजना तर्जुमा पूर्व पूर्वाधार विकास समितिमा छलफल गराउने, पूर्वाधार विकास समितिको सदस्य सचिवको रूपमा काम गर्ने, खरिद समितिको संयोजकको रूपमा कार्य गर्ने, मूल्याङ्कन समितिको सदस्य सचिवको रूपमा कार्य गर्ने, नगर प्रमुख, नगर उपप्रमुखसँग योजना कार्यान्वयनको विषयमा आवश्यक समन्वय गर्ने, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले लगाए अन्याएका काम गर्ने ।</p>				
आर्थिक प्रशासन शाखा	लेखा शाखा प्रमुख अधिकृत सातौँ	<p>प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतबाट प्राप्त अख्तियारी बमोजिम नगरपालिकामा हुने सबै खाताहरू सञ्चालन गर्ने, कानून बमोजिम निर्धारित समयमा वित्तिय प्रगति सम्बन्धित निकायमा पठाउने, बजेट सीमा निर्धारण, बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयनमा सहयोग गर्ने, सञ्चित कोष तथा आकस्मिक कोषको व्यवस्थापन गर्ने, लेखा व्यवस्थापन, खर्च राजश्व, धरौटी, कार्य संचालन कोष तथा अन्य सरकारी कोष तथा सम्पत्तिको प्रतिवेदन अद्यावधिक गर्ने / गराउने, नगरको वित्तिय अनुशासन कायम गर्न सुधारका उपायहरू सहितको प्रस्ताव पेश गर्ने साथै आर्थिक प्रशासन विषयमा मागिए बमोजिम राय परामर्श पेश गर्ने, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउन कार्य योजना बनाउने र आवश्यक कानून निर्माण गर्न प्रस्ताव पेश गर्ने, कारोवारको लेखाङ्कन, नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन, राजश्व तथा व्ययको अनुमान, बेरुजु फरछयौट गर्न व्यवस्था मिलाउने, नगरपालिकामा प्राप्त हुने सबै आन्तरिक आम्दानीहरू नियमित र व्यवस्थित गरी आम्दानी बाँच्ने, अभिलेख राख्ने र बैंक दाखिला गरी आय श्रेस्तालाई दुरुस्त राख्ने व्यवस्था मिलाउने र सोको नियमित अनुगमन गर्ने गराउने ।</p>	विद्युतीय प्रणाली सहज नहुने, सार्वजनिक खरिदको ज्ञानमा कमी, बजेट तथा कार्यक्रम अधिक भई कार्यान्वयन असहज		✓	सार्वजनिक लेखा, कर सम्बन्धी विद्युतीय प्रणालीको ज्ञान, सार्वजनिक खरिद प्रकृयाको ज्ञान
आ.ले.प. शाखा	अधिकृत छैटौँ	<p>नगरपालिका र अन्तर्गतका कर्मचारीहरूको तलबी प्रतिवेदन पारित गरी अभिलेख राख्ने, आर्थिक प्रशासन शाखासँग समन्वय गरी आम्दानी तथा खर्च र सेवा प्रवाहको आन्तरिक लेखा परीक्षण गरी नियमानुसार प्रतिवेदन पेश गर्ने, बेरुजु फरछयौटको लागि पहल गर्ने, बेरुजु न्यूनिकरण गर्दै लैजाने, नगर सभामा प्रस्तुत गरिने लेखा समितिको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्न</p>			✓	अडिट सम्बन्धी बिषयबस्तुको बो तालिम

		सहयोग गर्ने, आन्तरिक लेखा परीक्षण, वार्षिक लेखा परीक्षणका प्रारम्भिक तथा अन्तिम प्रतिवेदनहरूलाई अभिलेख गरी राख्ने, आ.ले.प.पदले गर्नुपर्ने कामका अतिरिक्त प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले दिएका अन्य जिम्मेवारीहरू वहन गर्ने, कार्यालयमा वित्तीय अनुशासन कायम गर्न आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउन कार्ययोजना बनाउने र आवश्यक कानून निर्माण गर्न प्रस्ताव पेश गर्ने ।				
पूर्वाधार विकास शाखा	शाखा प्रमुख (इन्जिनियर अधिकृत सातौं)	नगरसभाबाट स्वीकृत तथा संघ तथा प्रदेशबाट हस्तान्तरित योजनाहरूको लागत ईस्टिमेट गर्ने, खरिद प्रकृया अवलम्बन गरी गुणस्तरीय निर्माण कार्य गराउने, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन पेश गर्ने, अन्य प्राविधिक सहायक कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गर्ने र जिम्मेवारी तोक्ने, पूर्वाधार विकास र व्यवस्थापनको लागि आवश्यक पर्ने कानून स्वीकृतको लागि पेश गर्ने, मध्यकालिन खर्च संरचना तयार गरी स्वीकृत गराउन अन्य शाखाहरूसँग समन्वय गर्ने, स्वीकृत ठूला योजनाहरूको सर्वे डिजाइन तथा डि.पि.आर. तयार गर्ने गराउने, नगरपालिकामा संचालन गरिने विभिन्न योजनाको IEE र EIA सर्वे लगाए तका कार्यहरूमा समन्वय गर्ने गराउने, ठेक्का प्रकृयाद्वारा सम्पादन गरिने निर्माण कार्यको ठेक्का व्यवस्थापन गर्ने, ठेक्का कार्यको परिमाण नापजाँच गर्ने, स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार वार्षिक खरिद गुरुयोजना/खरिद योजना तयारका लागि सहयोग गर्ने, ठेक्का व्यवस्थापनका लागि आवश्यक कागजातहरू तयार गर्ने र ठेक्का व्यवस्थापनको अन्य प्रक्रियाहरूमा सहयोग गर्ने, प्राविधिक शाखाबाट त्रैमासिक, अर्धवार्षिक र वार्षिक रुपमा पेश गर्नुपर्ने प्रतिवेदनहरू तयार गरी पेश गर्ने ।	कार्यालयमा आधुनिक प्रविधि मैत्रीहुन नसक्नु, आवश्यक उपकरणको अभाव		✓	नतीजामूख अनुगमन बारे तालिम विभिन्न चरणमा क्षमता विकास तालिम सफ्टवेयर सम्बन्धी तालि, भवन संहिता बारे तालिम
भवन तथा शहरी विकास शाखा	अधिकृत छैटौं	मापदण्ड बमोजिम भवन संरचनाहरू निर्माण हुन आवश्यक व्यवस्था मिलाउने, स्वीकृत मापदण्ड बमोजिम घरनक्सा पास तथा अभिलेखिकरण गर्ने, भवन तथा संरचनाहरूको अभिलेख राख्ने र घरनम्बरीडको माध्यमबाट सेवा सञ्चालन हुने व्यवस्था मिलाउने, विपद व्यवस्थापन तथा जोखिम न्यूनिकरणका कार्यहरूमा सहजीकरण गर्ने गराउने, वातावरणमैत्री नगर निर्माणका साथै Clean and Green City निर्माणका लागि आवश्यक कार्य गर्ने गराउने, फोहरमैला व्यवस्थापनमा नगरलाई आवश्यक सहयोग गर्ने, शहरी पूर्वाधार विकासका लागि यातायात गुरुयोजना तर्जुमा,	भवन संहिता र Structural Analysis मा घरनक्सा पास अनुमति		✓	भवन संहिता र Structural Analysis मा तालिम

		यातायात सम्बन्धी निति, नियम, मापदण्ड निर्धारण तथा नियमन गर्ने गराउने, राष्ट्रिय शहरी विकास नीति अनुरूप नगरपालिकाको भू-उपयोग नक्शा तयार गर्ने, भू-उपयोग योजना, भौतिक विकास योजना, नगर यातायात गुरुयोजना तर्जुमा र कार्यान्वयनको व्यवस्था गर्ने गराउने, नगरको वस्तुगत विवरण, भौगोलिक सूचना प्रणाली, स्रोत नक्शा आदि तयार तथा अद्यावधिक गर्ने गराउने, एकीकृत शहरी विकासको अवधारणा अनुरूप नगर विकासको लागि प्रचलित कानून तथा नीति अनुरूप मापदण्ड तयार गरी पेश गर्ने ।				
वन, वातावरण, विपद् व्यवस्थापन र फोहरमैला व्यवस्थापन	O & M Survey बाट यो शाखा र दरबन्दी व्यवस्था भएको तर कार्यान्वयन हुन बाँकी रहेको					शाखा स्थापना गरी दरबन्दीको व्यवस्था गर्नु पर्ने
सूचना प्रविधि शाखा	सूचना प्रविधि अधिकृत छैटौँ	सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमा आधारित तथ्यांक व्यवस्थापन, अभिलेख तथा नियमन अभिलेख व्यवस्थापनमा नविनतम सूचना प्रविधिको प्रयोग, अन्य शाखाका कर्मचारी लाई सूचना प्रविधि बारे सहजिकरण गर्ने	अलग्गै कार्यकक्षको अभाव स्थानीयमा विद्युतिय साक्षरताको कमी		✓	
शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा	शिक्षा अधिकृत आठौँ	नगरपालिका भित्रका सबै विद्यालय, शिक्षक तथा विद्यार्थीहरूको वार्षिक अभिलेख राख्ने, IEMIS- एकिकृत शिक्षा व्यवस्थापन सूचना प्रणाली अद्यावधिक गर्ने, विद्यालयहरूको आन्तरिक तथा वार्षिक लेखा परीक्षण गराउने, कानून अनुसार विद्यालय व्यवस्थापन समितिको गठन तथा पुनःगठन गर्ने, शिक्षकहरूको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन फारम समयमै मूल्याङ्कन गरी सम्बन्धित निकायमा पठाउने तथा शिक्षक कर्मचारीहरूको सम्पत्ति विवरण भरी भराई समयमै सम्बन्धित निकायमा पेश गर्न लगाउने, शिक्षा क्षेत्रमा भएका वेरुजुहरूलाई समयमै फछ्यौट गर्न पेश गर्ने, शिक्षकहरूको तलवी प्रतिवेदन पारित गराई अभिलेख राख्ने, अवकाश हुने शिक्षकहरूलाई अवकाश सम्बन्धी कार्य गर्न सहयोग गर्ने, नगरको शैक्षिक गुणस्तर कायम हुने गरी व्यवस्थापन गर्ने, विद्यालयलाई प्रविधिमैत्री,	समयानुकूल पाठ्यक्रम नहुन, विद्यार्थी प्रोत्साहनका लागि पर्याप्त छात्रवृत्तिको अभाव, शिक्षकहरूमा ICT ज्ञानको अभाव		✓	शिक्षा सम्बन्धमा नीति नियम योजना निर्माण सम्बन्धित तालिम, शिक्षकहरूलाई ICT तालिम

		<p>अपाङ्गमैत्री, बालमैत्री, वातावरणमैत्री बनाउने विषयमा आवश्यक पहल गर्ने, शिक्षाको गुणस्तर कायम गर्न अनुगमन तथा नियमन गर्ने, परीक्षा संचालन गर्न आवश्यक व्यवस्थापन गर्न सहयोग गर्ने</p> <p>सबै विद्यालयहरूको SEE र BLE नतिजाको अभिलेख गरी राख्ने, विद्यालयहरूलाई तुलनात्मक सुझाव दिने, नतिजामा सुधारात्मक देखिएमा पुरस्कृत गर्ने, खेलकुदलाई विकास गर्दै लैजान र सफल र दक्ष खेलाडीहरू उत्पादन गर्न आवश्यक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।</p>	स्थानीय स्तरमा संचालन गर्ने कार्यको नीति नियम योजना निर्माण सम्बन्धी कार्यमा ज्ञानको कमी				
महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण ईकाई	म.बि.नि को जिम्मेवारी	<p>लक्षित वर्गमाका लागि कार्यक्रम तर्जुमा, स्वीकृत कार्यक्रमो संज्ञौता, अपाङ्ग तथा जेष्ठ नागरिक को परिचयपत्र वितरण आदि</p>	<p>कागजात नमिले पनि सम्झौता गर्न दवाव आउँने । अपाङ्गता परिचय पत्र वितरणमा निर्देशनको अस्पष्टता</p>		✓		<p>लक्षित समुदायको विकासका लागि आवश्यकता सतरीकरणबारे तालिम, अवलोकन भ्रमण</p>
स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य संयोजक अधिकृत ...	<p>आधारभूत स्वास्थ्य तथा पारिवारिक सरसफाई सम्बन्धी नीति, नियम, मापदण्ड, कार्ययोजना तर्जुमा कार्यान्वयन तथा नियमन सम्बन्धी कामहरू गर्ने गराउने,</p> <p>आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको सञ्चालन तथा प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने गराउने, अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी, आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र, शहरी स्वास्थ्य क्लिनिकहरूको अनुगमन, नियमन र प्रदान गरिएका सेवाहरूको अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने र संस्थाहरूबाट हुने सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउने, सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा आवश्यक औषधिको पूर्व अध्ययन गरी आवश्यकता अनुसार व्यवस्थापन गर्ने, नगरभित्र सञ्चालित औषधी पसल, ल्याव, अस्पताल, क्लिनिक आदीको व्यवसाय दर्ता तथा नविकरण कार्य गर्ने,</p> <p>स्वास्थ्य संस्थाहरूमा कार्यरत कर्मचारीहरूको पारिश्रमिक, तलव भत्ता तथा अन्य सुविधा समयमै उपलब्ध हुने गरी स्रोत निश्चित गर्ने नभएमा सम्बन्धित निकायमा माग गरी व्यवस्थापन गर्ने, संघ तथा प्रदेशबाट प्राप्त</p>	उच्च स्तरीय ल्याव नहुनु	✓			

		शासर्त तर्फका कार्यक्रमहरूलाई कार्यान्वयन गर्ने, महामारीहरूको नियन्त्रणका लागि आवश्यक कार्यक्रम गर्ने ।					
कृषि तथा पशुसेवा शाखा	कृषी अधिकृत आठौँ	कृषिजन्य प्राकृतिक प्रकोप तथा महामारी रोगको नियन्त्रण, उच्च मुल्ययुक्त कृषि जन्य वस्तुको प्रवर्द्धन, विकास तथा बजारीकरण, कृषि विउविजन नश्रू, मलखाद र रसायनतथा औषधीहरूको आपूर्ति उपयोग र नियमन, पशुपन्छी जन्य प्राकृतिक प्रकोप तथा महामारी रोगको नियन्त्रण पशु आहारको गुणस्तर नियमन, पशुवधशाला र शितभण्डारको व्यवस्थापन र नियमन ।	प्राविधिक जनशक्तिको अभाव र न्युन बजेट जग्गा खण्डिकरणले चाक्ला बाली विकास गर्न समस्या भएको		✓		खरिद ऐन तथा विषयगत संक्षमता विकास तालिम
सामिजिक सुरक्षा तथा पंजिकरण शाखा	सहायक चौथो	व्यक्तिगत घटनाहरूको दर्ता र दर्ता विवरण केन्द्रमा पठाउने	प्राप्त तथ्याँकलाई डिजिटलाईज गर्ने ज्ञानको अभाव		✓		प्राप्त तथ्याँकलाई डिजिटलाईज गर्ने तालिम
रोजगार सेवा केन्द्र	रोजगार संयोजक	बेरोजगारको तथ्याँक संकलन र व्यवस्थापन तथ्याँक अद्यावधि र प्रसारण, आन्तरिक रोजगारी सर्जिना	बास्तविका बेरोजगार पहिचान मा समस्या, कर्मचारी कमी, बजेट अभाव		✓		स्थानीय स्तरमा रोगारी सर्जिना बारे तालिम
संघसंस्था, सहकारी प्रवर्द्धन, पर्यटन तथा उद्यम विकास शाखा	उद्यम विकास कार्य	स्थानीय स्रोत र साधनमा आधारित लघु घरेलु तथा साना उद्यमहरू स्थापना र स्रोन्नती तथा उत्पादनको बजारिकरणमा सहजिकरण	आर्थिक अभाव		✓		MIS System उपयोग बारे तालिम
आयुर्वेद औषधालय	कबिराज	आयुर्वेदिक उपचार, व्यवस्थापन	आयुर्वेदमा जनचासो कम		✓		पूर्व कर्म र आयोग बारे तालिम
नगरपालिकाका सबै ११ वटा वडाहरू	वडा सचिव र सहयोगी	वडा स्तरिय तथ्याँकन संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने, वडाका विकास निर्माणका योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा आवधिक प्रगति समिक्षा गर्ने, अभिलेख व्यवस्थापन, सिफारिस तथा प्रमाणित गर्ने	क्षमता विकास तालिमको अभाव		✓		एकिकृत विकास तथा तथ्याँक व्यवस्थापन तालिम

			विभिन्न शाखाविच समन्वयको अभाव र कार्यालयलाई सूचना प्रविधिमैत्री बनाउन नसक्नु				
--	--	--	---	--	--	--	--

अनुसूची ५ स्थानीय सरकारको विद्यमान मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा फाराम (विषयक्षेत्रगत र शाखागत रूपमा अनुसूचि ९) (सबै शाखा र वडा कार्यालयबाट)

क्षमता विकासका क्षेत्र	प्रशिक्षण/ अभिमुखीकरण/ अन्तरक्रिया/ अन्य	कार्यक्रम किन आवश्यक परेको हो ?	कार्यक्रम कसका लागि (कृपया ठीक चिन्ह लगाउनु होला, एक भन्दा बढी पनि हुन सक्दछ)					अपेक्षित उपलब्धि	समय अवधि	कार्यक्रम सञ्चालन गर्न उपयुक्त महिना
			कार्यपालिका पदाधिकारी	वडा समितिका अध्यक्ष तथा सदस्यहरू	कर्मचारीहरू (कुन स्तरका कर्मचारी)	वडा कार्यालयका कर्मचारीहरू	अन्य (खुलाउने)			
स्थानीय शासनसम्बन्धी नीति, कानून र सार्वजनिक प्रशासन	प्रशिक्षण	सेवा प्रवाहमा सहजता	✓ २२ जना	✓ ४४ जना	✓ सबै अधिकृतहरू ३० जना	✓ २२ जना		स्थानीय शासन सञ्चालनमा सहजता	७ दिन	भाद्र, असोज
स्थानीय न्यायिक तथा मध्यस्थता	प्रशिक्षण	न्यासम्पादनका लागि	✓ ३ जना	०	✓ न्यायिक समिति हेर्ने २ जना		मेलमिलाप कार्यकर्ता ५०	स्थानीय झै झगडा मिलाउन सक्षम	४८ घन्टा	पुष, माघ
नतिजामा आधारित योजना तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणाली	अभिमुखीकरण	योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा मुल्याङ्कनबारे ज्ञान हासिल गर्न	✓ २२ जना	✓ ४४ जना	✓ योजना र प्राविधिक शाखाका कर्मचारी १०	✓ ११ जना सचिव		योजना चक्र तथा मुल्याङ्कन प्रणालीमा सहजता	३ दिन	भाद्र, असोज
शहरी भू-उपयोग योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	तालिम	नीति निर्माण गर्न			✓ योजना र प्राविधिक शाखाका कर्मचारी लगायत अन्य अधिकृत २२ जना				३ दिन	साउन
शहरी भवन संहिता	तालिमा	भवन संहिता निर्माण गर्न			✓ योजना र प्राविधिक शाखाका कर्मचारी ५ जना			शहरी विकासको अवधारणाबारे ज्ञान	३ दिन	साउन
कार्यालय व्यवस्थापन तथा अभिलेख प्रणाली	प्रशिक्षण	सेवा प्रवाह				✓ २२ जना		सेवा प्रवाह	५ दिन	कार्तिक, मंसिर

सार्वजनिक र सामाजिक उत्तरदायित्व जवाफदेहिताका अवधारणा, औजारहरू र उपयोग सीप	तालिम	उत्तर दायित्व बहन हुने	✓ २२ जान	✓ ४४ जना	✓ गुनासो सुनुवाई अफिसर/शाखा प्रमुख, लगायत २५जान	✓ १२ जना			३ दिन	जहिले पनि
लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण	प्रशिक्षण	GESI बारे जान्न	✓ २२ जना		✓ महिला बालबालिका र सामाजिक विकास र अन्य शाखाका कर्मचारी १० जना	✓ ११ जना			५ दिन	कार्तिक, मंसिर
सूचना तथा ज्ञान व्यवस्थापन (Information & Knowledge Management)	प्रशिक्षण	प्राविधिक ज्ञान हासिल गर्न			✓ सूचना प्रविधि अधिकृत १ जना				५ दिन	साउन, भाद्र
नेतृत्व सीप, Team Building, द्रन्द व्यवस्थापन	अभिमुखिकरण	सिपविकास		✓ ४४ जना	✓ सबै शाखाका कर्मचारी र नगर प्रहरी समेत ३३ जना	✓ ११ जना			३ दिन	कार्तिक
स्थानीय परिप्रेक्ष्यसँग सम्बन्धित विषयहरू जस्तै: पूर्ण खोप, सरसफाई, साक्षर, बालविवाह, घटना दर्ता, र नियन्त्रणमुखी कार्य जस्तै: छुवाछुत, भेदभाव, दाइजो, छाउपडी, बोक्सी, आदि	प्रशिक्षण	विभिन्न सबालबारे जानकारी लिन					✓ टोल विकास संस्थाका ११० जना पदाधिकारी		५ दिन	मंसिर, पुष
सकारात्मक सोच (appreciative Inquiry)	प्रशिक्षण			✓ ४४ जना	✓ सबै कर्मचारी ५० जना	✓ २२ जना			५ दिन	मंसिर, पुष

लेखा व्यवस्थापन, आन्तरिक लेखापरीक्षण, बेरूजु फछयौंट	प्रशिक्षण	लेखा सम्वन्धी दैनिक कार्यसञ्चालन तथा लेखापरीक्षण			✓ लेखा शाखाका कर्मचारी, जिन्सी हेर्ने कर्मचारी आ.ले.प. र प्र.प्र.अ. ८ जना			लेखा व्यवस्थापनमा कुसलता र बेरूजु रकम घटाउने	३ दिन	मंसिर, पुष
सार्वजनिक खरीद व्यवस्थापन	अभिमुखिकरण	खरिदलाई व्यवस्थीत गर्न			✓ योजना, जिन्सी हेर्ने, लेखा हेर्ने कर्मचारी र प्र.प्र.अ. १८ जना			सरकारी सम्पत्तीको व्यवस्थापन र आर्थिक पारदर्शिता	३ दिन	साउन, भाद्र
सार्वजनिक समारोह व्यवस्थापन अतिथी व्यवस्थापन, उद्घोषण)	प्रशिक्षण	सार्वजनिक कार्यक्रम सञ्चालनका लागि	✓ ३० जना	✓ ६४ जना	✓ सा.बि.अ १ जना	✓ ११ जना		अतिथी सत्कार तथा उद्घोषण गर्न सक्षम	३ दिन	पुष, माघ
अनुगमन, मूल्यांकन, प्रतिवेदन	प्रशिक्षण	योजना लगायत विभिन्न क्षेत्र: जस्तै वजार, खानी अनुगमन मुल्याङ्कन बारे ज्ञान		✓ ११	✓ अनुगमनमा संलग्न कर्मचारी ५ जना	✓ ११ जना		अनुगमनका चरणहरु, मुल्याङ्कनका विधिहरु र प्रतिवेदनका बुँदाहरुका बारेमा जानकारी हुन	५ दिन	पुष, माघ
जनसम्पर्क तथा संवाद शैली (Community Relations & Negotiation Skills) सूचना प्रविधि (Computer Skills, Email, internet navigation, website)	अभिमुखिकरण	समन्वय तथा सहकार्यका लागि, सूचना प्रविधि तथा इमेल,इन्टरनेट बारे ज्ञान		✓ ४४ जना	✓ सा.बि.अ, सूचना प्रविधि शाखाका कर्मचारी ३५ जना	✓ ११ जना		आपसी समझदारी तथा समन्वय र पारस्परिक सहअस्तीत्व, सूचना प्रविधिबारे ज्ञान हासिल	३ दिन	मंसिर
फोहोर मैला तथा वातावरण व्यवस्थापन					✓ वातावरण शाखाका कर्मचारी सफाई कर्मचारी र चालकहरु ३३ जना					

दिगो विकास लक्ष्यको स्थानीयकरण बारे तालीम	अनुशिक्षण	दिगो विकास बारे ज्ञान प्राप्त हुने		११ जना	✓ योजना शाखाका अधिकृत लगायत अन्य कर्मचारी ३३ जना	११ जना		दिगो विकास लक्ष्यको स्थानीयकरण हुने		
स्थानीय सभा व्यवस्थापन	अनुशिक्षण	सभा व्यवस्थापनको ज्ञान आर्जन	प्रमुख तथा उप प्रमुख लगायत २ जना					सभा व्यवस्थापन चुस्त हुने		

अनुसूची ६ योजना प्रस्तुतिकरणमा सहभागीको विवरण

मिति २०७८/१२/१२ मा बाणगङ्गा नगरपालिका को क्षमता विकास योजना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम तपशिल बमोजिमका महानुभावको उपस्थितिमा सम्पन्न भयो ।

क्र.सं.	नामथर	पद/संस्था
१.	श्री चक्रपाणी अर्याल	नगर प्रमुख
२.	श्री रिता कुमारी चौधरी	नगर उपप्रमुख
३.	श्री खिमानन्द भुसाल	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
४.	श्री संजु कुमार सारु मगर	अध्यक्ष, वडा नं. १
५.	श्री विष्णु प्रसाद पौडेल	अध्यक्ष, वडा नं. २
६.	श्री टेक बहादुर झेडी मगर	अध्यक्ष, वडा नं. ३
७.	श्री छविलाल रेश्मी मगर	अध्यक्ष, वडा नं. ४
८.	श्री दुनिका भूसाल	अध्यक्ष, वडा नं. ५
९.	श्री करुण टण्डन	अध्यक्ष, वडा नं. ६
१०.	श्री विष्णु गिरी	अध्यक्ष, वडा नं. ७
११.	श्री बाबुराम अर्याल	अध्यक्ष, वडा नं. ८
१२.	श्री कमल पौडेल	अध्यक्ष, वडा नं. ९
१३.	श्री यम प्रसाद पोखरेल	अध्यक्ष, वडा नं. १०
१४.	श्री नरेन्द्र प्रसाद थारु	अध्यक्ष, वडा नं. ११
१५.	श्री केशव गुरुङ	कार्यपालिका सदस्य
१६.	श्री चन्द्रवती थारु	कार्यपालिका सदस्य
१७.	श्री शान्ता पाण्डे	कार्यपालिका सदस्य
१८.	श्री शारदा परियार	कार्यपालिका सदस्य
१९.	श्री कृष्ण कुमार सुनार	कार्यपालिका सदस्य
२०.	श्री डिल बहादुर सुनार	कार्यपालिका सदस्य
२१.	श्री पिताम्बर विश्वकर्मा	कार्यपालिका सदस्य
२२.	श्री खिमबहादुर जि.सी.	शिक्षा शाखा प्रमुख
२३.	श्री लेष बहादुर के.सी.	कृषि विकास अधिकृत
२४.	श्री केशवराज भट्टराई	शाखा अधिकृत
२५.	श्री केशवराज गैरे	लेखा अधिकृत
२६.	श्री तेजबहादुर सोमै	कविराज
२७.	श्री सुरज धिमिरे	इन्जिनियर
२८.	श्री मदन प्रसाद धिमिरे	राजश्व अधिकृत
२९.	श्री सुनिल श्रेष्ठ	इन्जिनियर

३०.	श्री ठगराज पौडेल	अधिकृत छैठौ
३१.	श्री लक्ष्मी पौडेल	अधिकृत छैठौ
३२.	श्री किशोर थारु	अधिकृत छैठौ
३३.	श्री मिलन पोख्रेल	सूचना प्रविधी अधिकृत छैठौ
३४.	श्री शुसिला पन्थ	महिला विकास निरीक्षक
३५.	श्री आदित्य राज खनाल	सर्वेक्षक
३६.	श्री गोमा धिमिरे	सामी
३७.	श्री रामप्रसाद सापकोटा	वडा सचिव वडा नं. ६
३८.	श्री गोविन्द आचार्य	वडा सचिव वडा नं. ८
३९.	श्री सन्तोष बहादुर थापा	वडा सचिव वडा नं. २
४०.	श्री विना खनाल	वडा सचिव वडा नं. १
४१.	श्री कृष्ण प्रसाद खनाल	वडा सचिव वडा नं. ४
४२.	श्री धनिराम चौधरी	वडा सचिव वडा नं. ३
४३.	श्री सन्तप्रसाद चौधरी	वडा सचिव वडा नं. १०
४४.	श्री अशोक चौधरी	वडा सचिव वडा नं. ११
४५.	श्री पञ्चराम चौधरी	वडा सचिव वडा नं. ५
४६.	श्री तेजराज अर्याल	वडा सचिव वडा नं. ९
४७.	श्री सन्तोष कुमार बैठा	वडा सचिव वडा नं. ७
४८.	श्री नरेन्द्र प्रसाद पोख्रेल	अस्पताल प्रसाशन अ.

अनुसूची ७ क्षमता विकास योजना तयारीको क्रममा लिइएका प्रतिनिधिमुलक तस्विरहरु

प्रस्तुत
बाणगङ्गा नगरपालिका
लुम्बिनी प्रदेश, कपिलवस्तु

प्रस्तुतकर्ता
मनकामना अध्ययन अनुसन्धान केन्द्र
सानोठिमी, भक्तपुर